

DARBA VIDĒ BALSTĪTU MĀCĪBU SADARBĪBAS UN ĪSTENOŠANAS MODEĻA PILNVEIDE PROFESIONĀLAJĀ IZGLĪTĪBĀ

DARBA VIDĒ BALSTĪTU MĀCĪBU SADARBĪBAS UN ĪSTENOŠANAS MODEĻA PILNVEIDE PROFESIONĀLAJĀ IZGLĪTĪBĀ

2026

ESF+ projekts “Profesionālo kvalifikāciju sistēmas attīstība izglītības kvalitātes nodrošināšanai”
(Nr. 4.2.2.9/1/24/I/001)

DARBA VIDĒ BALSTĪTU MĀCĪBU SADARBĪBAS UN ĪSTENOŠANAS MODEĻA PILNVEIDE PROFESIONĀLAJĀ IZGLĪTĪBĀ

Materiāls ir izstrādāts Eiropas Savienības Kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam 4.2.2. specifiskā atbalsta mērķa “Uzlabot izglītības un mācību sistēmu kvalitāti, iekļautību, efektivitāti un nozīmīgumu darba tirgū, tostarp ar neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanas palīdzību, lai atbalstītu pamatkompetenču, tostarp uzņēmējdarbības un digitālo prasmju, apguvi, un sekmējot duālo mācību sistēmu un māceklības ieviešanu” 4.2.2.9. pasākuma “Izglītības procesa individualizācija un starpnozaru sadarbība profesionālās izglītības izcilībai” projekta “Profesionālo kvalifikāciju sistēmas attīstība izglītības kvalitātes nodrošināšanai” (Nr. 4.2.2.9/1/24/I/001) ietvaros.

Materiālu izstrādāja Valsts izglītības attīstības aģentūras darba grupa:
Nora Veignere, Sarmīte Valaine, Helga Kaukule, Tatjana Daņilova, Inta Annuškāne, Dace Vīgante

Redaktore: Lilita Vaingārdnere
Poligrāfijas un maketēšanas darbus veica SIA “URBERG”

Par šī izdevuma saturu pilnībā atbild Valsts izglītības attīstības aģentūra
© Valsts izglītības attīstības aģentūra, 2026

SATURS

SAĪSINĀJUMI 5

IEVADS 6

ESOŠĀS SITUĀCIJAS APRAKSTS 7

STARPTAUTISKĀ PIEREDZE DARBA VIDĒ BALSTĪTU MĀCĪBU MODEĻA PILNVEIDĒ 16

PILNVEIDOTAIS DARBA VIDĒ BALSTĪTU MĀCĪBU MODELIS 21

SADARBĪBAS MODELIS 23

Sadarbības līgums 25

Darba vidē balstītu mācību līgums 26

Nozaru ekspertu padomju loma DVB mācībās 27

METODISKĀ ATBALSTA MODELIS 29

UZRAUDZĪBAS PROCESU MODELIS 33

FINANSĒŠANAS MODELIS 37

DARBA VIDĒ BALSTĪTU MĀCĪBU ĪSTENOŠANAS DATU UZKRĀŠANA VALSTS IZGLĪTĪBAS INFORMĀCIJAS SISTĒMĀ 42

Ar DVB mācībām saistīto datu uzskaite Valsts izglītības informācijas sistēmā 42

DVB mācību procesa pārvaldības IT atbalsts 44

Individuālo mācību kontu izvērtējums 45

Tirgū pieejamie mācību pārvaldības risinājumi 46

SECINĀJUMI 48

PIELIKUMI 50

1. pielikums 50

Priekšizpētes "Profesionālās izglītības darba vidē balstīto mācību sadarbības un īstenošanas modeļa pilnveide" rezultāti 50

2. pielikums 53

Sadarbības līgums 53

3. pielikums 57

Darba vidē balstītu mācību līgums 57

4. pielikums 64

Darba vidē balstītu mācību programma 64

5. pielikums 67

Izglītojamā pašnovērtējuma anketa 67

6. pielikums 69

Uzņēmuma pašnovērtējuma anketa darba vidē balstītu mācību īstenošanai 69

7. pielikums 71

Kvalitātes kritēriji katram darba vidē balstītu mācību elementam 71

8. pielikums 72

Pilnveidotā darba vidē balstītu mācību modeļa ietekme uz normatīvo regulējumu 72

9. pielikums 74

Prakses un darba vidē balstītu mācību attīstības scenārijs 74

SAĪSINĀJUMI

SAĪSINĀJUMS	ATŠIFRĒJUMS
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
DVB mācības	Darba vidē balstītas mācības
ES	Eiropas Savienība
ESF	Eiropas Sociālais fonds
EQAVET	Eiropas kvalitātes nodrošināšanas ietvarstruktūras profesionālajā izglītībā un profesionālajā tālākizglītībā
IAL	Individuālie aizsardzības līdzekļi
IIN	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis
IKVD	Izglītības kvalitātes valsts dienests
IMK	Individuālie mācību konti
IKT	Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas
IT	Informācijas tehnoloģijas
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
LBAS	Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība
LDDK	Latvijas Darba devēju konfederācija
LLKC	Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs
LOSP	Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padome
LTRK	Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera
MPIP	Modulārā profesionālās izglītības programma
MK	Ministru kabinets
NEP	Nozares ekspertu padome
OVP	Obligātā veselības pārbaude
PII	Profesionālās izglītības iestāde
PINTSA	Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadome
PKE	Profesionālās kvalifikācijas eksāmens
PKP	Profesionālās kvalifikācijas prasības
SAM 4.2.2.3. projekts	Ministru kabineta 2024. gada 11. jūnija noteikumi Nr. 358 "Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam 4.2.2. specifiskā atbalsta mērķa "Uzlabot izglītības un mācību sistēmu kvalitāti, iekļautību, efektivitāti un nozīmīgumu darba tirgū, tostarp ar neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanas palīdzību, lai atbalstītu pamatkompetenču, tostarp uzņēmējdarbības un digitālo prasmju, apguvi, un sekmējot duālo mācību sistēmu un māceklības ieviešanu" 4.2.2.3. pasākuma "Mācību procesa kvalitātes pilnveide, īstenojot pedagogu profesionālās darbības atbalsta sistēmas attīstību, izglītojamo izcilības aktivitāšu nodrošināšanu un metodiskā atbalsta materiālu izstrādi pedagogam" īstenošanas noteikumi"
SAM 4.2.2.9. projekts	ESF+ projekts "Profesionālo kvalifikāciju sistēmas attīstība izglītības kvalitātes nodrošināšanai" (Nr. 4.2.2.9/1/24/I/001)
SAM 8.5.1. projekts	ESF projekts "Profesionālo izglītības iestāžu audzēkņu dalība darba vidē balstītās mācībās un mācību praksēs uzņēmumos" Nr. 8.5.1.0/16/I/001
UIN	Uzņēmumu ienākuma nodoklis
VIAA	Valsts izglītības attīstības aģentūra
VID	Valsts ieņēmumu dienests
VIIS	Valsts izglītības informācijas sistēma
VISC	Valsts izglītības satura centrs
VSAOI	Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas
VVIM	Vienas vienības izmaksu metodika

IEVADS

Darba vidē balstītu (turpmāk – DVB) mācību modelis profesionālajā izglītībā nodrošina iespēju izglītojamajiem iegūt praktisko pieredzi uzņēmumos, vienlaikus apgūstot profesionālās kompetences atbilstoši nozares prasībām. Tomēr DVB mācību īstenošanas procesā pastāv dažādi izaicinājumi, kas saistīti ar to organizēšanu, sadarbības koordinēšanu, izglītojamo motivāciju, darba devēju iesaisti un mācību kvalitātes nodrošināšanu. Tādēļ aktuāls kļūst jautājums par DVB mācību modeļa pilnveidi un efektīvāku īstenošanu profesionālās izglītības sistēmā.

Eiropas Savienības Kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam 4.2.2. specifiskā atbalsta mērķa "Uzlabot izglītības un mācību sistēmu kvalitāti, iekļautību, efektivitāti un nozīmīgumu darba tirgū, tostarp ar neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanas palīdzību, lai atbalstītu pamatkompetenču, tostarp uzņēmējdarbības un digitālo prasmju, apguvi, un sekmējot duālo mācību sistēmu un māceklības ieviešanu" 4.2.2.9. pasākuma "Izglītības procesa individualizācija un starpnozaru sadarbība profesionālās izglītības izcilībai" projekta "Profesionālo kvalifikāciju sistēmas attīstība izglītības kvalitātes nodrošināšanai" (Nr. 4.2.2.9/1/24/I/001) (turpmāk – SAM 4.2.2.9. projekts) ietvaros Valsts izglītības attīstības aģentūrā (turpmāk – VIAA) ir izstrādāts materiāls "Darba vidē balstītu mācību sadarbības un īstenošanas modeļa pilnveide profesionālajā izglītībā". Materiāls ir izstrādāts laika posmā no 2022. līdz 2025. gadam un tā sagatavošanā izmantoti SIA "Ernst & Young Baltic" un SIA "BIZNESAM.LV" priekšizpētes materiāli.

Pilnveidotā DVB mācību modeļa mērķis ir veidot stabilu, paredzamu un izsekojamu sadarbību starp profesionālās izglītības iestādēm (turpmāk – PII), uzņēmumiem un izglītojamiem un paredzēt instrumentus sadarbības veidošanai. Materiālā aplūkota DVB modeļa struktūra, analizējot tā ieviešanas procesu no 2016. gada, īstenošanas gaitu un efektivitāti izglītojamo profesionālo kompetenču attīstībā, noteikti būtiskākie faktori, kas ietekmē veiksmīgu sadarbību starp izglītības iestādēm un uzņēmumiem, un sniegti priekšlikumi modeļa pilnveidei, t. sk. normatīvā regulējuma izmaiņām. Materiāls izstrādāts, ņemot vērā starptautisko pieredzi un rekomendācijas, kā arī DVB mācību īstenošanā iesaistīto pušu pausto viedokli.

Materiāls "Darba vidē balstītu mācību sadarbības un īstenošanas modeļa pilnveide profesionālajā izglītībā" ir pamats turpmākam dialogam starp Izglītības un zinātnes ministriju (turpmāk – IZM) un VIAA sadarbībai ar sociālajiem partneriem un nozarēm konceptuālu risinājumu un priekšlikumu izstrādei DVB mācību sistēmas pilnveidei.

ESOŠĀS SITUĀCIJAS APRAKSTS

DVB mācības ir profesionālās kvalifikācijas apguves forma, kas jau ilgāku laiku tiek īstenota Eiropā. Latvijā DVB mācību ieviešana aizsākās 2013. gadā kā pilotprojekti. DVB mācību attīstība laika posmā no 2015. līdz 2025. gadam redzama 1. attēlā.

2015				
DVB mācību pilotprojekti uzsākti sešās PII (2013–2016)		DVB mācību forma iekļauta Profesionālās izglītības likumā		
2016				
Pieņemta DVB mācību īstenošanas kārtība (MK not. Nr. 484)	Pieņemta Nozares ekspertu padomes (turpmāk – NEP) darbības un koordinācijas kārtība (MK not. Nr. 485)	Pieņemta kārtība par SAM 8.5.1. projekta īstenošanu DVB mācību atbalstam (MK not. Nr. 483)	Pieņemti nodokļu atvieglojumi DVB mācību stipendijām likumā "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli"	
2017				
DVB mācību organizēšanas vadlīnijas (IZM)		Ieviesta vienas vienības izmaksu metodika (turpmāk – VVIM) DVB mācību, prakšu vadītāja izmaksām, PII administratīvām izmaksām		
2018				
Ieviesta VVIM individuālo aizsardzības līdzekļu (turpmāk – IAL) iegādei				
2019				
Ieviestas izmaiņas VVIM DVB mācību, prakšu vadītāja izmaksām, PII administratīvām izmaksām		IZM uzstādījums prioritāri īstenot DVB mācības un prakses STEM* nozares kvalifikācijās, veicot ierobežošanu (2019–2021)		
2020				
Samazināts finansējums un sasniedzamie rādītāji SAM 8.5.1. projekta īstenošanā (MK not. Nr. 483)				
2021				
Covid-19 pandēmijas noteiktie ierobežojumi (2020–2022)				
2022				
Ieviestas izmaiņas VVIM IAL iegādei	Paaugstināti sasniedzamie iznākuma rādītāji SAM 8.5.1. projekta īstenošanā (MK not. Nr. 483)	Pagarināts SAM 8.5.1. projekta īstenošanas periods (MK not. Nr. 483)	Atcelts medicīnas nozares kvalifikāciju iesaistes ierobežojums projektā (MK not. Nr. 483)	Pieņemta DVB mācību īstenošana augstākajā izglītībā (Augstskolu likums)
2023				
SAM 8.5.1. projekta īstenošana (2017–2023)		Ieviestas izmaiņas VVIM prakšu vadītāja izmaksām	Pieņemti MK not. par 4.2.2.9. projekta īstenošanu (MK not. Nr. 804)	
2024–2025				
DVB mācību īstenošana atbilstoši spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem		DVB mācību modeļa pilnveides projekta izstrāde (SAM 4.2.2.9. projekta ietvaros)		

1. attēls. DVB mācību attīstība 2015.–2025. gadā

** (STEM – Science, Technology, Engineering, Mathematics – zinātne, tehnoloģija, inženierija, matemātika)*

2015. gadā Profesionālās izglītības likumā tika ieviesta DVB mācību forma. Saskaņā ar Profesionālās izglītības likuma 2015. gada 23. aprīļa grozījumiem ir noteikts regulējums par DVB mācībām profesionālajā izglītībā – Ministru kabineta (turpmāk – MK) 2016. gada 15. jūlija noteikumi Nr. 484 *"Kārtība, kādā organizē un īsteno darba vidē balstītas mācības"*.[1]

Eiropas Savienības fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda specifiskā atbalsta mērķa 8.5.1.[2] "*Palielināt kvalificētu profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu skaitu pēc to dalības darba vidē balstītās mācībās vai mācību praksē uzņēmumā"* ietvaros līdz 2023. gada 31. decembrim norisinājās Eiropas Sociālā fonda projekts (Nr. 8.5.1.0/16/I/001 *"Profesionālo izglītības iestāžu audzēkņu dalība darba vidē balstītās mācībās un mācību praksēs uzņēmumos"*) (turpmāk – SAM 8.5.1. projekts), kura ietvaros bija plānots palielināt kvalificētu izglītības iestāžu izglītojamo skaitu pēc to dalības DVB mācībās vai darba devēja vadītās praktiskās mācībās un mācību praksēs, kā arī sekmēt uzņēmumu iesaisti mācību prakšu un DVB mācību īstenošanā. Kopējais SAM 8.5.1. projekta attiecināmais finansējums – 16 048 062 EUR (t. sk. Eiropas Sociālā fonda (turpmāk – ESF) finansējums – 13 640 852 EUR).[3] SAM 8.5.1. projekta laikā uzņēmumi, sadarbojoties ar profesionālās izglītības iestādēm, iesaistījās DVB mācību īstenošanā, t. i., nodrošinot noteikta licencētas profesionālās izglītības programmas apjoma īstenošanu uzņēmumā.

SAM 8.5.1. projektā iesaistījās 40 PII un vairāk nekā 4000 uzņēmumu. DVB mācības tika īstenotas visās profesionālās izglītības programmās, izņemot Iekšlietu ministrijas sistēmas izglītības iestāžu, Ugunsdrošības un civilās aizsardzības koledžas profesionālās izglītības programmās, Aizsardzības ministrijas padotībā esošo valsts profesionālās izglītības iestāžu un Nacionālo bruņoto spēku vienību programmās. SAM 8.5.1. projekta laikā DVB mācībās tika iesaistīti 9098 izglītojamie, t. sk. būvniecības nozarē – 348; tūrisma un viesmīlības nozarē – 2175; lauksaimniecības nozarē – 21. Digitalizētai prakses pārvaldībai tika izveidota platforma Edy365.com.

Pamatojoties uz SAM 8.5.1. projekta pieredzi un izveidojušos sadarbību starp PII, uzņēmumiem un izglītojamiem, kā arī, ņemot vērā pašreizējo ekonomisko situāciju, turpmāk nepieciešams pilnveidot DVB mācību īstenošanas nosacījumus profesionālās izglītības sistēmas ietvaros, t. sk. turpinot profesionālās izglītības satura īstenošanas pielāgošanu DVB mācību īstenošanas formai.[4] Pēc SAM 8.5.1. projekta beigām PII turpina īstenot DVB mācības bez ESF finansējuma atbilstoši esošajam normatīvajam regulējumam.

DVB mācību popularizēšanai Latvijā tiek īstenoti vairāki citi Erasmus+ projekti, kas stiprina PII un nozares ciešu sadarbību nacionālā un starptautiskā kontekstā.

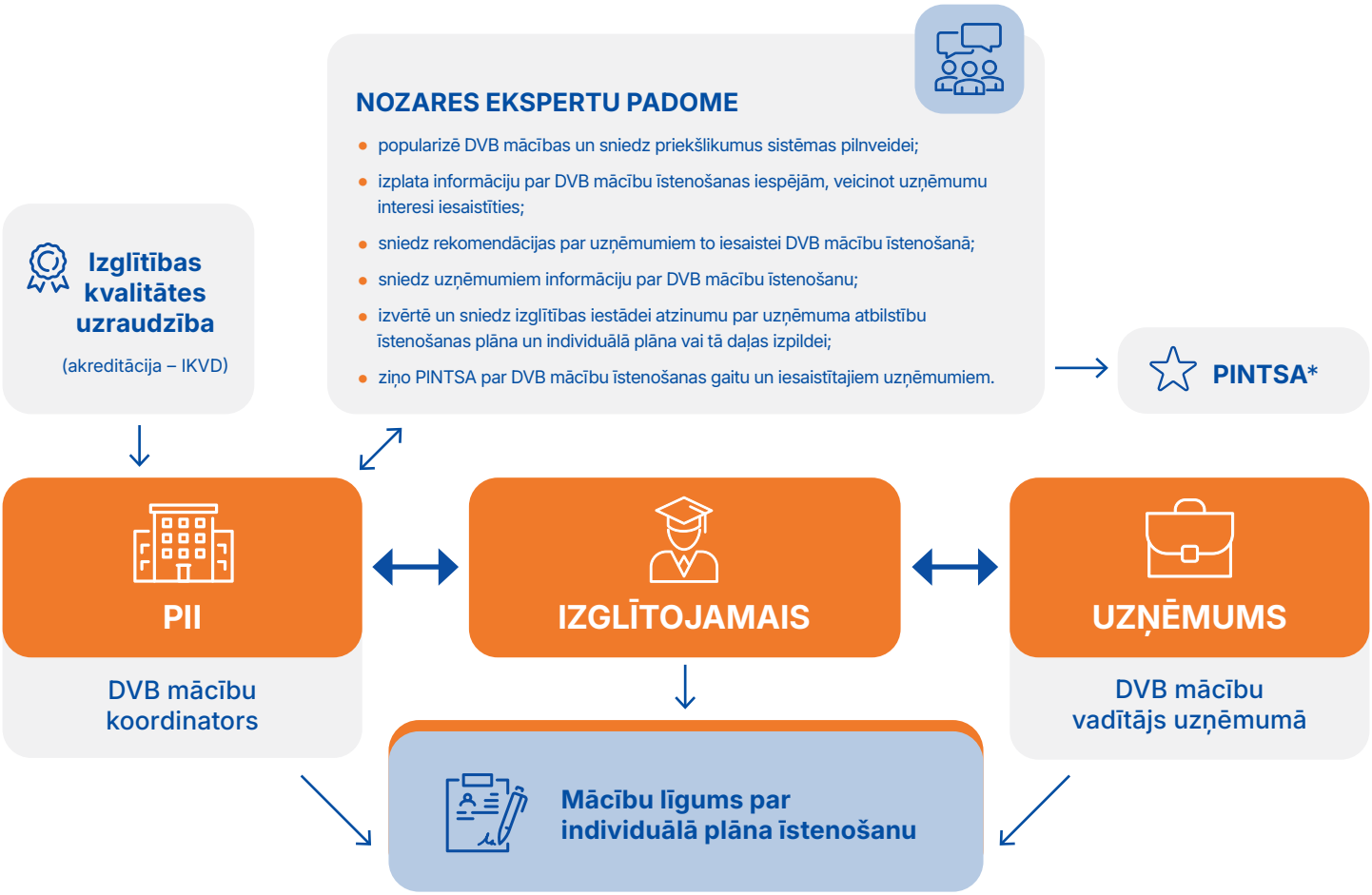
1 Pieejams: *https://likumi.lv/ta/id/283680-kartiba-kada-organize-un-isteno-darba-vide-balstitas-macibas*

2 Informācija par SAM 8.5.1. sagatavota, izmantojot Latvijas Darba devēju konfederācijas kā SAM 8.5.1. projekta īstenotājas uzkrāto informāciju, kas pieejama publiskajā telpā.

3 Pieejams: *https://likumi.lv/ta/id/283736-darbibas-programmas-izaugsme-un-nodarbinatiba-8-5-1-specifiska-atbalsta-merka-palielinat-kvalificetu-profesionalas-izglitibas*

4 Anotācija MK 2023. gada 19. decembra noteikumiem Nr. 804 "Eiropas Savienības Kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam 4.2.2. specifiskā atbalsta mērķa "Uzlabot izglītības un mācību sistēmu kvalitāti, iekļautību, efektivitāti un nozīmīgumu darba tirgū, tostarp ar neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanas palīdzību, lai atbalstītu pamatkompetenču, tostarp uzņēmējdarbības un digitālo prasmju, apguvi, un sekmējot duālo mācību sistēmu un māceklības ieviešanu" 4.2.2.9. pasākuma "Izglītības procesa individualizācija un starpnozaru sadarbība profesionālās izglītības izcilībai" pirmās projekta iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumi". Pieejams: *https://tapportals.mk.gov.lv/annotation/ae217f52-5b39-46f8-9b82-435ac8057544#*

Pamatojoties uz iepriekšējo pieredzi, DVB mācību īstenošanā iesaistīto pušu esošā sadarbība ir attēlota vizuālā shēmā (skat. 2. attēlu).

2. attēls. DVB mācībās iesaistīto pušu sadarbība

** Nacionālās trīspusējās sadarbības padomes Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadome (turpmāk – PINTSA)*

DVB mācību īstenošanā iesaistīto pušu savstarpējā atbildība redzama 3. attēlā.

3. attēls. DVB mācību īstenošanā iesaistīto pušu atbildība[5]

Esošajā situācijā PII sniedz metodisko atbalstu uzņēmumam visā DVB mācību īstenošanas procesā:

- uzsākot sadarbību DVB mācībās, pamatojoties uz vienošanos par ilgtermiņa sadarbību, t. sk. iepazīstinot ar izglītības programmu, tās īstenošanas un vērtēšanas nosacījumiem u. c.;
- organizējot regulāras tikšanās ar uzņēmuma pārstāvjiem, kuru laikā tiek apspriestas aktuālās tēmas, risināti jautājumi un sniegtas nepieciešamās konsultācijas. Atkarībā no nepieciešamības šīs sanāksmes var notikt gan darba grupās, gan individuālu konsultāciju veidā;
- nodrošinot pastāvīgu saziņas kanālu (piemēram, e-pastu, tiešsaistes platformas), lai uzņēmuma pārstāvji jebkurā laikā varētu sazināties ar metodiskā atbalsta sniedzēju.

5 MK 2016. gada 15. jūlija noteikumi Nr. 484 "Kārtība, kādā organizē un īsteno darba vidē balstītas mācības". Pieejams: *https://likumi.lv/ta/id/283680-kartiba-kada-organize-un-isteno-darba-vide-balstitas-macibas*

DVB mācību īstenošanas forma stiprina PII un nozares sadarbību, kā rezultātā ieguvušas visas iesaistītās puses – PII, izglītojamais un uzņēmumi. Analizējot esošo DVB mācību modeli, tika apzinātas DVB mācību modeļa priekšrocības:

- izveidota normatīvā bāze DVB mācību īstenošanai (t. sk. noteikti iesaistīto pušu pienākumi, uzdevumi un atbildība);
- DVB mācību modelis atbilst Eiropas pamatnostādnēm;
- ieviesta elastīga pieeja profesionālās izglītības programmas apguvei (individuālais plāns);
- nodrošinātas iespējas izglītojamajam apgūt prasmes darba vidē (25 % uzņēmumā no kopējā mācību laika);
- nodrošināta iespēja izglītojamajam attīstīt caurviju prasmes reālajā darba vidē (komunikācijas prasmes, prasme strādāt komandā u. c.);
- nozarei/uzņēmumam ir iespēja sagatavot sev potenciālos darbiniekus;
- izglītojamajam rodas piederības sajūta nozarei/uzņēmumam;
- izglītojamajam rodas lielākas nodarbinātības iespējas un karjeras attīstība pēc absolvēšanas nozares uzņēmumos.

Atbilstoši Valsts izglītības informācijas sistēmas (turpmāk – VIIS) datiem laika posmā no 2017./2018. līdz 2024./2025. māc. g. DVB mācībās iesaistīto izglītojamo kopskaits bija 6865, savukārt unikālās personas – 4789. Izglītojamo iesaiste DVB mācībās pa mācību gadiem redzama 1. tabulā.

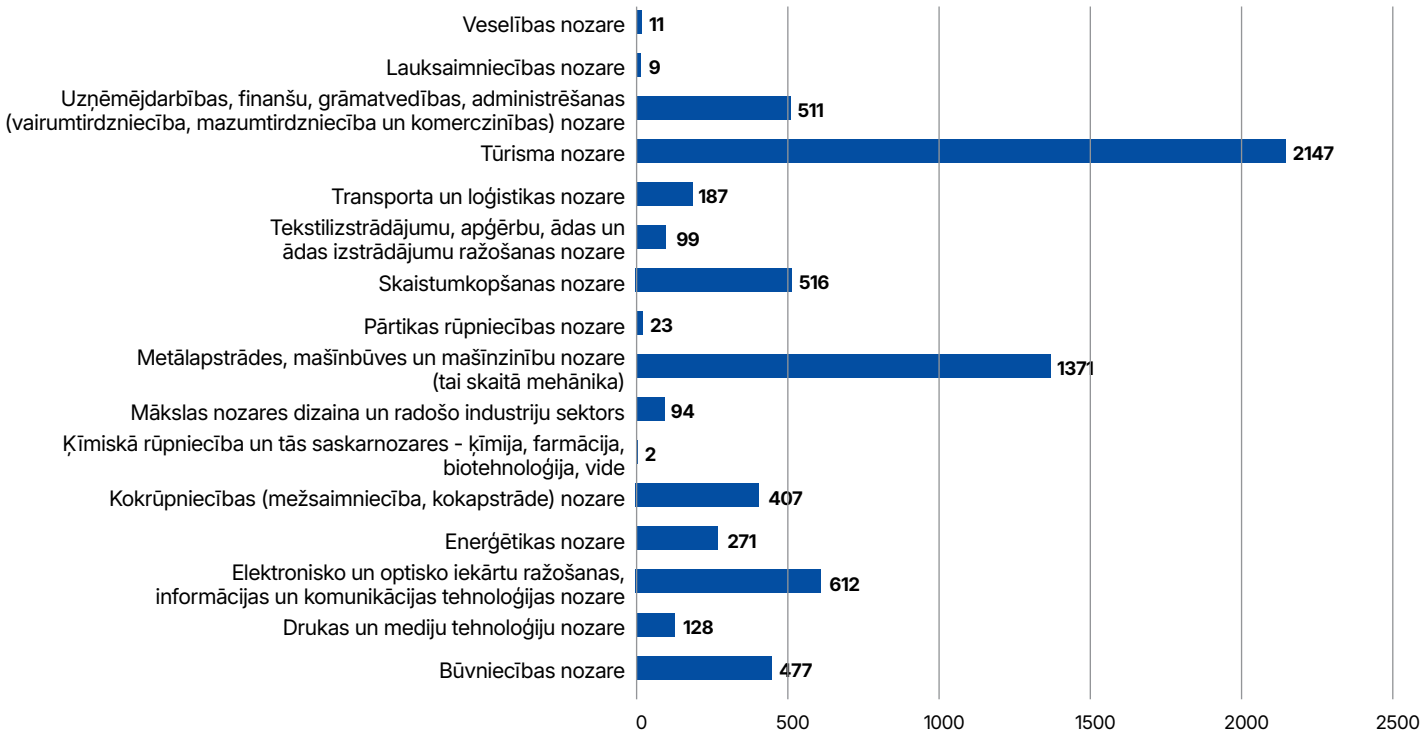
Mācību gads	Kopējais izglītojamo skaits profesionālajā izglītībā attiecīgā mācību gada 1. oktobrī	DVB mācībās iesaistīto izglītojamo skaits
2017/2018	28 528	1 067
2018/2019	27 161	1 448
2019/2020	26 772	820
2020/2021	27 734	409
2021/2022	27 990	560
2022/2023	27 772	855
2023/2024	27 607	966
2024/2025	28 624	740
Kopskaits	**222 188**	**6 865**

1. tabula. Izglītojamo iesaiste DVB mācībās[6]

Secināms, ka, uzsākot SAM 8.5.1. projektu laika posmā no 2017. līdz 2019. gadam, izglītojamo iesaiste DVB mācībās bija ar pieaugošu tendenci. Izglītojamo skaita kritums DVB mācībās bija laika periodā no 2020. līdz 2022. gadam, kas saistīts ar ieviestiem drošības pasākumiem Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai. Pēdējos gados izglītojamo iesaiste DVB mācībās ir salīdzinoši neliela, ņemot vērā kopējo izglītojamo skaitu profesionālajā izglītībā.

6 Avots: VIIS dati. Pieejams: *https://www.viis.gov.lv/dati/uznemto-izglitojamo-absolventu-un-atskaitito-skaits-pa-izglitibas-tematiskajam-grupam-un-jomam*

Izglītojamo iesaistes līmenis DVB mācībās dažādās nozarēs ir atšķirīgs (skat. 4. attēlu).

4. attēls. Izglītojamo iesaiste DVB mācībās[7]

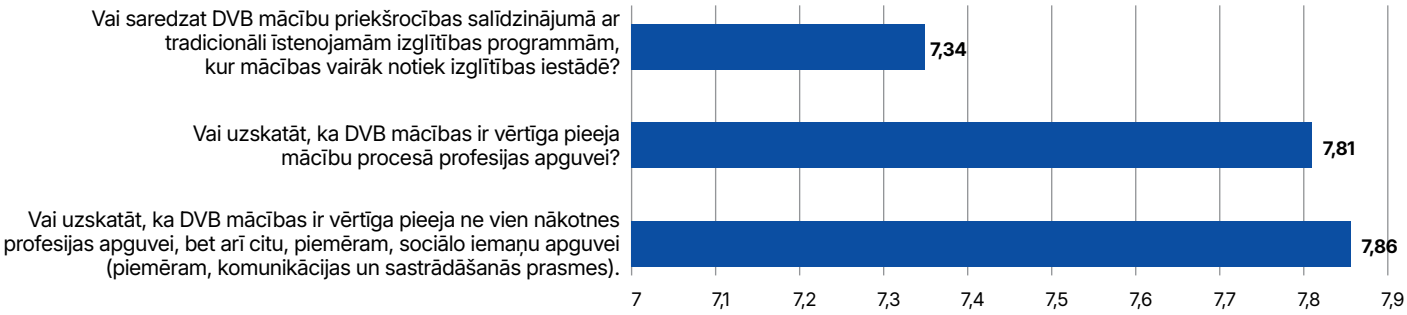
Galvenie secinājumi par izglītojamo iesaisti DVB mācībās nozaru griezumā (2017./2018.–2024./2025. māc. g.):

- dominē tūrisma nozare – gandrīz trešdaļa (31,3 %) no visiem izglītojamajiem ir šajā nozarē;
- metālapstrādes, mašīnbūves un mašīnzinību (t. sk. mehānika); elektronisko un optisko iekārtu ražošanas; informācijas un komunikācijas tehnoloģijas un būvniecības nozares kopā veido būtisku daļu izglītojamo iesaistei DVB mācībās – vairāk nekā 35 % no visiem izglītojamajiem;
- skaistumkopšanas nozare ir salīdzinoši populāra – 7,5 %;
- maza iesaiste DVB mācībās ir novērojama šādās nozarēs:
  - ķīmiskā rūpniecība un tās saskarnozares – ķīmija, farmācija, biotehnoloģija, vide (2 izglītojamie);
  - lauksaimniecība (9 izglītojamie);
  - veselība un sociālā aprūpe (11 izglītojamie).

7 Avots: VIIS dati. Pieejams: *https://www.viis.gov.lv/dati/uznemto-izglitojamo-absolventu-un-atskaitito-skaits-pa-izglitibas-tematiskajam-grupam-un-jomam*

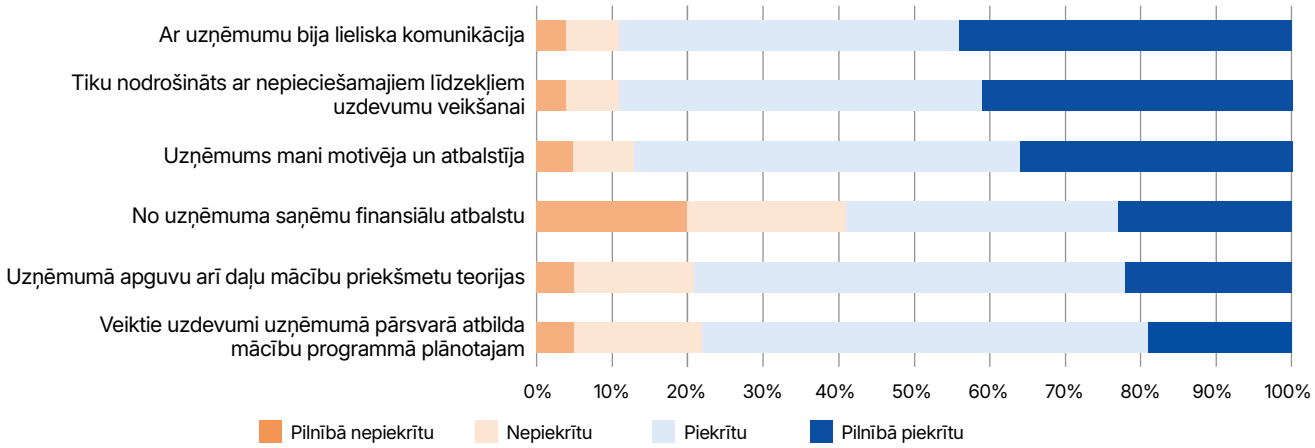
IZM informatīvajā ziņojumā "Par darba vidē balstītu mācību sistēmas ieviešanu un attīstību, lai palielinātu darba vidē balstītu mācību apjomu profesionālās izglītības sistēmā"[8] (2019) ir iekļauts izglītojamo vērtējums par dalību DVB mācībās (skat. 5. attēlu):

> "Izglītojamie uzskata DVB mācības par vērtīgu pieeju mācību procesā profesijas apguvei, taču īpaši akcentē iespēju DVB mācību laikā gūtās sociālās iemaņas. Šāda tendence vērojama arī izglītojamo sniegtajos komentāros, kas parāda, ka tieši uzņēmuma sociālā vide un tur iegūstamās sociālās prasmes ir spēcīgs motivējošs faktors dalībai DVB mācībās."

5. attēls. Izglītojamo vērtējums par DVB mācību sniegtajām iespējām un priekšrocībām (profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu aptauja 2018. gada beigās). Vērtējumu skala 1–10, kur 1 – pilnībā nepiekrītu; 10 – pilnībā piekrītu

Apskatot tieši saņemtā atbalsta novērtējumu DVB mācību īstenošanā 2018. gadā veiktajā aptaujā, redzams, ka izglītojamie augstu vērtē saņemto atbalstu gan no savas izglītības iestādes, gan DVB mācību vadītāja izglītības iestādē un uzņēmumā, taču īpaši tiek uzsvērts saņemtais ģimenes atbalsts. Turpretī, salīdzinot ar izglītojamo sniegto novērtējumu par saņemto atbalstu no PII un uzņēmuma 2023. gadā (skat. 6. attēlu), var secināt, ka kopumā atbalsts ir pieaudzis vai saglabājies esošajā līmenī, respondentiem galvenokārt piekrītot vai pilnībā piekrītot apgalvojumiem, kas norāda uz lielāku nepieciešamību pēc darbaspēka, attiecīgi vairāk ieguldot savus resursus, gan arī pozitīvu tendenci kopējā attieksmē no sadarbības partneriem mācību procesa īstenošanā (izmantoti SAM 8.5.1. projekta secinājumi).

6. attēls. Izglītojamo novērtējums par sadarbību ar uzņēmumu (profesionālās izglītības iestāžu izglītojamo aptauja 2023. gadā, n = 1590)

8 Pieejams: *https://lddk.lv/aktualitate/jaunumi/lddk-un-izm-informativais-zinojums/*

Vienlaicīgi tika identificēti šādi risināmie jautājumi esošā DVB mācību modeļa pilnveidei:

- uzņēmumu motivācijas paaugstināšana;
- DVB mācību modeļa ilgtspējas mehānisma izveide;
- DVB mācību plānošana ilgtermiņā (*pāreja no īstermiņa līgumiem* (*viena pusgada*) *uz ilgtermiņa līgumiem*);
- izglītojamā individuālā plāna saskaņošana ar uzņēmuma darbības specifiku (t. sk. sezonalitāti);
- DVB mācību piemērošana profesionālajā tālākizglītībā;
- vienotu DVB mācību finansēšanas principu un kritēriju noteikšana;
- metodiskā atbalsta un uzraudzības pilnveide DVB mācību īstenošanai;
- DVB mācību popularizēšana.

Latvijā ir ieviesta DVB mācību sistēma, kas ir tuvināta reālai darba videi, un tā veicina savstarpējo sadarbību starp PII un nozari. 2. tabulā redzams esošais DVB mācību modelis, kas ir pamats DVB mācību sistēmai.

Kritēriji	Esošais DVB mācību modelis
DVB MĀCĪBU ĪSTENOŠANA	Uzņēmumā – stipendija/darba alga
SADARBĪBA	Mācību līgums par individuālā plāna īstenošanu (ne mazāk kā uz vienu pusgadu)
	NEP loma: • popularizē DVB mācības un sniedz priekšlikumus sistēmas pilnveidei; • izplata informāciju par DVB mācību īstenošanas iespējām, veicinot uzņēmumu interesi iesaistīties; • sniedz rekomendācijas par uzņēmumiem to iesaistei DVB mācību īstenošanā; • sniedz uzņēmumiem informāciju par DVB mācību īstenošanu; • izvērtē un sniedz izglītības iestādei atzinumu par uzņēmuma atbilstību īstenošanas plāna un individuālā plāna vai tā daļas izpildei; • ziņo PINTSA par DVB mācību īstenošanas gaitu un iesaistītajiem uzņēmumiem.
METODISKAIS ATBALSTS	PII nodrošina metodisko atbalstu DVB mācību vadītājam uzņēmumā, kurš vada izglītojamā individuālā plāna īstenošanu
	Līdz SAM 8.5.1. projekta īstenošanas beigām metodisko atbalstu sniedza arī reģiona koordinatori
	32 stundu pedagoģiskās izglītības programma DVB mācību vadītājiem
UZRAUDZĪBA	PII akreditācija
FINANSĒJUMS	Valsts budžeta finansējums
	SAM 8.5.1. projekta finansējums (2017–2023)
	Uzņēmuma līdzfinansējums (materiālie līdzekļi, tehnoloģiskās iekārtas un aprīkojums, stipendija/darba alga u. c.)

2. tabula. Esošais DVB mācību modelis

Izvērtējot esošo DVB mācību modeli, tika identificēti gan ieguvumi profesionālās izglītības sistēmai un darba devējiem, gan risināmie jautājumi esošajā DVB mācību modelī. DVB mācību sistēmas ieviešanā būtiska loma bija SAM 8.5.1. projektam. Projektam beidzoties, daļa no sistēmas atbalsta elementiem un rīkiem vairāk nefunkcionē (finansiālais atbalsts darba devējiem un izglītojamajiem, reģiona koordinatoru darbība metodiskā atbalsta sniegšanā, apmācības DVB mācību vadītājiem uzņēmumos u. c.). Līdz ar to var secināt, ka, lai nodrošinātu sistēmas ilgtspēju, ir jāpilnveido esošais DVB mācību modelis.

STARPTAUTISKĀ PIEREDZE DARBA VIDĒ BALSTĪTU MĀCĪBU MODEĻA PILNVEIDĒ

DVB izglītības kontekstā tiek lietoti vairāki termini (duālā izglītība, māceklība, darba vidē balstītas mācības u. c.), un katrā valstī ir sava izpratne par šo terminu lietojumu. Tālāk apkopotas starptautiskā un Eiropas līmeņa rekomendācijas veiksmīgai māceklības īstenošanai, kas vienlaikus attiecināmas arī uz DVB mācību kvalitatīvu īstenošanu. DVB mācību modelis pilnveidots, ņemot vērā starptautiskās rekomendācijas, kā arī izvērtējot un analizējot diskusijās pausto viedokļu atbilstību šīm rekomendācijām.

Apkopojot rekomendācijas, kas ietvertas gan Eiropas Savienības Padomes 2018. gada 15. marta ieteikumā par Eiropas satvaru kvalitatīvai un rezultatīvai māceklībai[9], gan Starptautiskās Darba organizācijas 2023. gada konvencijā par māceklību[10], pilnveidojot DVB mācību modeli, ņemts vērā, ka:

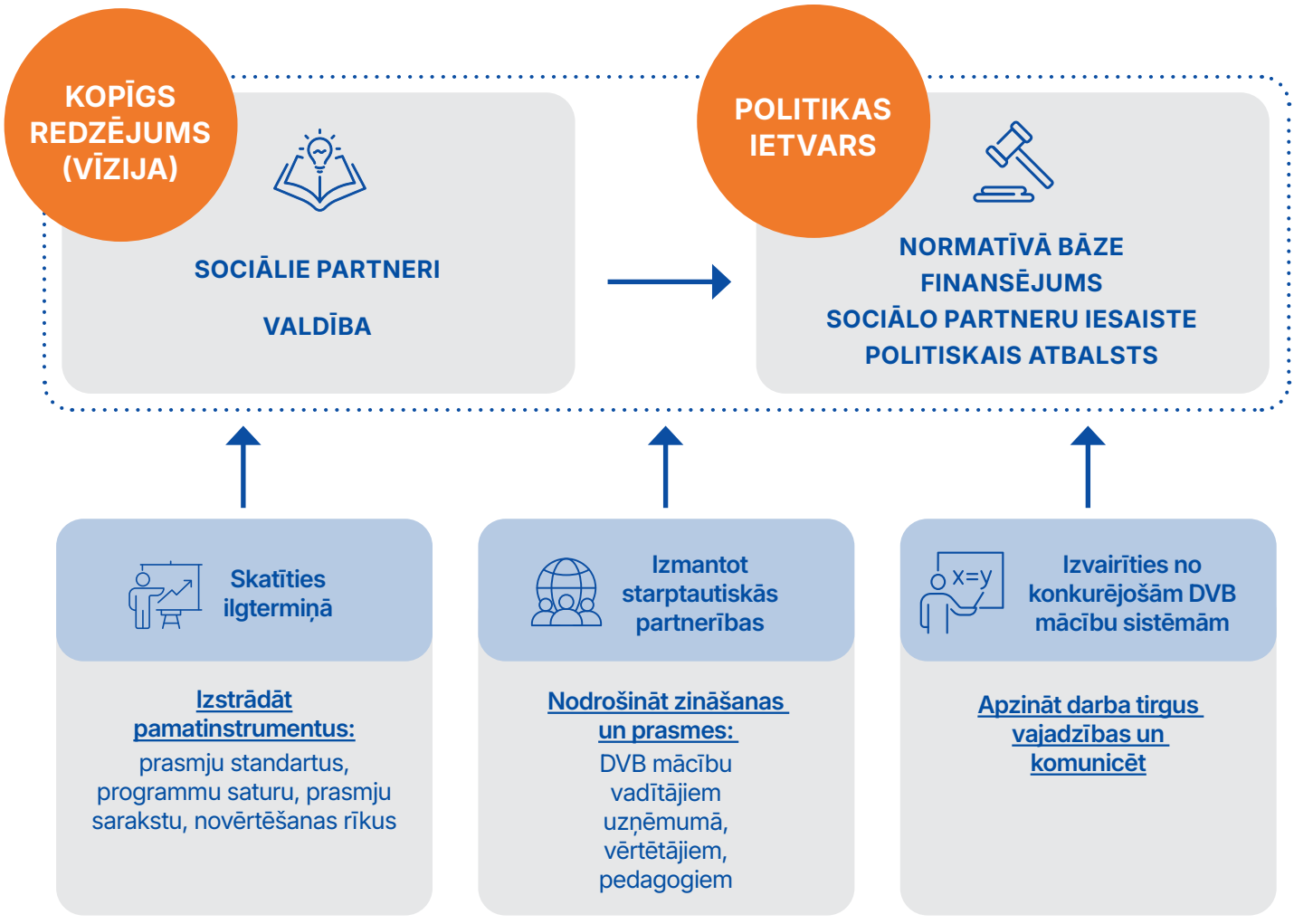
1. DVB mācību īstenošanā jāveicina vienlīdzība, daudzveidība un sociālā iekļaušana, īpaši ņemot vērā to personu stāvokli un vajadzības, kuras pieder vienai vai vairākām neaizsargātām grupām.
2. Jānodrošina, ka DVB mācību īstenošanu reglamentē starp izglītojamo, PII un uzņēmumu rakstveidā noslēgts līgums, kurā atrunāti visu pušu pienākumi un atbildības līguma izpildē.
3. DVB mācībās ir obligāti jāsniedz iespēja izglītojamajam saņemt atbilstošu atlīdzību (darba algas vai citā formā), ko iespēju robežās laika gaitā var palielināt, lai atspoguļotu pakāpenisku profesionālo kompetenču apguvi.
4. Jānodrošina taisnīgs un pārskatāms DVB mācību process, kas izglītojamajam ļauj DVB mācības īstenot vairāk nekā vienā uzņēmumā, ja izglītojamais pats tā vēlas vai ja tas nepieciešams izglītības programmā paredzēto mācīšanās rezultātu sasniegšanai.
5. Jānodrošina caurskatāms un ilgtspējīgs DVB mācību kvalitātes uzraudzības mehānisms, paredzot precīzu lomu un atbildības sadalījumu starp DVB mācībās iesaistītajām pusēm un politikas veidotājiem, kā arī nodrošinot, ka uzraudzības un novērtēšanas rezultāti tiek izmantoti ilgtermiņa sistēmas pilnveidē.
6. Jāparedz finansiāls un/vai nefinansiāls atbalsts uzņēmumiem, īpaši mikrouzņēmumiem, mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, kas veicinātu veidot uzņēmumiem izmaksu ziņā efektīvu DVB mācību procesu, t. sk. efektīvu darba devēju un PII izmaksu sadales kārtību. Vienlaikus nepieciešams izstrādāt ilgtspējīgu un efektīvu finanšu mehānismu.
7. Jānodrošina DVB mācību vadītāji uzņēmumos, kas ir galvenie sadarbības un komunikācijas veidotāji un uzturētāji no uzņēmuma puses, kā arī nodrošina atbalstu izglītojamajiem DVB mācību laikā, uztur atgriezenisko saiti. DVB mācību vadītājiem, jo īpaši mikrouzņēmumos, mazajos un vidējos uzņēmumos, jāsaņem atbalsts, lai pastāvīgi atjauninātu savas prasmes, zināšanas un kompetenci, kas ļaus viņiem apmācīt izglītojamos, izmantojot mūsdienīgas mācību metodes atbilstoši aktuālajām darba tirgus prasībām.
8. Valsts līmenī jānosaka DVB mācību īstenošanas mērķi un sasniedzamie rezultāti ilgtermiņā, kas ir pamats atbilstošā cilvēkresursu un finanšu resursu sadalē kvalitatīvu un mērķtiecīgu DVB mācību īstenošanā.

9 Padomes ieteikums (2018. gada 15. marts) par Eiropas satvaru kvalitatīvai un rezultatīvai māceklībai (2018/C 153/01). Pieejams: *https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0502(01)*

10 *R208 – Quality Apprenticeships Recommendation, 2023 (No. 208)*. Pieejams: *https://normlex.ilo.org/dyn/nrmlx_en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:R208*

9. Jāorganizē regulāri izpratnes veicināšanas pasākumi un kampaņas, kuru mērķis ir uzsvērt DVB mācību priekšrocības darba ņēmējiem, darba devējiem, jauniešiem, ģimenēm, pedagogiem, karjeras konsultantiem, darba devēju un darba ņēmēju organizācijām, īpaši mikrouzņēmumiem, mazajiem un vidējiem uzņēmumiem.
10. Jāveicina iesaistīto pušu izpratne par to, ka DVB mācības, pirmkārt, ir izglītības iespēja, kuras pamatā jābūt uz izglītojamo vērstai pieejai, proti, šī mācību forma jāattīsta, ņemot vērā izglītojamo intereses un spējas, vienlaikus ņemot vērā darba tirgus vajadzības ilgtermiņā. Tas savukārt nozīmē, ka izglītojamie pilnībā izmanto savu potenciālu, sasniedzot izvirzītos mācību mērķus, kas vienlaikus ir nozīmīgi darba devējam un tautsaimniecības attīstībai ilgtermiņā.

Rokasgrāmatā *"Work-based learning. A handbook for policy makers and social partners in ETF partner countries"*, kurā aplūkota citu valstu pieredze, secināts, ka DVB mācību modeļa ilgtspējas nodrošināšanai ir svarīgs visu iesaistīto pušu kopīgs redzējums, kā arī nepieciešams DVB mācību īstenošanas procesa monitorings (skat. 7. attēlu).

7. attēls. Ilgtspējīgas DVB mācību sistēmas un programmu izveide[11]

11 Avots: *"Work-based learning. A handbook for policy makers and social partners in ETF partner countries"*. Pieejams: *https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2018-09/Work-based%20learning_Handbook.pdf*

Veidojot ilgtspējīgu DVB mācību sistēmu un programmas, nepieciešams:

- to izstrādē un īstenošanā pārliecināties, ka visas ieinteresētās puses (PII un nozare/uzņēmums) ir apņēmušās īstenot DVB mācības, t. sk. izvērtējot DVB mācību īstenošanas vietas reģionālo pieejamību;
- nodrošināt vienotu politikas un savstarpējās sadarbības ietvaru kopīga DVB mācību redzējuma īstenošanai;
- paredzēt, ka sistēma nodrošina sociālo partneru stingru atbildību un kontroli pār galvenajām jaunās sistēmas vai programmas daļām. Tas var ietvert tādus elementus kā politikas izstrāde, dalībnieku atlase, profesionālās kvalifikācijas prasību (turpmāk – PKP) izstrāde, DVB mācību programmas izstrāde, novērtēšana un uzraudzība;
- pārliecināties, ka sistēmā ir iekļauti priekšlikumi DVB mācību finansējumam (darba algas, nodokļi, valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (turpmāk – VSAOI), apdrošināšana un citi līdzīgi faktori), kas motivēs gan darba devējus, gan izglītojamos piedalīties DVB mācībās;
- izveidot visaptverošu tiesisko sistēmu, lai atbalstītu politikas ietvaru un redzējumu. Nodrošināt, lai normatīvais regulējums skaidri noteiktu katras galvenās ieinteresētās puses pienākumus un atbildību;
- attīstīt sadarbības un koordinācijas sistēmu starp iesaistītajām pusēm saziņas nodrošināšanai un sistēmas atbalstam (piemēram, PII konventus, nozaru ekspertu padomes, nozares asociācijas u. c.).

Arī Starptautiskās Darba organizācijas pieeja kvalitatīvām māceklības sistēmām balstās uz šādiem sešiem pamatelementiem:[12]

- jēgpilns sociālais dialogs;
- stabils normatīvais regulējums;
- skaidri definēti pienākumi un uzdevumi;
- taisnīga/pienācīga DVB mācību finansēšanas kārtība;
- spēcīga ietekme uz darba tirgu;
- iekļautība.

12 Avots: *"ILO toolkit for quality apprenticeships"*. Pieejams: *https://www.ilo.org/publications/ilo-toolkit-quality-apprenticeships-vol-1-guide-policy-makers*

Definējot DVB mācību lomu dažādos nacionālajos kontekstos, redzams, ka DVB mācības izmanto dažādu mērķu sasniegšanai, t. sk.: profesionālo prasmju attīstīšanai, kas veicinātu profesionālās kvalifikācijas ieguvi; vispārējo darba paradumu un gatavības darbam attīstīšanai; izglītojamo izpratnes veicināšanai par viņu izvēli saistībā ar nākotnes nodarbinātību (lai viņi pieņemtu pamatotākus lēmumus par karjeras izvēli); nelabvēlīgā situācijā esošo personu un darba meklētāju darba iespēju, kuras viņiem citādi nebūtu pieejamas, nodrošināšanai (skat. 8. attēlu).

8. attēls. DVB mācību veida izvēles iespējas atbilstoši definētajam mērķim[13]

Pieeja DVB mācību īstenošanas iespējām starptautiskā kontekstā ir plašāka, nekā to paredz Latvijas esošais normatīvais regulējums. Apkopojot starptautisko pieredzi, Eiropas Izglītības fonds DVB mācību pasākumu veidus iedala atbilstoši 9. attēlā sniegtajai klasifikācijai.

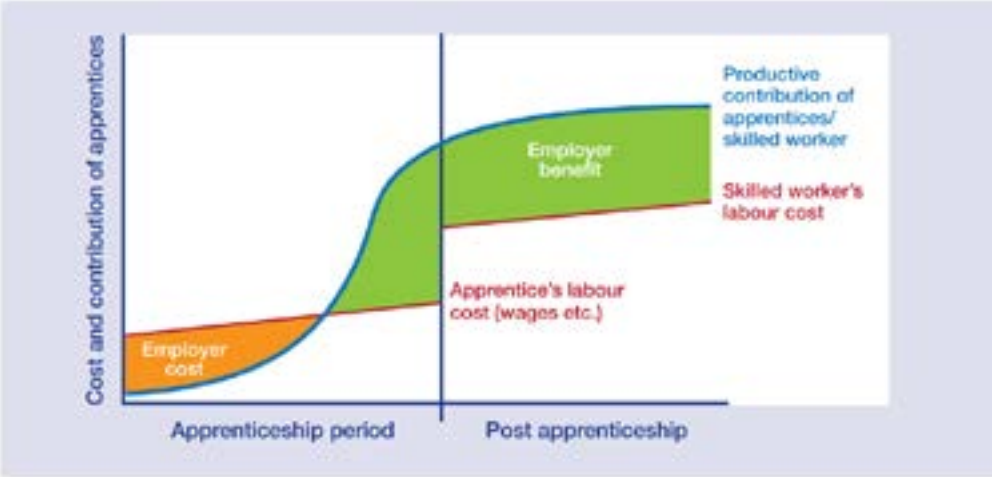
9. attēls. DVB mācību pasākumu veidi[14]

13 Avots: *"Work-based learning. A handbook for policy makers and social partners in ETF partner countries"*. Pieejams: *https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2018-09/Work-based%20learning_Handbook.pdf*

14 Avots: *"Work-based learning. A handbook for policy makers and social partners in ETF partner countries"*. Pieejams: *https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2018-09/Work-based%20learning_Handbook.pdf*

Tāpēc turpmāk DVB modelī Latvijā jāparedz paplašināt DVB mācību īstenošanas iespējas (t. sk. starptautisko partnerību/mobilitāti un mācību uzņēmumus). Tas sniegtu plašākas iespējas apgūt ne tikai profesionālās prasmes, bet arī mūžizglītības pamatkompetences un caurviju prasmes (t. sk. saziņu svešvalodās, starpkultūru komunikāciju, komandas darbu, adaptācijas prasmes svešā vidē, prasmi rīkoties nestandarta situācijās, kritisko domāšanu), kā arī veicina sadarbību, savstarpēju mācīšanos un pieredzes apmaiņu starptautiskā mobilitātē Eiropas līmenī, to īstenojot gan īstermiņā, gan ilgtermiņā.

Starptautiskā Darba organizācija uzsver, ka DVB mācību modeļa pilnveides procesā ļoti svarīga ir uzņēmumu, darba devēju un sabiedrības paradigmas maiņa saistībā ar DVB mācību izmaksām un ieguvumiem (skat. 10. attēlu).

10. attēls. DVB mācību modeļa izmaksas un ieguvumi[15]

Kvalitatīvu DVB mācību sākumposmā uzņēmumiem rodas izmaksas, kas sākotnēji saistītas ar mācību izdevumiem (piemēram, darba alga, VSAOI, laiks, ko DVB mācību vadītāji velta mācekļiem[16], mācību materiāli u. c.) un pārsniedz mācekļu sākotnējo ieguldījumu preču un pakalpojumu ražošanā. Tā kā mācekļi apgūst prasmes un kļūst produktīvāki, izmaksas un ieguvumi sāk izlīdzināties, un darba devēji atgūst sākotnējos mācību izdevumus/ieguldījumus, kā tas redzams izmaksu un ieguvumu analīzes 10. attēlā. Dažiem darba devējiem mācekļa periods sniedz pozitīvu ieguvumu, bet citiem ieguldījumi atmaksājas tikai pēc ilgāka laika posma.

Izvērtējot starptautisko DVB mācību īstenošanas pieredzi, secināms, ka Latvijas DVB mācības atbilst kopējam DVB mācību attīstības virzienam. Efektīvi izmantojot Eiropas Māceklību alianses iniciatīvas, labās prakses piemērus, kā arī veidojot ciešāku sadarbību ar citām valstīm labās prakses pārņemšanā un mobilitātes veicināšanā, rodas plašākas iespējas DVB mācību sistēmas attīstībai Latvijā.

15 Avots: *"ILO toolkit for quality apprenticeships"*. Pieejams: *https://www.ilo.org/publications/ilo-toolkit-quality-apprenticeships-vol-1-guide-policy-makers*

16 Izglītojamais DVB mācībās.

PILNVEIDOTAIS DARBA VIDĒ BALSTĪTU MĀCĪBU MODELIS

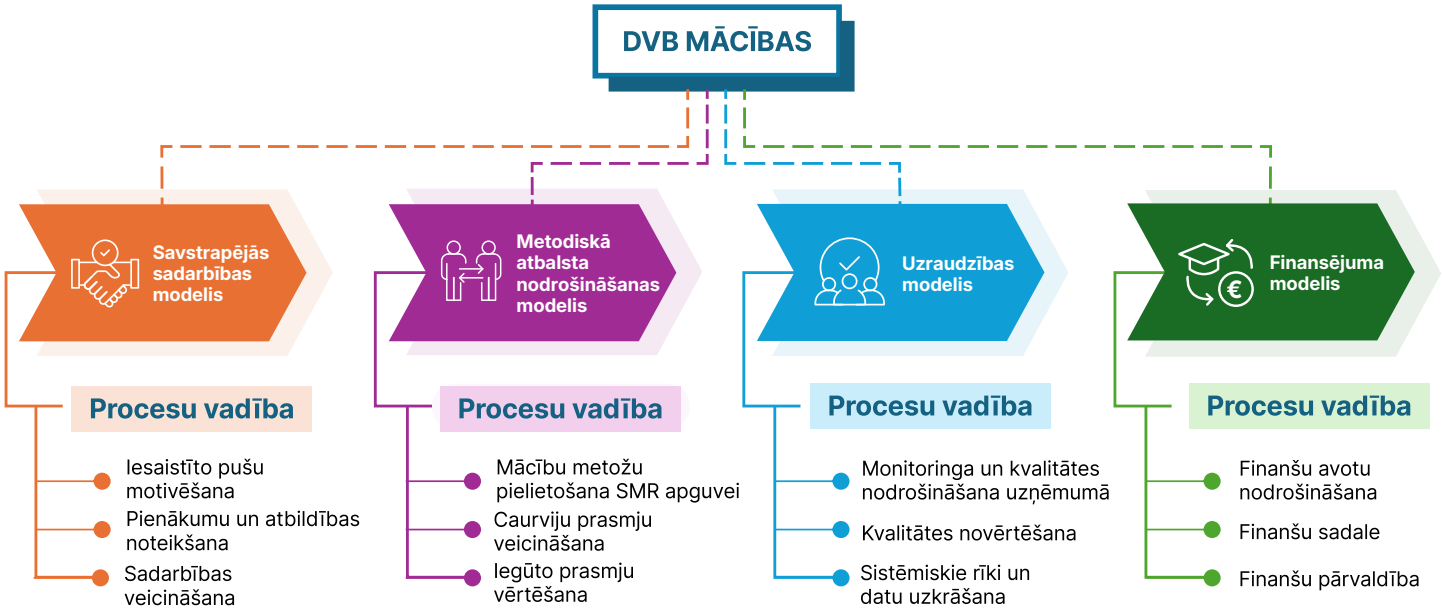
Pilnveidotā DVB mācību modeļa mērķis ir veidot stabilu, paredzamu un izsekojamu sadarbību starp PII, uzņēmumiem un izglītojamajiem un paredzēt instrumentus sadarbības veidošanai (t. sk. uzņēmumu kopu un klasteru veidošanu, ilgtermiņa Sadarbības līgumu slēgšanu starp PII un uzņēmumiem u. c.). Tāpēc ir svarīgi pilnveidotā DVB mācību modeļa ietvaros radīt mehānismu, kas mazina izglītojamā nenoteiktību un neskaidrību par DVB mācību pieejamību konkrētas profesionālās izglītības programmas ietvaros, kurā paredzēta DVB mācību īstenošana. Būtiski nodrošināt, ka izglītojamajiem, kas tiek uzņemti konkrētā profesionālās izglītības programmā, kuras ietvaros paredzēts īstenot DVB mācības, tiek sniegta pārliecība, ka konkrētās programmas ietvaros būs pieejamas mācības DVB mācību formā.

Izvērtējot esošajā DVB mācību modelī izglītojamo, PII, nozaru un uzņēmumu iesaisti, kā arī apzinot starptautisko pieredzi, papildus tika veiktas padziļinātās intervijas ar Būvniecības, Lauksaimniecības, Pārtikas rūpniecības un Tūrisma NEP un PII pārstāvjiem, lai pilnveidotu DVB mācību modeli. Notika arī diskusijas ar visām nozarēm par pilnveidojamā DVB modeļa elementiem ar mērķi izzināt DVB mācībās iesaistīto pārstāvju viedokļus un sniegt priekšlikumus DVB modeļa pilnveidei. Diskusijās piedalījās PII pārstāvji, uzņēmumu pārstāvji, NEP, Latvijas Darba devēju konfederācijas (turpmāk – LDDK), Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras (turpmāk – LTRK), Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (turpmāk – LBAS), Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padomes (turpmāk – LOSP) un citu nozaru organizāciju pārstāvji, kā arī ministriju, Valsts izglītības satura centra (turpmāk – VISC[17]) un Izglītības kvalitātes valsts dienesta (turpmāk – IKVD) pārstāvji. SIA "Ernst & Young Baltic" priekšizpētes "Profesionālās izglītības darba vidē balstīto mācību sadarbības un īstenošanas modeļa pilnveide" rezultāti redzami 1. pielikumā.

Pilnveidotais DVB mācību modelis ir balstīts uz uzņēmumu un profesionālās izglītības iestāžu ilgtermiņa sadarbības mehānismu, lai nodrošinātu stabilu, paredzamu, izsekojamu un ekonomiski efektīvu sadarbību, kas sekmē DVB mācību ilgtspēju.

17 No 2025. gada 1. janvāra VIAA pārņēma VISC funkcijas un uzdevumus.

Pilnveidotajā DVB mācību modelī (skat. 11. attēlu) ietilpst:
1. Savstarpējā sadarbība;
2. Metodiskā atbalsta nodrošinājums;
3. Uzraudzības process;
4. Finansējums.

11. attēls. Pilnveidotais DVB mācību modelis

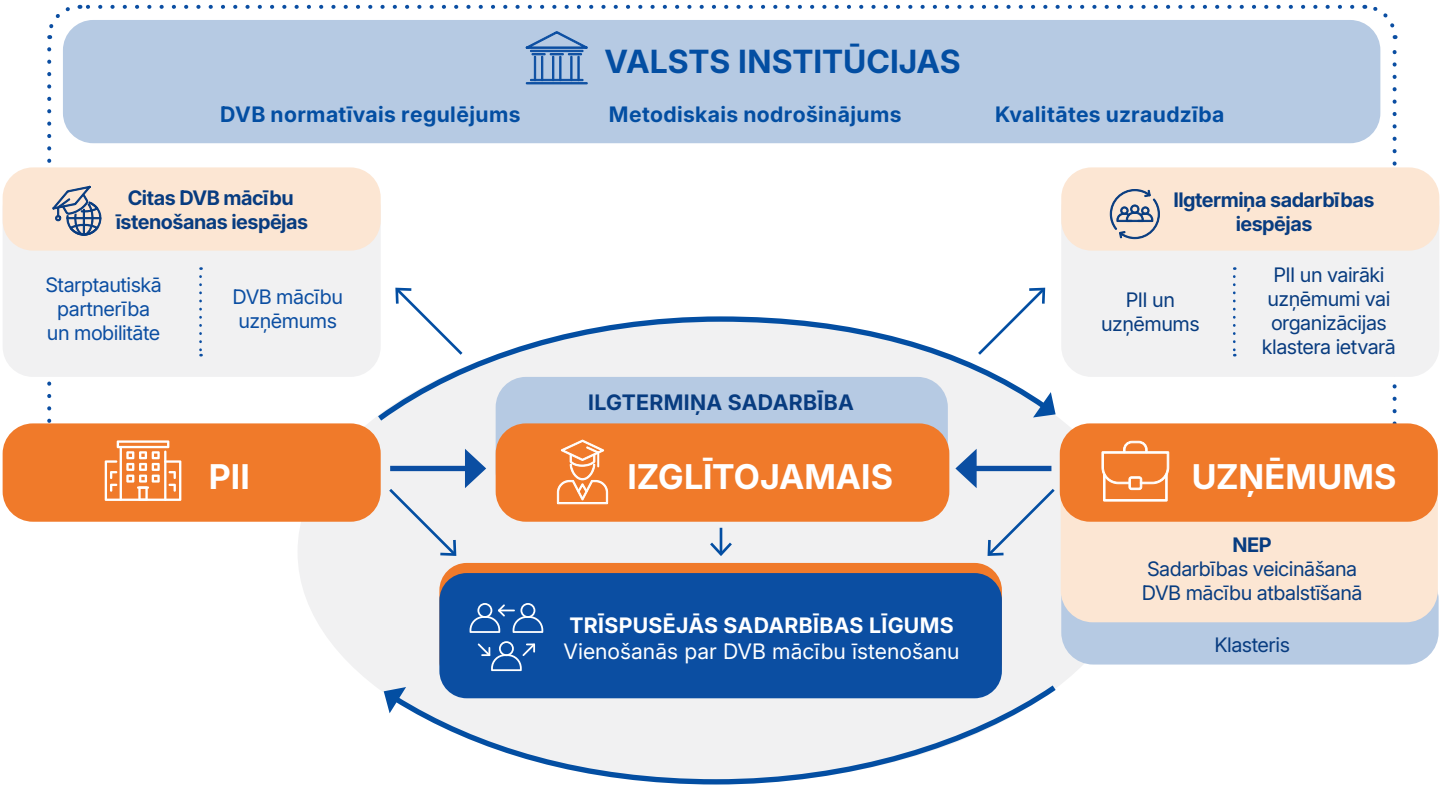
Pilnveidotais DVB mācību modelis paredz šādas izmaiņas:

- Nodrošinot DVB mācību ilgtspēju, piemērot Latvijā dažādu ES valstu DVB mācību īstenošanas veidus, t. sk. starptautisko partnerību un mobilitāti, mācību uzņēmumus izglītības iestādēs u. c. Īstenot DVB mācības ne tikai sākotnējā profesionālajā izglītībā, bet arī profesionālajā tālākizglītībā;
- Nodrošinot ilgtermiņa sadarbību, izveidot Sadarbības līgumu, ko slēdz kā vienošanos starp PII un uzņēmumu/-iem, kas papildus sadarbībai DVB mācību īstenošanā aptver plašākas PII un uzņēmumu sadarbības jomas;
- Ieviest ilgtermiņa Sadarbības līgumu uzskaiti atbilstoši nozarei vai jomai, tā ilgtermiņā veidojot uzņēmumu kopumu (kopas un klasteri), fiksējot uzņēmumus, kuros iespējams īstenot DVB mācības konkrētu profesionālās izglītības programmu ietvaros definēto sasniedzamo mācīšanās rezultātu nodrošināšanai;
- Pārskatīt DVB mācību līgumu, precizējot PII, uzņēmuma un izglītojamā pienākumus, tiesības un atbildību;
- Izstrādāt ar DVB mācībām saistīto finansēšanas modeli, piedāvājot izmaksu segšanas principus;
- Pilnveidot metodiskā atbalsta nodrošinājumu, t. sk. precizējot individuālā plāna paraugu, paredzot konkrētu sasniedzamo mācīšanās rezultātu definēšanu plānā atbilstoši profesionālās izglītības programmai;
- Pilnveidot uzraudzības procesu modeli visos DVB mācību procesu īstenošanas posmos;
- Pilnveidot DVB mācību īstenošanas datu uzkrāšanu, iegūšanu, izgūšanu, uzskaiti, atlasi (t. sk. VIIS informācijas tehnoloģiju (turpmāk – IT) atbalstu visu DVB mācību procesu norisei).

SADARBĪBAS MODELIS

Lai nodrošinātu izglītojamo apgūto profesionālās kvalifikācijas prasmju atbilstību darba tirgus faktiskajai situācijai un vajadzībām, sekmētu nozaru līdzdalību profesionāli kvalificētu nākotnes darbinieku sagatavošanā un atvieglotu profesionālās izglītības iestāžu beidzējiem darba gaitu uzsākšanu, kā prioritāti nosaka profesionālās izglītības iestāžu un uzņēmumu ilgtermiņa sadarbību DVB mācību īstenošanai.

Izvērtējot DVB mācību īstenošanas savstarpējās sadarbības aspektus, secināms, ka būtiskākais Savstarpējās sadarbības modelī ir nodrošināt DVB mācībās iesaistīto pušu ilgtermiņa sadarbību (skat. 12. attēlu).

12. attēls. Savstarpējās sadarbības modelis

Pamatojoties uz ES pētījumiem, pilnveidotais DVB mācību modelis paredz darba vidē balstītas izglītības konceptu. Tas ir izglītošanas process, kas apvieno mācības darbavietā un profesionālās izglītības iestādē, kurā izglītojamais iegūst darbam nepieciešamās vērtības, zināšanas, prasmes un kompetenci. Darba vidē balstītu izglītību īsteno profesionālajā sākotnējā izglītībā vai tālākizglītībā DVB mācību, duālās izglītības (t. sk. amatizglītības) vai prakses formā.

Ņemot vērā starptautisko pieredzi, piedāvājam paplašināt skatījumu uz DVB mācību īstenošanas veidiem, ko piemēro citās ES valstīs, t. sk. starptautisko partnerību, mobilitāti un PII mācību uzņēmumus, iekļaujot tradicionālo praksi darba vidē.

Latvijas DVB mācību īstenošanas pieredze ir saistīta ar profesionālo sākotnējo izglītību, izglītojamajam apgūstot profesionālās kompetences un vispārējās izglītības saturu. DVB mācību modelis ir pielāgojams dažādās izglītības programmās, t. sk. profesionālajā tālākizglītībā visos Latvijas

kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņos. Profesionālā tālākizglītība ir iespēja personām ar iepriekšējo pieredzi un izglītību mērķtiecīgi iegūt profesionālo kvalifikāciju īsākā laikā, mūsdienīgā un pieejamā mācību vidē ar piekļuvi jaunākajiem digitālajiem, tehnoloģiju, zinātniskajiem un nozares sasniegumiem. Personas, kuras mācās profesionālajā tālākizglītībā, ir pieaugušie ar dzīves un darba pieredzi, kuri bieži vien apvieno mācības ar darbu un ģimenes pienākumiem un kuriem nav iespējas mācīties pilna laika režīmā izglītības iestādē, tāpēc viņiem būtu piemērojamas DVB mācības. Ņemot vērā mērķauditorijas pragmatisko orientāciju, profesionālās tālākizglītības saturs un tā īstenošana ir piemēroti apguvei darba vidē, kur uzsvars tiek likts uz praktiskām, tūlīt lietojamām prasmēm.

Šobrīd normatīvais regulējums attiecībā uz profesionālo tālākizglītību paredz DVB mācību īstenošanas iespējas, t. sk. arī augstākās izglītības pakāpē (paredzot vismaz 30 % no kopējā programmas apjoma praksei darba vidē), novērtēt un atzīt personas iepriekš iegūtās prasmes un izveidot individuālu mācību plānu, kas nodrošina iespēju mācīties ciešā sadarbībā ar darba devējiem atbilstoši reālajām darbavietu prasībām, kā arī saņemt stipendiju vai darba algu.

DVB mācību priekšrocības profesionālajā tālākizglītībā nodrošina indivīdam iespēju kombinēt klātienes un attālinātu mācību formātu, integrēti mācību un darba vidē, kā arī praksē darba vidē (uzņēmumā) pieaugušā lietpratības nostiprināšanai, tādējādi veicinot konkurētspēju darba tirgū un karjeras izaugsmi. Savukārt profesionālās izglītības iestādei, nodrošinot DVB mācību programmas profesionālajā tālākizglītībā, izaicinājumi ir īsā laikā atrast uzņēmumu un darba vietas individuālā mācību plāna īstenošanai, daļa pieaugušo nav pietiekami prasmīgi digitālajā vidē, kas apgrūtina attālinātas apmācības (ja teorijas apguve tiek īstenota digitālajās platformās); pieaugušajiem bieži jāizvēlas starp ienākumu zaudēšanu un mācībām. Uzņēmumiem ir izaicinājums darbā ar pieaugušajiem nodrošināt zināšanas andragoģijā DVB mācību vadītājiem uzņēmumos.

▶ Rosinām veikt grozījumus MK 2016. gada 15. jūlija noteikumu Nr. 484 "Kārtība, kādā organizē un īsteno darba vidē balstītas mācības" 3. punktā, to izsakot šādā redakcijā:

> "3. Izglītojamais darba vidē balstītu mācību ietvaros apgūst izglītības programmas profesionālā satura teoriju un praksi izglītības iestādē vai tās struktūrvienībā (mācību uzņēmumā), uzņēmumā un starptautiskajā mobilitātē (izglītības iestādēs un uzņēmumos) atbilstoši individuālajam plānam, ievērojot atbilstošas izglītības programmas īstenošanas plānu (turpmāk – īstenošanas plāns)."

DVB mācību īstenošanas dokumenti:

- izglītības iestādes un uzņēmuma Sadarbības līgums par DVB mācību īstenošanu ilgtermiņā;
- mācību līgums par DVB mācību programmas īstenošanu;
- DVB mācību programma, kas ietver programmas aprakstu un individuālo plānu;
- izglītojamā pārskats (t. sk. pašnovērtējums) par DVB mācību laikā sasniegtajiem mācīšanās rezultātiem, tā paraugu nosaka izglītības iestāde.

Sadarbības līgums

Ņemot vērā, ka viens no DVB mācību modeļa pilnveides mērķiem ir veicināt uzņēmumu un PII ilgtermiņa sadarbību, izveidojot stabilu, paredzamu, izsekojamu un ekonomiski efektīvu sadarbības sistēmu, rosinām ieviest vienošanos par ilgtermiņa sadarbību, kas nosaka uzņēmumu un PII sadarbības principus, kas balstīti nevis uz konkrēta izglītojamā individuālā plāna īstenošanu, bet paredzot plašāku uzņēmumu un PII sadarbību, piemēram, profesionālās izglītības programmu plānošanā, īstenošanas plānu izstrādē, izglītojoši informatīvo pasākumu organizēšanā par DVB mācībām, uzņēmumu dalību vērtēšanā u. c.

DVB mācību īstenošanu ilgtermiņā nodrošina Sadarbības līgums starp PII un uzņēmumu. Sadarbības līguma paraugs pieejams 2. pielikumā.

Sadarbības līgumā ietverts:

- PII un uzņēmumu sadarbības jomas un formas (t. sk. DVB mācības, karjeras izglītības pasākumi, profesionālās pilnveides pasākumi PII pedagogiem, izglītojamo sagatavošana profesionālās meistarības konkursiem u. tml.);
- pušu sadarbības principi, lomas un atbildība katrā no sadarbības jomām;
- saziņas kanāli un digitālie rīki (t. sk. dokumentu apritei);
- DVB mācību īstenošanas kvalitātes nodrošinājums u. c.

Sadarbības līgumi un to uzskaite atbilstoši nozarei vai jomai ilgtermiņā var veidot DVB mācību īstenošanas uzņēmumu kopumu (kopas un klasteri). Fiksējot potenciālos DVB mācību īstenošanas uzņēmumus vienotā uzskaitē/sistēmā, rodas plašākas iespējas citiem uzņēmumiem, PII un izglītojamajiem iegūt informāciju par DVB mācību īstenošanas iespējām konkrētu profesionālās izglītības programmu ietvaros definēto sasniedzamo mācīšanās rezultātu nodrošināšanai.

Starptautiskie pētījumi apliecina, ka izglītības klasteri, kas apvieno dažādu līmeņu profesionālās izglītības iestādes, nozaru ministrijas un departamentus, kā arī uzņēmumus, dod iespēju efektīvi risināt virkni uzdevumu: optimizēt personāla apmācības struktūru, uzlabot izglītības kvalitāti un sniegt zinātnisku atbalstu inovatīvai attīstībai, ekonomikai un sociālajai jomai.[18]

Terminam "klasteris" ir dažādas definīcijas. "Klasteris ir subjektu kopums, kas darbojas kopā saskaņoti, pamatojoties uz kopīgu mērķi, kurus vieno noteiktas līgumattiecības, kas nosaka subjektu lomas un regulē to darbību"[19].

2025. gada 21. janvāra apaļā galda diskusijas "Par profesionālo izglītības iestāžu un uzņēmumu ilgtermiņa sadarbību darba vidē balstītu mācību īstenošanā" rezultātā tika konstatēts, ka Latvijā esošie klasteri neredz iespējas paplašināt savus uzdevumus saistībā ar DVB mācību īstenošanu. Uzņēmumi un PII pārstāvji vienojās, ka ilgstošu savstarpējo sadarbību nodrošina divpusējs ilgtermiņa Sadarbības līgums starp PII un vienu vai vairākiem uzņēmumiem (kas tiek slēgts vismaz uz 4 gadiem – vienas profesionālās vidējās izglītības programmas īstenošanas laiku).

18 Pēc avota: *"Victor Callan, Peta Anhworth. Working together. Industry and VET provider training partnership"*. Pieejams: *https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED495165.pdf*

19 Avots: *Cluster as the basis for creating an innovative educational product*. Pieejams: *https://www.e3s-conferences.org/articles/e3sconf/pdf/2023/89/e3sconf_ipfa2023_07022.pdf*

SAM 4.2.2.9. projekta ietvaros klastera izpratne balstās uz ideju, ka vienā kopumā (kopā vai klasterī) var apvienoties vairāki uzņēmumi un profesionālās izglītības iestādes. Kopuma mērķis ir ilgtermiņa sadarbība starp izglītības iestādēm un uzņēmumiem DVB mācību īstenošanai un to raksturo ilgtermiņa Sadarbības līgumi.

Darba vidē balstītu mācību līgums

DVB mācību līgumā ir būtiski risināt organizatoriskos un saturiskos jautājumus starp konkrētu izglītojamo (vai tā likumisko pārstāvi, ja izglītojamais ir nepilngadīga persona), PII un uzņēmumu visas profesionālās izglītības programmas īstenošanas laikā. DVB mācību līgumā iekļaujami DVB mācību īstenošanā iesaistīto pušu pienākumi un tiesības, konkrēto uzņēmumu iesaistes DVB mācībās specifika, kas jāņem vērā mācību plānošanā (piemēram, sezonalitāte, prasības izglītojamo dalībai DVB mācībās u. c. aspekti).

Izvērtējot esošo situāciju, secināms, ka PII lieto vienotu "Darba vidē balstītu mācību organizēšanas un īstenošanas vadlīniju" 3. pielikumā – *Mācību līgums par individuālā plāna īstenošanu*[20] – publicēto DVB mācību līguma formu. Uz šī līguma pamata ir sniegti priekšlikumi DVB mācību līguma pilnveidei. Izmaiņas saistītas ar:

- grozījumiem Profesionālās izglītības likumā un no tā izrietošajām izmaiņām normatīvajos aktos, t. sk.:
  - pāreju no profesionālās izglītības programmu akreditācijas uz profesionālās izglītības iestādes akreditāciju;
  - būtiskām izmaiņām individuālajā mācību plānā, iekļaujot sasniedzamos mācīšanās rezultātus un sasnieguma apguves līmeņu aprakstus;
- DVB mācību finansēšanas plūsmas pārdali, precizējot katras puses pienākumus un uzdevumus;
- precizējumiem pušu pienākumos un uzdevumos saistībā ar Sadarbības līguma noslēgšanu;
- redakcionālajām korekcijām.

Precizētais DVB mācību līguma paraugs redzams 3. pielikumā (izmaiņas attiecībā uz esošo DVB mācību līguma paraugu tekstā iezīmētas zilā krāsā).

DVB mācību programma ietver aprakstu ar vispārējo informāciju un individuālo plānu izglītojamajam, ko PII izveido atbilstoši DVB mācību īstenošanas plānam. Individuālais plāns paredz īstenot konkrētu DVB mācību īstenošanas plāna daļu, lai sasniegtu 25 % īpatsvaru DVB mācībām no izglītības programmas kopējā apjoma. Izglītojamais DVB mācības var īstenot vairākos uzņēmumos, slēdzot atbilstošus līgumus par DVB mācību programmas īstenošanu. PII var izmantot arī citas DVB mācību īstenošanas iespējas, piemēram, mācību uzņēmumā vai mobilitātes pasākumos. DVB mācību programma redzama 4. pielikumā.

20 "Darba vidē balstītu mācību organizēšanas un īstenošanas vadlīnijas" (1. pielikums), 01-09.1e/218 IZM rīkojums "Par Darba vidē balstītu mācību organizēšanas un īstenošanas vadlīniju apstiprināšanu". Pieejams: *https://www.izm.gov.lv/lv/media/997/download?attachment*

Pašnovērtējums ir ikdienas sastāvdaļa profesionālajā dzīvē – gan veicot ikdienas darba novērtējumus, gan attīstot karjeru. Izglītojamais, mācoties to darīt jau mācību laikā, iegūst vērtīgas iemaņas turpmākajai karjerai. Izglītojamā pašnovērtējums palīdz viņam sagatavot prakses pārskatu prakses aizstāvēšanai. Šobrīd katra PII piedāvā savu izglītojamā pašnovērtējuma variantu. Izvērtējot vairākās PII izstrādātās anketas, secināms, ka tajās nav iekļauti sasniedzamie mācīšanās rezultāti. Tādēļ piedāvājam piemēru, kas balstīts uz sasniegto mācīšanās rezultātu novērtējumu atbilstoši individuālajā plānā noteiktajam (skat. 5. pielikumu).

Lai atvieglotu uzņēmumiem finansiālo slogu DVB mācību īstenošanā, nepieciešams pārskatīt mācību procesā iesaistīto pušu pienākumus un attiecīgi veikt grozījumus normatīvajā regulējumā.

▶ Rosinām veikt grozījumus MK 2016. gada 15. jūlija noteikumos Nr. 484 "Kārtība, kādā organizē un īsteno darba vidē balstītas mācības", svītrojot 9.10. apakšpunktu un papildinot noteikumus ar jaunu 8.11.[1] apakšpunktu, izsakot to šādā redakcijā:

> "8.11.[1] nodrošina izglītojamā civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu individuālā plāna īstenošanas laikā atbilstoši mācību līgumam."

Nozaru ekspertu padomju loma DVB mācībās

Šobrīd MK 2016. gada 15. jūlija noteikumu Nr. 484 "Kārtība, kādā organizē un īsteno darba vidē balstītas mācības" 5.8. apakšpunkts nosaka, ka NEP izvērtē un sniedz izglītības iestādei atzinumu par uzņēmuma atbilstību īstenošanas plāna un individuālā plāna vai tā daļas izpildei, ievērojot profesionālās izglītības normatīvo regulējumu par nozaru ekspertu padomju darbību un to kompetenci profesionālās izglītības jomā. NEP atzinumu sniegšana rada administratīvo slogu gan NEP, gan PII, kā arī pēc SAM 8.5.1. projekta beigām šī procesa nodrošināšanai nav finansējuma. Kā alternatīva NEP atzinumiem ieviešams uzņēmuma pašnovērtējums. Tas nodrošinās, ka uzņēmums ir atbilstoši sagatavojies mācību īstenošanai un atbilst visām nepieciešamajām prasībām.

Uzņēmuma novērtēšanai ir izmantojama anketa. Tā ir rīks, ko var izmantot plašākā kontekstā, t. i., uzņēmums pašvērtēšanai, PII, lai novērtētu uzņēmuma atbilstību DVB mācībām un/vai NEP, lai apzinātu nozares uzņēmumus DVB mācībām. Ja uzņēmums anketu izmanto pašvērtēšanai, tā palīdzēs uzņēmumam apzināt savu atbilstību DVB mācību īstenošanai, iepriekš identificēt un novērst iespējamos trūkumus uzņēmuma kapacitātē vai mācību vides kvalitātē. Šāda pieeja arī veicina lielāku uzņēmumu atbildību un pārskatāmību mācību procesa organizēšanā. Uzņēmuma pašnovērtējuma anketa DVB mācību īstenošanai redzama 6. pielikumā.

Pamatojoties uz grozījumiem Profesionālās izglītības likumā, NEP loma ir mainījusies. Profesionālās izglītības likums nosaka, ka NEP DVB mācību atbalstīšanā un prakses organizēšanā sadarbību darba devējam ar profesionālās izglītības iestādēm tikai veicina. NEP arī risina jautājumus, kas saistīti ar nodarbinātību, pieprasījumu un piedāvājumu attiecīgās nozares darba tirgū.

▶ Rosināms veikt grozījumus MK 2016. gada 15. jūlija noteikumos Nr. 484 "Kārtība, kādā organizē un īsteno darba vidē balstītas mācības", izsakot 5.4. un 5.6. apakšpunktu šādā redakcijā:

"5.4. atbilstoši kompetencei sadarbojas un sniedz rekomendācijas izglītības iestādēm par uzņēmumiem to iesaistei darba vidē balstītu mācību īstenošanā;

5.6. atbilstoši kompetencei sadarbojas un sniedz uzņēmumiem informāciju par darba vidē balstītu mācību īstenošanu;".

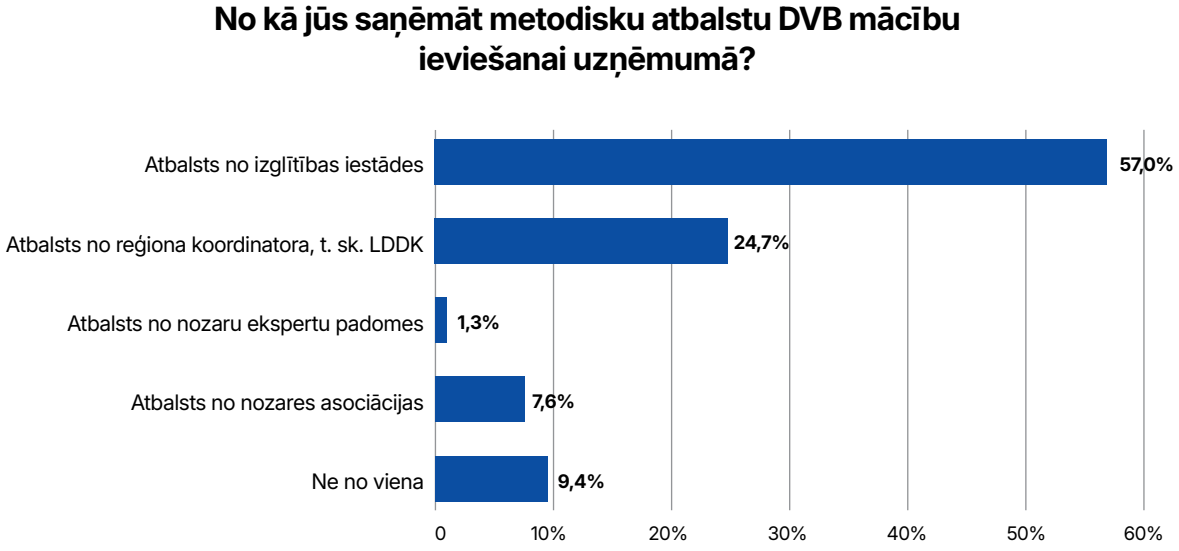
▶ Rosināms veikt grozījumus MK 2016. gada 15. jūlija noteikumos Nr. 484 "Kārtība, kādā organizē un īsteno darba vidē balstītas mācības", svītrojot no noteikumiem 5.8. un 5.9. apakšpunktu.

METODISKĀ ATBALSTA MODELIS

Metodiskā atbalsta nodrošināšanas modelis ir viens no DVB mācību pilnveidotā modeļa komponentiem, kas nodrošina DVB mācību ilgtspēju.

Atbilstoši MK 2016. gada 15. jūlija noteikumiem Nr. 484 PII nodrošina metodisko atbalstu DVB mācību vadītājam uzņēmumā, kā arī koordinē DVB mācību īstenošanu gan PII, gan uzņēmumā DVB mācību laikā. Padziļinātajās intervijās paustie viedokļi liecina, ka šis process būtiski atšķiras dažādu PII un uzņēmumu savstarpējā sadarbībā, kā arī metodiskā atbalsta apjoms ir atšķirīgs. Padziļinātajās intervijās tika apzināti arī jautājumi par metodiskā atbalsta nepieciešamību nozares uzņēmumiem, t. sk. DVB mācību vadītājiem uzņēmumā, jo SAM 8.5.1. projekta ietvaros šis atbalsts bija nepietiekams.

LDDK sadarbības partneru aptauja[21] liecina, ka lielāko daļu – 57 % – metodisko atbalstu darba devējiem sniegušas PII un 24,7 % – reģiona koordinatori (skat. 13. attēlu) SAM 8.5.1. projekta ietvaros.

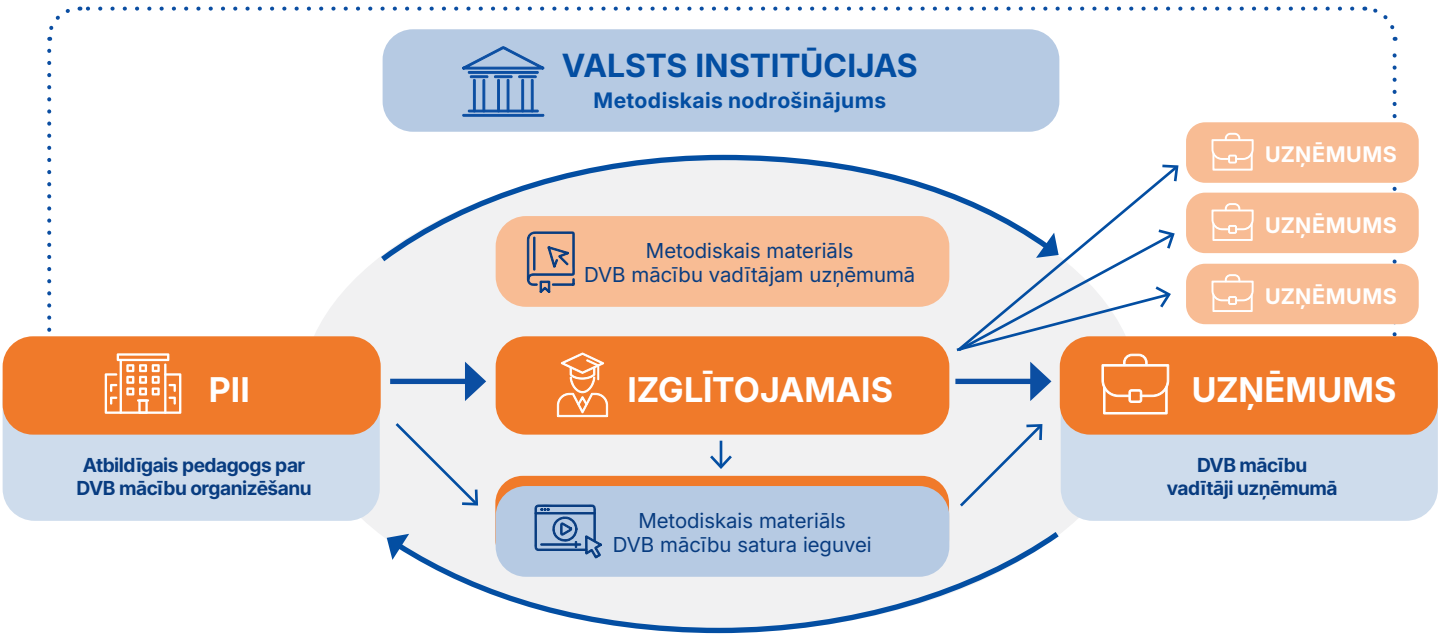
13. attēls. Metodiskā atbalsta saņemšana SAM 8.5.1. projektā[22]

2024. gada 29. novembra semināra "Darba vidē balstītu mācību modeļa attīstība Latvijā" un 2025. gada 22. janvāra apaļā galda diskusijas "Darba vidē balstītu mācību modeļa attīstība Latvijā. "Metodiskā atbalsta modelis"" rezultātā tika saņemti priekšlikumi modeļa pilnveidei, kas paredz pilnīgāku metodisko atbalstu visām DVB mācībās iesaistītajām pusēm, kā arī PII un uzņēmuma sadarbību visos DVB mācību posmos.

21 Avots: LDDK sadarbības partneru aptauja 29.09.2018. IZM informatīvais ziņojums "Par darba vidē balstītu mācību sistēmas ieviešanu un attīstību, lai palielinātu darba vidē balstītu mācību apjomu profesionālās izglītības sistēmā" (2019).

22 Avots: IZM informatīvais ziņojums "Par darba vidē balstītu mācību sistēmas ieviešanu un attīstību, lai palielinātu darba vidē balstītu mācību apjomu profesionālās izglītības sistēmā" (2019). Pieejams: *https://lddk.lv/aktualitate/jaunumi/lddk-un-izm-informativais-zinojums/*

Pamatojoties uz apkopotajiem datiem un sniegtajiem priekšlikumiem, pilnveidotais Metodiskā atbalsta nodrošināšanas modelis paredz metodisko atbalstu dažādos līmeņos – valsts institūciju (IZM, IKVD, VIAA), PII, darba devēju līmenī –, kā arī šo pušu savstarpējo sadarbību (skat. 14. attēlu).

14. attēls. Metodiskā atbalsta nodrošināšanas modelis

Priekšlikumi metodiskajam atbalstam DVB mācību nodrošināšanā paredz:

- *Plānošanas posmā* – PII sadarbībā ar uzņēmumu plāno DVB mācību īstenošanu uzņēmumā atbilstoši tā specifikai (t. sk. sezonalitātei). PII un uzņēmums vienojas par metodiskā atbalsta rīku (t. sk. semināru, meistarklašu, vadlīniju, e-platformu, mobilo lietotņu, elektroniskās dienasgrāmatas, pašvērtējuma veidlapu u. c.) izmantošanu un to iekļaušanu ilgtermiņa Sadarbības līgumā vai DVB mācību līgumā, t. sk.:
  - PII iepazīstina uzņēmumu ar mācību programmu un konkrētiem moduļiem, kuri būtu īstenojami DVB mācībās uzņēmumā;
  - uzņēmums izskata DVB mācību īstenošanas iespējas un kopā ar PII izstrādā individuālo mācību plānu katram izglītojamajam;
  - uzņēmums piedalās izglītojamo atlasē DVB mācībām (t. sk. izglītojamais sagatavo savu CV un piedalās atlases intervijās);
  - PII konsultē uzņēmumu par metodisko nodrošinājumu DVB mācību īstenošanai (t. sk. par mācību materiāliem, izglītojamo sasnieguma vērtēšanas procesu u. c.).
- *Īstenošanas posmā* – par metodiskā atbalsta sniegšanas veidu, apjomu, regularitāti u. c. faktoriem PII un uzņēmums vienojas ilgtermiņa Sadarbības līgumā vai DVB mācību līguma ietvaros, t. sk.:
  - PII un uzņēmuma savstarpējām tikšanās reizēm par izglītojamā individuālā plāna izpildi, sasniedzamo mācīšanās rezultātu apguves metodiskajiem jautājumiem, izglītojamā sasnieguma vērtēšanu un citiem DVB mācību organizatoriskajiem jautājumiem, t. sk. līdzdalību metodiskajās komisijās;

- atgriezenisko saiti starp PII, izglītojamo un uzņēmumu, lai nodrošinātu DVB mācībās iesaistītajām pusēm pastāvīgu saziņu (piemēram, e-pastu, tiešsaistes platformas), saņemtu metodisko atbalstu un atbildes uz aktuālajiem jautājumiem (piemēram, pašvērtējuma rīku izmantošanu DVB mācību procesā);
- apmācībām un semināriem (pēc nepieciešamības) – PII piedāvā DVB mācību vadītājiem uzņēmumā izglītošanu par metodiskajiem jautājumiem, savukārt uzņēmumi piedāvā pedagogiem profesionālās pilnveides iespējas, t. sk. stažēšanos uzņēmumos u. c.

Apaļā galda diskusiju laikā izskanēja arī priekšlikums pilnveidot DVB mācību vadītāju uzņēmumā pedagoģisko kompetenču izglītības programmas saturu, uzsvaru liekot uz praktiskās pedagoģijas metodēm un prasmju attīstību (mācību metožu lietošanu, izglītojamā sasnieguma vērtēšanu, mentora darbību, sadarbības ar PII īstenošanas iespējām u. c.), kā arī izstrādāt vadlīnijas DVB mācību vadītājam uzņēmumā (metodisko materiālu/rokasgrāmatu) darbam ar izglītojamajiem DVB mācību laikā.

Sniedzot metodisko atbalstu DVB mācību vadītājiem uzņēmumā, ir svarīgi nodrošināt vienotu pieeju izglītojamo sasniegumu vērtēšanā visā mācību procesā, kas balstīta uz vērtēšanas kritēriju un sasniegumu apguves līmeņu aprakstu lietošanu.

Mūsdienu darba vidē augstu tiek vērtēta izglītojamā spēja sevi novērtēt, mācīties no pieredzes un uzņemties iniciatīvu savā attīstībā. Pašnovērtējums veicina šo kompetenču attīstību praksē. Veicot pašnovērtējumu, izglītojamais kļūst par aktīvāku savas mācību pieredzes veidotāju, nevis tikai pasīvu zināšanu saņēmēju. Tas veicina atbildību un motivāciju turpmākai attīstībai un palīdz attīstīt kritisko domāšanu, kas ir būtiska profesionālajā vidē. Izglītojamo pašnovērtējums pēc prakses darba vidē ir:

- būtisks pašizziņai un profesionālajai attīstībai;
- palīgs mācību mērķu un sasniegumu izvērtēšanā;
- līdzeklis atgriezeniskās saites un komunikācijas uzlabošanai;
- solis uz mūžizglītību un atbildīgu profesionālo darbību nākotnē.

Lai nodrošinātu vienotu pieeju izglītojamā sasnieguma vērtēšanā, rosinām veikt grozījumus MK 2023. gada 29. augusta noteikumos Nr. 481 "Prakses organizēšanas kārtība profesionālās izglītības programmās".

▶ Priekšlikums grozījumiem MK 2023. gada 29. augusta noteikumos Nr. 481 "Prakses organizēšanas kārtība profesionālās izglītības programmās":

> 6.1.1. apakšpunktu izteikt šādā redakcijā: "6.1.1. prakses programma, kurā norāda prakses mērķi, uzdevumus un sasniedzamos rezultātus, vērtēšanas kritērijus, izglītojamā sasniegumu apguves līmeņu aprakstus un prakses apjomu".

Semināru, diskusiju un interviju laikā gan darba devēji, gan PII pārstāvji uzsvēra digitālās platformas nepieciešamību DVB mācību īstenošanā. Līdzšinējās digitālās platformas izmantošanas pieredze liecina, ka tā palīdz samazināt birokrātisko slogu, atvieglo un veicina efektīvu komunikāciju un atgriezenisko saiti starp visām DVB mācībās iesaistītajām pusēm.

Metodiskā atbalsta sniegšanas turpmākās rīcības:

- metodiskā darba principu izstrāde atbilstoši izstrādātajiem kritērijiem (IKVD);
- valsts metodiķu iesaiste DVB mācību koordinēšanā nozaru un reģionālajā griezumā;
- rokasgrāmatas izstrāde DVB mācību vadītājiem uzņēmumos;
- PII metodiskās virsvadības lomas stiprināšana metodiskā atbalsta sniegšanā DVB mācību vadītājiem uzņēmumos, balstoties uz Sadarbības līgumā definētajiem DVB mācībās iesaistīto pušu pienākumiem;
- DVB mācību vadītāju uzņēmumā pedagoģisko kompetenču izglītības programmas satura pilnveide;
- metodiskā atbalsta un atgriezeniskās saites nodrošināšana visos DVB mācību posmos (plānošanas un īstenošanas posmos);
- daudzveidīgu metodiskā atbalsta rīku izmantošana DVB mācību īstenošanā (t. sk. semināri, stažēšanās uzņēmumā, meistarklases, tiešsaistes platformas, elektroniskā dienasgrāmata, mobilās lietotnes, pašvērtējuma veidlapas u. c.);
- izglītojamā DVB mācībās apgūto prasmju vērtēšanas pilnveide, aktualizējot DVB mācību īstenošanas dokumentāciju.

UZRAUDZĪBAS PROCESU MODELIS

Uzraudzības procesu modelis ir viens no DVB mācību pilnveidotā modeļa komponentiem, kas nodrošina DVB mācību kvalitātes īstenošanu un ilgtspēju. DVB mācību uzraudzība ir būtisks procesa posms, kas ļauj ne tikai īstermiņā novērtēt procesa kvalitāti, bet arī ilgtermiņā vērtēt tā iznākuma kvalitāti, lai atbilstoši monitoringa datiem ilgākā laika periodā veiktu nepieciešamās izmaiņas DVB mācību procesa pilnveidei. Regulāra un sistemātiska uzraudzība garantē, ka mācību process tiek īstenots atbilstoši izvirzītajiem standartiem un ka izglītojamie apgūst nepieciešamo zināšanu, prasmju, attieksmju, profesionālās patstāvības un atbildības kopumu, kas ir atbilstošs darba tirgus faktiskajai situācijai un vajadzībām un sekmētu nozaru līdzdalību profesionāli kvalificētu nākotnes darbinieku sagatavošanā un atvieglotu profesionālās izglītības iestāžu beidzējiem darba gaitu uzsākšanu.

Izstrādājot DVB mācību uzraudzības procesu modeli, tika pētīta arī starptautiskā pieredze. Eiropas Izglītības fonda izstrādātajā rokasgrāmatā politikas veidotājiem un sociālajiem partneriem *"Monitoring and evaluating work-based learning in vocational education and training"*[23] par DVB mācību monitoringa rīkiem un novērtēšanas metodēm (skat. 15. attēlu) ir sniegti datu vākšanas rīku (uzraudzības rīku), cēloņsakarību pārbaudes un "izmaiņu novērošanas" (novērtēšanas metožu) piemēri, kurus var izmantot dažādos DVB mācību īstenošanas posmos.

DVB raksturlielumi	Monitoringa rīki	Novērtēšanas metodes
RESURSI		
• Piedāvājums un pieprasījums pēc darba vietām • Duālās izglītības izmaksas (un ieguvumi) • PII mācību programmas • Mācību personāla prasmes un kvalifikācija	• Statistikas dati, piemēram, valsts datubāze, kurā reģistrējas ieinteresētie darba devēji un izglītojamie • Aptauja starp darba devējiem un izglītojamajiem • Izmaksu un ieguvumu aptauja • Mācību stundu analīze, piemēram, DVB mācībām paredzētais stundu skaits • Reģistri, piemēram, DVB mācībās iesaistīto pedagogu skaits, mācību personāla kvalifikācija	• Tendenču aptaujas, piemēram, prasmju prognozēšanas analīze • Kvalitatīvs pētījuma dizains, piemēram, gadījumu izpēte sadarbībā ar darba devējiem par prasmju vajadzībām
PROCESI		
• Darba devēja iesaiste izglītojamo atlasē • Dažādu mācību vietu sadarbība un konsekventa DVB mācību programmas īstenošana • Praktiskajā darbībā balstīts novērtējums	• Aptauja starp darba devējiem un PII • DVB mācību programmas dokumentācijas, īstenotās DVB mācību programmas un sasniegto mācīšanās rezultātu analīze	• PII mācību programmu īstenošanas novērtējums (piemēram, pedagoga un DVB mācību vadītāja uzņēmumā aptauja)

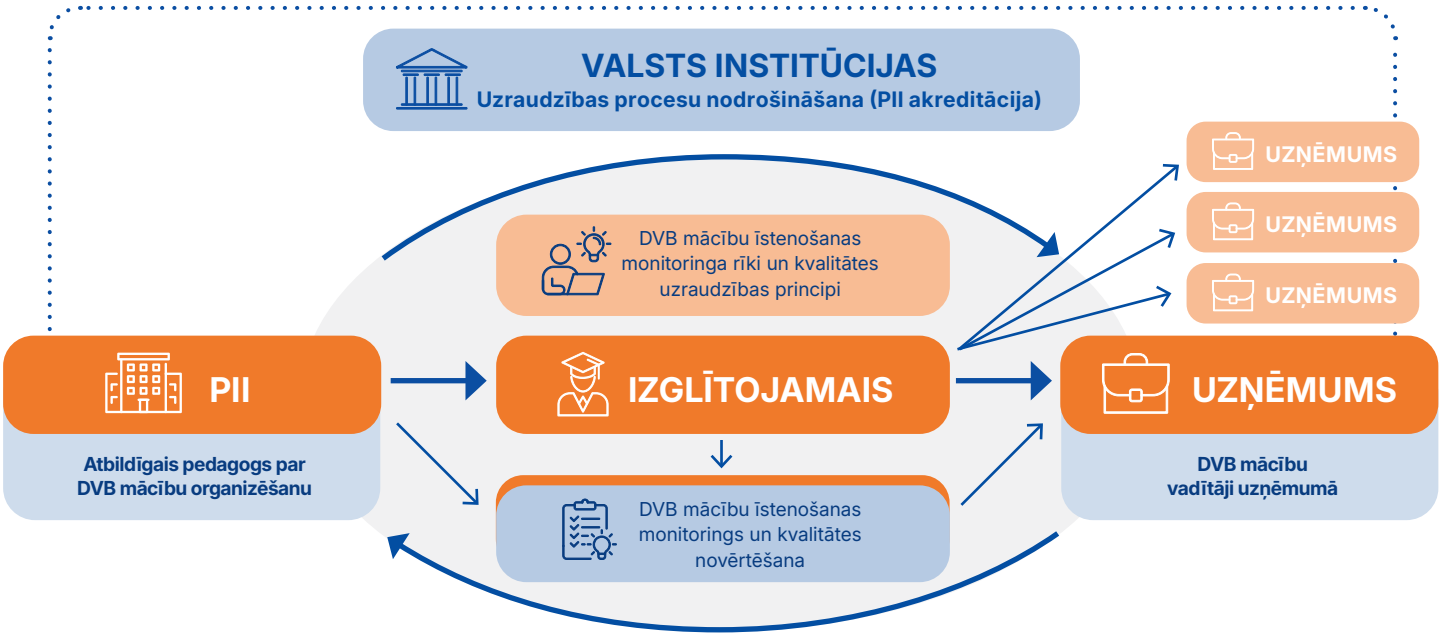
23 Avots: *"Monitoring and evaluating work-based learning in vocational education and training"*. Pieejams: *https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2021-12/monitoring_and_evaluating_wbl.pdf*

REZULTĀTI		
• DVB mācību programmas pabeigšana • Izglītojamie, kuri pārtraukuši DVB mācību programmas apguvi • Ieguldījums mācību uzņēmumu attīstības procesos	• Statistikas dati, piemēram, nokārtoto profesionālo kvalifikāciju eksāmenu skaits	• Tendenču aptauja • Kvalitatīvs pētījuma dizains • Ilgtermiņa pētījumi • Izmaksu un ieguvumu analīze
GALA IZNĀKUMS		
• Efektivitāte darba tirgū • Mūžizglītība un profesionālā pilnveide • Ekonomiskā atdeve uzņēmumiem no iesaistes DVB mācību īstenošanā	• Absolventu monitorings • Aptaujas par dalību profesionālajā tālākizglītībā • Statistikas dati, piemēram, valsts nodarbinātības aģentūru dati	• Eksperimentālā plānošana, piemēram, DVB mācību programmu ietekme uz nodarbinātību salīdzinājumā ar PII īstenotām programmām • Kvazieksperimentāls (šķietamais) pētījuma dizains • Ilgtermiņa pētījumi, piemēram, uzņēmumu iesaistes (DVB mācību programmas īstenošana ilgtermiņā) analīze • Ilgtermiņa izmaksu un ieguvumu analīze, piemēram, personāla atlases izmaksas

15. attēls. Pārskats par DVB mācību monitoringa rīkiem un novērtēšanas metodēm

Arī padziļinātajās intervijās un diskusijās tika iekļautas tēmas un jautājumi par uzraudzības procesu DVB mācībās. Tajās tika secināts, ka nav skaidra lomu un atbildību sadalījuma starp visām procesā iesaistītajām pusēm, kas nodrošinātu kvalitatīvu izglītības programmas īstenošanu.

Ņemot vērā padziļinātajās intervijās un diskusijās pausto un ES valstu pieredzi, pilnveidotais uzraudzības procesu modelis (skat. 16. attēlu) iekļauj gan kvalitātes uzraudzības principus, gan DVB mācību īstenošanas monitoringa rīkus.

16. attēls. Uzraudzības procesu modelis

Pilnveidotais uzraudzības procesu modelis iekļauj DVB mācību kvalitātes uzraudzību, kas balstīta uz Eiropas kvalitātes nodrošināšanas ietvarstruktūras profesionālajā izglītībā un profesionālajā tālākizglītībā (turpmāk – EQAVET) pamatprincipiem. EQAVET ietvarstruktūra ir ļāvusi dalībvalstīs izveidot dažādas kvalitātes nodrošināšanas pieejas, kas pielāgotas valsts un reģionālajām vajadzībām, apstākļiem un tradīcijām. Visās šajās pieejās izmanto EQAVET ciklu, rādītājus un indikatīvos deskriptorus, lai atbalstītu kvalitātes nodrošināšanas procesus valsts, reģionālā vai vietējā līmenī.[24]

DVB mācību kvalitātes novērtēšana ir veicama visos četros posmos: plānošana, darbība, pārbaude un uzlabošana. Katram posmam ir svarīgi noteikt DVB mācību kvalitātes novērtēšanas raksturlielumus (parametrus), sasnieguma indikatorus (rādītājus), monitoringa rīkus un kvalitātes vērtēšanas procesā iesaistītās puses. Pamatojoties uz Eiropas Izglītības fonda izstrādāto rokasgrāmatu *"Monitoring and evaluating work-based learning in vocational education and training"*, kas ietver vairāku valstu DVB mācību kvalitātes monitoringa un uzraudzības pieredzi, SAM 4.2.2.9. projekta ietvaros ir izveidots teorētisks pamatojums, ņemot vērā DVB mācību īstenošanas izaicinājumus/aspektus Latvijā (skat. 17. attēlu). Ilgtermiņā vēlams regulāri pārskatīt DVB mācību kvalitātes monitoringa rīkus, reaģējot uz straujām izmaiņām darba tirgū un profesionālās izglītības sistēmā. Nepārtrauktas pilnveidošanās princips ir pamatā jebkurai kvalitātes vadības pieejai, t. sk. nodrošinot DVB mācību ilgtspēju.

DVB raksturlielumi (parametri)	Jautājumi raksturlielumu izvērtēšanai	Indikatori (piemēri)	Monitoringa rīki (piemēri)	Kas to darīs?
PLĀNOŠANA				
• Piedāvājums un pieprasījums pēc darba vietām • Duālās izglītības izmaksas (un ieguvumi) • PII mācību programmas • Mācību personāla prasmes un kvalifikācija	• Cik uzņēmumu ir iesaistīti DVB mācībās un kādi ir iesaistes iemesli? • Kādas ir uzņēmumu izmaksas saistībā ar DVB mācībām? • Kā DVB mācības tiek attīstītas un saskaņotas ar darba tirgus vajadzībām? • Kā attīstās un pilnveidojas pedagogu un DVB mācību vadītāju uzņēmumā prasmes?	• Uzņēmumu līdzdalības procentuālais īpatsvars • Piedāvājuma un pieprasījuma savstarpējā attiecība • Profesionālās izglītības programmu aktualizācijas biežums • Profesionālās izglītības pedagogu un DVB mācību vadītāju uzņēmumā kvalifikācija • Pedagogu un DVB mācību vadītāju tālākizglītības pasākumu biežums	• DVB mācību uzņēmumu kopas un klasteri • Aptaujas/paneļdiskusija • Uzņēmuma aptauja/izmaksu un ieguvumu analīze • Nacionālie ziņojumi par profesionālo izglītību • Monitoringa sistēma	• PII • NEP • Uzņēmums
DARBĪBA				
• Darba devēja iesaiste izglītojamo atlasē • Dažādu mācību vietu sadarbība un konsekventa DVB mācību programmas īstenošana • Praktiskās darbības vērsts novērtējums	• Cik daudz laika izglītojamie mācās/strādā DVB mācību darbavietā? • Cik efektīva ir sadarbība starp DVB mācību vietām, un cik labi tās ir savstarpēji saskaņotas? • Cik lielā mērā mācīšana un mācīšanās tiek atbalstīta ar dažādām mācību metodēm un metodiskajiem paņēmieniem? • Vai izglītojamo sasniegums tiek novērtēts regulāri?	• DVB mācību procentuālā īpatsvara daļa no kopējā mācību laika • PII metodiskā atbalsta nodrošinājums DVB mācību vadītājam uzņēmumā • DVB mācību vadītāju uzņēmumā lietoto mācību metožu un metodisko paņēmienu dažādība • Formatīvās un summatīvās vērtēšanas regularitāte • Savstarpējo atgriezenisko saišu nodrošināšana	• Pašnovērtējums • Aptaujas • Datu un informācijas analīze • Akreditācija • Monitoringa sistēma	• PII • Uzņēmums • Izglītojamais • IZM • IKVD

24 7. pielikumā pieejama papildinformācija par kvalitātes kritērijiem katram DVB mācību elementam.

PĀRBAUDE				
• DVB mācību programmas pabeigšana • Izglītojamie, kuri pārtraukuši DVB mācību programmas apguvi • Ieguldījums mācību uzņēmumu attīstības procesos	• Kāda ir izglītojamo kompetenču attīstības efektivitāte? • Cik izglītojamo pabeidz DVB mācību programmas? • Cik izglītojamo pārtrauc DVB mācības un kāpēc?	• DVB mācībās iesaistīto un neiesaistīto izglītojamo sasnieguma salīdzinājums • Izglītojamo DVB mācībās iegūto prasmju formatīvais un summatīvais vērtējums • Izglītojamo pabeigšanas un absolventu rādītāji • DVB mācību līgumu laušanas gadījumu procentuālais īpatsvars • Nokārtotu eksāmenu īpatsvars	• Izglītojamā sasnieguma (t. sk. DVB mācību aizstāvēšanas) analīze • Kvalifikācijas eksāmenu datu analīze • Monitoringa sistēma	• PII • Uzņēmums • Izglītojamais • IZM
UZLABOŠANA				
• Efektivitāte darba tirgū • Mūžizglītība un profesionālā pilnveide • Ekonomiskā atdeve uzņēmumiem no iesaistes DVB mācību īstenošanā	• Cik daudz DVB mācību programmu absolventu tiek nodarbināti un cik ātri? • Kāda ir DVB mācību ietekme uz absolventa ienākumiem? • Kādu labumu no DVB mācībām gūst uzņēmumi? • Cik apmierināti ir izglītojamie ar savu DVB mācību programmu?	• Nodarbināto absolventu īpatsvars (piemēram, 6 mēnešus pēc absolvēšanas) • DVB mācību absolventu ienākumu līmenis salīdzinājumā ar citām izglītojamo grupām	• Absolventu izsekošanas pētījumi (VIIS, Valsts ieņēmumu dienesta, NVA, Centrālās statistikas pārvaldes (turpmāk – CSP) u. c. dati) • Monitoringa sistēma • Uzņēmuma izmaksu un ieguvumu analīze • Iekšējie normatīvie akti • Plaša mēroga novērtējumi (piemēram, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas pētījumi) • Nacionālie ziņojumi par profesionālo izglītību, piem., pamatojoties uz statistikas datiem no kompetentajām iestādēm (kamerām) vai nodarbinātības aģentūrām	• PII • Uzņēmumi • IZM • IKVD

17. attēls. DVB mācību kvalitātes novērtēšana[25]

Sniegtā DVB mācību kvalitātes novērtēšanas procesu analīze ietver ne tikai DVB mācību monitoringa parametrus un kritērijus, bet arī monitoringa rīkus potenciāli atbildīgo pušu turpmākai rīcībai. Tādējādi šī analīze tiks izmantota IKVD SAM 4.2.2.9. projekta ietvaros DVB mācību kvalitātes uzraudzības principu izstrādē un aprobācijā.

Priekšlikumi konkrētiem turpmākās rīcības posmiem DVB mācību kvalitātes uzraudzības modelī:

- ieviest/pārņemt starptautisko pieredzi DVB mācību **kvalitātes novērtēšanā** visos četros posmos – plānošana, darbība, pārbaude un uzlabošana –, kas **pielāgota Latvijas kontekstam** un aprakstīta 17. attēlā;
- pēc DVB mācību pilnveidotā modeļa saskaņošanas sadarbībā ar IKVD pārskatīt, aprobēt un ieviest DVB mācību kvalitātes uzraudzību.

25 Tabula sagatavota un papildināta pēc avota: "Monitoring and evaluating work-based learning in vocational education and training". Pieejams: *https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2021-12/monitoring_and_evaluating_wbl.pdf*

FINANSĒŠANAS MODELIS

Finansēšanas modelis profesionālās izglītības iestādēm ir viens no DVB mācību pilnveidotā modeļa komponentiem, kas nodrošina DVB mācību ilgtspēju.

Izstrādājot finansēšanas modeli profesionālās izglītības iestādēm, tika pētīta starptautiskā pieredze DVB mācību finansējuma nodrošinājumam. DVB mācību programmu izmaksas Eiropas valstīs sedz darba devēji, privātpersonas vai valsts. Parasti tās tiek dalītas starp trim pusēm. Izmaksas var rasties dažādos sistēmas līmeņos: piemēram, valsts vai pašvaldības, ministrijas vai atsevišķas PII, darba devēja vai nozares profesionālo organizāciju līmenī. Izmaksu sadales veids dažādās profesionālās izglītības programmās ir atšķirīgs. Atkarībā no konkrētās valsts izglītības un apmācības sistēmas īpatnībām līdzdalības līmenis DVB mācību programmās un līdz ar to arī izmaksas var ievērojami atšķirties atkarībā no reģiona vai tautsaimniecības nozares.

DVB mācību finansēšana	
Ideālais risinājums	**Realitāte**
Valsts budžets sedz visus izdevumus, kas saistīti ar izglītības iestādēm	Arī darba devēji un izglītojamie sniedz savu ieguldījumu ar izglītības iestādēm saistītajos izdevumos
Darba devēji sedz visus ar uzņēmumiem saistītos izdevumus	Valsts budžets subsidē darba devēju izmaksas apmācībai
Izglītojamo darba alga atspoguļo viņu darba ražīgumu laika periodā	Izglītojamo darba samaksa ir augstāka nekā viņu darba ražīgums
Izglītojamo algas plus uzņēmuma mācību izmaksas ir vienādas vai mazākas par izglītojamo darba ražīgumu	Izglītojamo darba alga plus uzņēmuma mācību izdevumi pārsniedz izglītojamo darba ražīgumu

18. attēls. DVB mācību finansēšana[26]

DVB mācību finansēšanas ideālais risinājums un faktiskā situācija ir atspoguļota 18. attēlā.Realitātē DVB mācību ideālais modelis tiek sasniegts reti:

- daļu no PII izmaksām var segt darba devēji, piemēram, ziedojot aprīkojumu vai iekārtas, vai privātpersonas – finansiāla atbalsta veidā;
- valsts budžets sedz daļu no uzņēmumu mācību izmaksām, t. sk. nodokļu atvieglojumi;
- DVB mācības uzņēmumā netiek organizētas efektīvi, tādējādi mācekļu produktivitāte nepārsniedz viņu mācību izmaksas u. c.

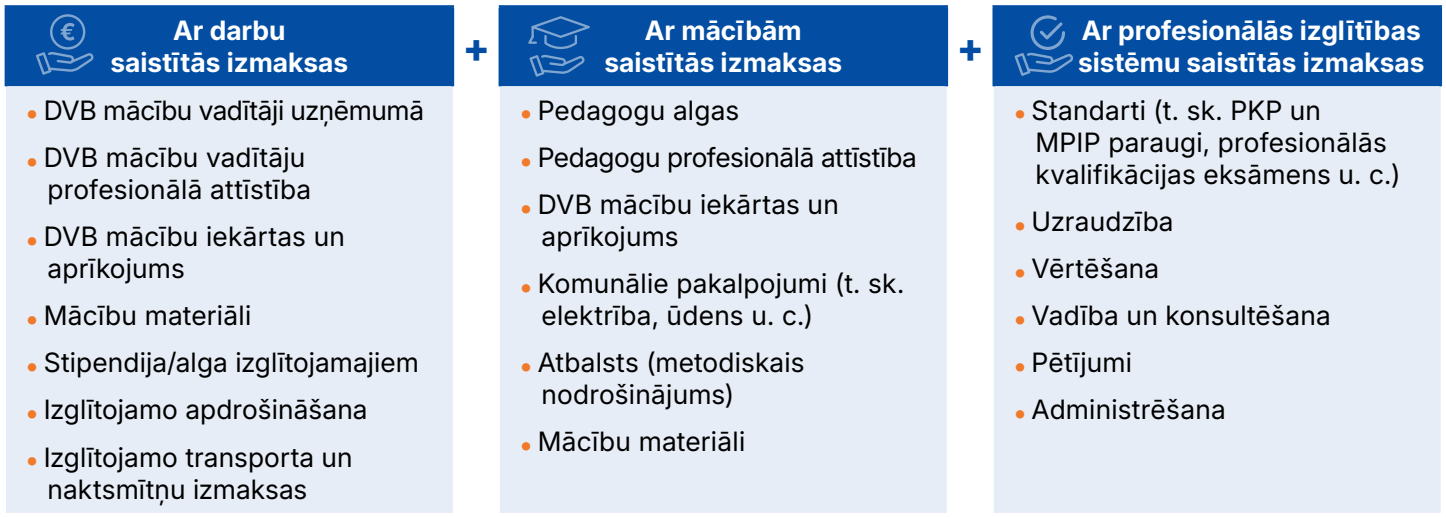
Šīs atšķirības starp ideālo modeli un reālo pasauli palīdz izskaidrot faktisko situāciju, kāpēc DVB mācību programmu finansēšana var ietvert plašu mehānismu un politikas izvēļu klāstu, lai palīdzētu uzņēmumiem, privātpersonām un valstij ciešāk saskaņot izmaksas ar ieguvumiem, ko katra puse gūst, lai sasniegtu DVB mācību pamatmērķus.

Izmaksas, kas saistītas ar DVB mācību programmām ES valstīs, iedala trīs kategorijās:

- ar darbavietu saistītās izmaksas;
- PII bāzētās mācību izmaksas;
- programmu vadības izmaksas gan atsevišķu programmu līmenī, gan profesionālās izglītības sistēmā kopumā.

26 Avots: *"Financing work-based learning as part of vocational education reform"*. Pieejams: *https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2018-09/Financing%20WBL.pdf*

19. attēlā parādīti izmaksu veidi, kas saistīti ar darba izmaksām, mācību izmaksām un profesionālās izglītības sistēmu saistītām izmaksām.

19. attēls. DVB mācību programmas izmaksas[27]

20. attēlā redzams mācekļa atalgojuma un sociālo iemaksu starpvalstu salīdzinājums.

Valsts	Vai māceklis saņem algu DVB mācību laikā?	Vai māceklis saņem algu ārpus DVB mācību laika?	Kāda ir mācekļa alga salīdzinājumā ar kvalificēta darbinieka algu?	Kurš nosaka mācekļa algas minimumu?	Vai darba devēji veic mācekļa sociālās iemaksas?
Austrija	Jā	Jā	Vidēji 50 % no kvalificētā darbinieka algas	Sektori reģionālajā līmenī	Jā, bet valsts nosedz daļu no apdrošināšanas izmaksām
Dānija	Jā	Jā	30-70 % no kvalificētā darbinieka algas atkarībā no izglītības programmas īstenošanas mācību gada	Sektori	Nē
Lielbritānija	Jā	Jā	Vidēji 63 % no kvalificētā darbinieka algas (metālapstrādes nozare)	Katrs uzņēmums atbilstoši valsts normatīviem	Nē (mācekļiem līdz 25 gadu vecumam)
Vācija	Jā	Jā	25-33 % no kvalificētā darbinieka algas atkarībā no izglītības programmas īstenošanas mācību gada	Sektori reģionālajā līmenī	Jā
Nīderlande	Jā	Jā	-	Sektori	Jā
Norvēģija	Jā	Nē	30-80 % no kvalificētā darbinieka algas atkarībā no izglītības programmas īstenošanas mācību gada	Sektori nacionālajā līmenī	Jā
Šveice	Jā	Jā	Vidēji 20 % no kvalificētā darbinieka algas atkarībā no izglītības programmas īstenošanas mācību gada	Katrs uzņēmums, darba devēji / profesionālās organizācijas nodrošina rekomendācijas, tādēļ mācekļa algas atšķiras starp sektoriem	Jā

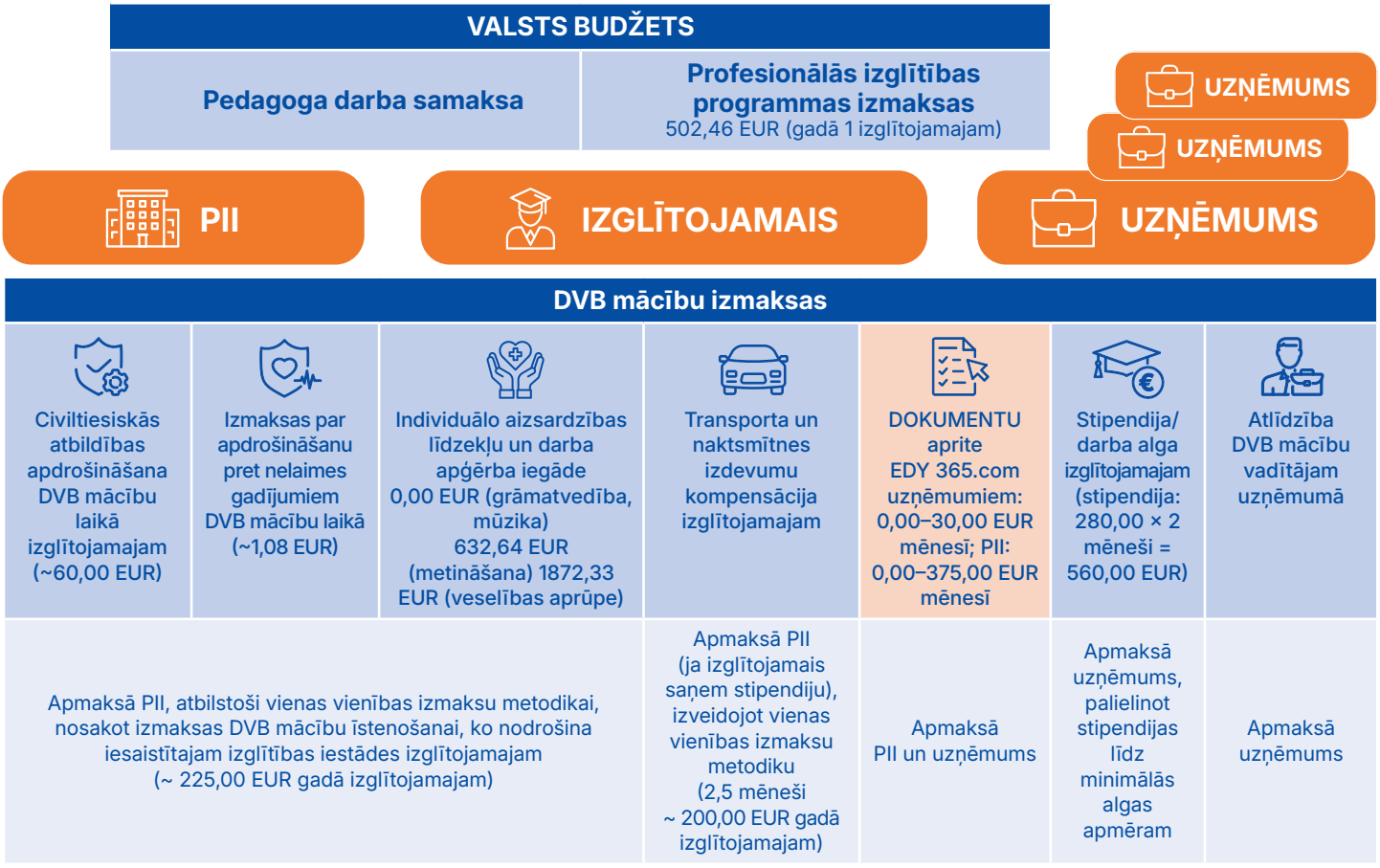
20. attēls. Mācekļu atalgojuma un sociālo iemaksu starpvalstu salīdzinājums[28]

27 Avots: *"Financing work-based learning as part of vocational education reform"*. Pieejams: *https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2018-09/Financing%20WBL.pdf*

28 Avots: *"ILO toolkit for quality apprenticeships"*. Pieejams: *https://www.ilo.org/publications/ilo-toolkit-quality-apprenticeships-vol-1-guide-policy-makers*

Tabulā parādītas DVB mācību priekšrocības mācekļiem dažādās Eiropas valstīs: Austrijā, Dānijā, Lielbritānijā, Vācijā, Nīderlandē, Norvēģijā un Šveicē. Visās valstīs mācekļi saņem algu par darba laiku un, izņemot Norvēģiju, arī par ārpusdarba periodu. Mācekļa alga ir 50 % no kvalificēta strādnieka algas Austrijā, 30–70 % Dānijā, 63 % Lielbritānijā (pamatojoties uz metālapstrādes nozares datiem), 25–33 % Vācijā, 30–80 % Norvēģijā un 20 % Šveicē atkarībā no DVB mācību programmas īstenošanas gada. Uzņēmums sedz VSAOI izmaksas mācekļiem Austrijā, Vācijā, Nīderlandē, Norvēģijā un Šveicē. Būtiskākais ieguvums no kvalitatīvām DVB mācībām mācekļiem ir labākas nodarbinātības iespējas un karjeras perspektīvas, pateicoties iegūtajām zināšanām, prasmēm un kompetencēm. Apmācību laikā mācekļi saņem darba algu vai piemaksu.

Latvijā līdz šim ar DVB mācībām saistītās finanšu izmaksas netika definētas. Tās sedza PII no valsts budžeta līdzekļiem, uzņēmuma vai atsevišķos gadījumos izglītojamais vai viņa vecāki atbilstoši savstarpējai vienošanās kārtībai. Valstī noteiktais normatīvais regulējums[29] neparedz DVB mācību finansēšanu profesionālās izglītības programmas īstenošanas ietvaros. No 2016. gada gan uzņēmumam, gan PII bija pieejams SAM 8.5.1. projekta finansējums ar DVB mācību īstenošanu saistīto izmaksu segšanai. Lai veicinātu visu iesaistīto pušu vienotu izpratni par DVB mācību īstenošanas izmaksām un finansēšanas principiem, pamatojoties uz starptautiskajiem pētījumiem, SAM 8.5.1. pieredzi, SIA "Ernst & Young Baltic" veikto pētījumu "Profesionālās izglītības darba vidē balstīto mācību sadarbības un īstenošanas modeļa pilnveide", tā ietvaros apkopotajiem padziļināto interviju rezultātiem (skat. 1. pielikumu) un 2024. gada 29. novembra seminārā "Darba vidē balstītu mācību modeļa attīstība Latvijā" iegūtajām atziņām, tiek piedāvāta šāda DVB mācību finansēšanas modeļa izmaksu struktūra (skat. 21. attēlu).

21. attēls. DVB mācību izmaksu struktūra

29 MK 2007. gada 2. oktobra noteikumi Nr. 655 "Noteikumi par profesionālās izglītības programmu īstenošanas izmaksu minimumu uz vienu izglītojamo". Pieejams: *https://likumi.lv/doc.php?id=164266*

DVB mācību izmaksu struktūra ietver šādas izmaksas, ko sedz:

PII:

- transporta un naktsmītnes izdevumu kompensācija izglītojamajam (ja izglītojamais saņem stipendiju), izmantojot ESF 2021.–2027. gada plānošanas periodā izstrādātajās VVIM iekļautos principus;
- izmaksas IAL un darba apģērba iegāde;
- apdrošināšana pret nelaimes gadījumiem DVB mācību laikā;
- izglītojamā civiltiesiskās atbildības apdrošināšana DVB mācību laikā;
- platformas digitalizētai prakses pārvaldībai izmaksas.

Uzņēmums:

- stipendija/darba alga izglītojamajam;
- uzņēmuma izmaksas DVB mācību vadītājam uzņēmumā;
- IAL un darba apģērba iegāde (atbilstoši uzņēmuma papildu specifiskām prasībām);
- platformas digitalizētai prakses pārvaldībai izmaksas;
- papildus iepriekš minētajām:
  - uzņēmuma materiālie resursi DVB mācību nodrošināšanai (ražošanas/pakalpojuma sniegšanai izmantojamie materiāli, elektrība, ūdens u. c.);
  - vakcinācijas un/vai obligātās veselības pārbaudes izmaksas, piemēram, jūrnieka grāmatiņas izmaksas izglītojamajam.

Izglītojamais:

- transporta un naktsmītnes izdevumi (ja izglītojamais saņem darba algu).

Izvērtējot ar DVB mācību īstenošanu saistīto izmaksu struktūru, secināms, ka DVB mācību īstenošanas rezultātā rodas papildu izmaksas, kas šobrīd nav paredzētas profesionālās izglītības programmas izmaksās.

DVB mācību īstenošanas pieredze un iepriekš minēto pasākumu rezultātu apkopojums pierāda, ka platformas digitalizētai prakses pārvaldībai izmantošana nodrošina pilnu prakses un apmācību procesu pārvaldību, t. sk. DVB mācībās, apvieno uzņēmumus, izglītības iestādes un izglītojamos vienotā ekosistēmā. Gan PII, gan uzņēmumu pārstāvji atzina, ka šī platforma veicina efektīvu prakses procesa digitalizāciju un pārvaldību, sākot no sadarbības veidošanas un DVB mācību līgumu noslēgšanas līdz izglītojamā prakses darba uzskaitei un automatizētām atskaitēm.

Secināms, ka platforma digitalizētai prakses pārvaldībai ir efektīvs DVB mācību pārvaldības rīks, kas samazina administratīvo slogu un atvieglo trīspusējo komunikāciju DVB mācību īstenošanā, tāpēc to būtu lietderīgi izmantot arī turpmāk, PII izmaksas iekļaujot normējamās izmaksās.

Normatīvajos aktos profesionālās izglītības programmas īstenošanai noteikts, ka normējamās izmaksas uz vienu izglītojamo ir 502,46 EUR gadā[30] (ar izmaksu koeficientu 1), savukārt nenormējamās izmaksās DVB mācību izmaksas nav ietvertas.

30 MK 2007. gada 2. oktobra noteikumi Nr. 655 "Noteikumi par profesionālās izglītības programmu īstenošanas izmaksu minimumu uz vienu izglītojamo". Pieejams: *https://likumi.lv/doc.php?id=164266*

Šobrīd uzņēmums var izvēlēties, vai maksāt izglītojamajam stipendiju (līdz 280,00 EUR netiek aplikta ar IIN) vai darba algu. Uzņēmums pēc saviem ieskatiem var noteikt gan stipendijas, gan darba algas apmēru. Gan 2024. gada 29. novembra seminārā "Darba vidē balstītu mācību modeļa attīstība Latvijā", gan apaļā galda diskusijās vēlreiz tika uzsvērts, ka uzņēmumi ir gatavi izglītojamajam maksāt stipendiju līdz neapliekamā minimuma vai minimālās algas apmēram. Izglītojamajam uzrādot lielāku darba ražīgumu, uzņēmumiem būtu iespēja pakāpeniski palielināt stipendiju līdz neapliekamā minimuma apmēram (2025. gadā – 510,00 EUR) vai minimālās algas apmēram (2025. gadā – 740,00 EUR).

Priekšlikums transporta un dienesta viesnīcu izdevumu segšanai izmantot ESF 2021.–2027. gada plānošanas periodā izstrādātajās VVIM[31,32] iekļautos principus.

▶ Rosinām veikt grozījumus šādos normatīvajos aktos:

- MK 2007. gada 2. oktobra noteikumos Nr. 655 "Noteikumi par profesionālās izglītības programmu īstenošanas izmaksu minimumu uz vienu izglītojamo".
- Likumā "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli".
- MK noteikumos Nr. 484 "Kārtība, kādā organizē un īsteno darba vidē balstītas mācības".

Piedāvātos priekšlikumus normatīvā regulējuma grozījumiem skatīt 8. pielikumā.

31 Vienas vienības izmaksu standarta likmes aprēķina un piemērošanas metodika 1 km izmaksām darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" un Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam īstenošanai. Pieejams: *https://www.esfondi.lv/normativie-akti-un-dokumenti/2021-2027-planosanas-periods/vienas-vienibas-izmaksu-standarta-likmes-aprekina-un-piemerosanas-metodika-1-km-izmaksam-darbibas-programmas-izaugsme-un-nodarbinatiba-un-eiropas-savienibas-kohezijas-politikas-programmas-2021-2027-gadam-istenosanai*

32 Vienas vienības izmaksu standarta likmes aprēķina un piemērošanas metodika iekšzemes komandējumu izmaksām darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" un Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam īstenošanai. Pieejams: *https://www.esfondi.lv/normativie-akti-un-dokumenti/2021-2027-planosanas-periods/vienas-vienibas-izmaksu-standarta-likmes-aprekina-un-piemerosanas-metodika-iekszemes-komandejumu-izmaksam-darbibas-programmas-izaugsme-un-nodarbinatiba-un-eiropas-savienibas-kohezijas-politikas-programmas-2021-2027-gadam-istenosanai*

DARBA VIDĒ BALSTĪTU MĀCĪBU ĪSTENOŠANAS DATU UZKRĀŠANA VALSTS IZGLĪTĪBAS INFORMĀCIJAS SISTĒMĀ

DVB mācību modeļa pilnveides ietvaros tika veikts ar DVB mācībām saistītā IT atbalsta izvērtējums divos aspektos:[33]

- ar DVB mācībām saistīto datu uzskaite VIIS;
- DVB mācību procesa pārvaldības IT atbalsts.

Ar DVB mācībām saistīto datu uzskaite Valsts izglītības informācijas sistēmā

Saskaņā ar MK 2019. gada 25. jūnija noteikumiem Nr. 276 "Valsts izglītības informācijas sistēmas noteikumi" VIIS ir valsts informācijas sistēma, kuras darbības mērķis ir nodrošināt valsts, pašvaldību un izglītības iestāžu funkciju īstenošanu izglītības jomā un kuras sastāvdaļas ir Izglītības iestāžu reģistrs, Izglītības likumā noteikto institūciju reģistrs, Bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzēju reģistrs, Pedagogu reģistrs, Izglītības programmu reģistrs, Valsts vienotās obligāto izglītības vecumu sasniegušo bērnu uzskaites datubāze, izglītības iestāžu pedagoģiskā procesa un eksaminācijas centru profesionālās kvalifikācijas ieguves organizēšanai obligāti nepieciešamā dokumentācija, Psihologu reģistrs, Studējošo un absolventu reģistrs, Profesionālās izglītības programmu absolventu reģistrs, Ārvalstīs izsniegto izglītības dokumentu reģistrs un Akadēmiskā personāla reģistrs. Pamatojoties uz iepriekš minēto, var secināt, ka VIIS ir vienotā valsts izglītības informācijas sistēma, kurā centralizēti tiek uzkrāti Latvijas izglītības sistēmu raksturojošie dati.

DVB mācību modeļa pilnveides procesā tika analizēta VIIS funkcionalitāte, lai identificētu VIIS uzkrātos datus par DVB mācību īstenošanu. Analīzes rezultātā secināms, ka šobrīd VIIS sistēmā profesionālās izglītības programmām, kuru ietvaros tiek īstenotas DVB mācības, tiek norādīta pazīme, ka izglītības programmu īsteno kā darba vidē balstītas mācības. Papildus tam personas lietai tiek pievienota informācija par DVB mācību īstenošanu, kas ietver atzīmi par izglītojamā dalību DVB mācībās, kā arī laika periodu, kādā izglītojamais DVB mācības ir īstenojis. Līdz ar to sistēmā ir pieejami dati par izglītojamo, kas apmeklējis DVB mācības, profesionālās izglītības iestādi un profesionālās izglītības programmu, kuras ietvaros tiek īstenotas DVB mācības, kā arī DVB mācību norises kalendāro laiku (no–līdz). Lai nodrošinātu pilnvērtīgas informācijas pieejamību valsts līmenī par DVB mācību īstenošanu, kas nepieciešama politikas plānošanai un ieviešanas uzraudzībai, VIIS papildus būtu nepieciešams uzkrāt šādus datus:

- uzņēmuma nosaukums, kurā izglītojamais īsteno DVB mācības;
- uzņēmuma pārstāvētā nozare;
- informācija par DVB mācību vadītāju uzņēmumā (t. sk. vārds, uzvārds, personas kods vai izglītības iestādes piešķirtais personas identifikācijas numurs, kas nesakrīt ar personas kodu (ja personai Latvijā nav piešķirts personas kods), dzimšanas datums, mobilā tālruņa numurs un elektroniskā pasta adrese, miršanas datums, amats, tā sākuma un beigu termiņš, ziņas par DVB mācību vadītāja izglītību atbilstoši sistēmas klasifikatoram (augstākā izglītība, augstākā pedagoģiskā izglītība, vidējā pedagoģiskā izglītība, vidējā profesionālā izglītība, vidējā vispārējā izglītība), atzīme par apgūtajām pedagogu profesionālajām kompetencēm un attiecīgās izglītības programmas stundu apjomu);

33 Atbilstoši SIA "Ernst & Young Baltic" veiktajai priekšizpētei "Profesionālās izglītības darba vidē balstīto mācību sadarbības un īstenošanas modeļa pilnveide".

- DVB mācībās pavadītais laiks (stundās);
- izglītojamā saņemtais vērtējums par sniegumu DVB mācībās, proti, informācija par vērtējumu, ar kādu uzņēmums attiecīgajā laika periodā ir novērtējis izglītojamā DVB mācības uzņēmumā.

Minētās izmaiņas VIIS uzkrāto datu struktūrā paredz izmaiņas MK 2019. gada 25. jūnija noteikumos Nr. 276 "Valsts izglītības informācijas sistēmas noteikumi", papildinot tos ar informāciju par datu laukiem, kas uzturami DVB mācību vajadzībām.

Pamatojoties uz sistēmā uzkrātajiem datiem par DVB mācību īstenošanu, būtiski nodrošināt, lai VIIS būtu iespējams izgūt atskaites dažādos griezumos, piemēram, par konkrētas nozares, profesionālās izglītības iestādes un/vai profesionālās izglītības programmas ietvaros īstenotajām DVB mācībām: izglītojamo skaitu, kas apmeklējuši DVB mācības, DVB mācību stundu skaitu, DVB mācību procentuālo apjomu no kopējā izglītības programmas apjoma, izglītojamo skaitu, kas īsteno DVB mācības uzņēmumos, izglītojamo skaitu uz vienu DVB mācību vadītāju uzņēmumā u. c.

Papildus iepriekš minētajam par VIIS papildu uzkrājamajiem datiem un atskaišu izgūšanas iespējām attiecībā uz DVB mācību īstenošanu, pilnveidotais DVB mācību modelis paredz PII absolventu, kas apguvuši profesionālās izglītības programmu DVB mācību formātā, nodarbinātības monitoringu. Tā mērķis ir identificēt, vai PII absolventi, kas piedalījušies DVB mācībās, 6 mēnešus pēc PII absolvēšanas ir nodarbināti nozarē. Saskaņā ar MK 2019. gada 25. jūnija noteikumiem Nr. 276 "Valsts izglītības informācijas sistēmas noteikumi" profesionālās izglītības programmu absolventu monitorings notiek šādi:

1. Katru gadu līdz 30. aprīlim CSP no VIIS tiek nodoti dati par profesionālās izglītības programmu absolventiem;
2. CSP atbilstoši apstiprinātai metodoloģijai apstrādā no IZM, NVA, VID un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārziņā esošajām informācijas sistēmām saņemtos datus;
3. CSP apstrādā, sagatavo un iesniedz VIIS absolventu monitoringa datus par nodarbinātību, t. sk. par nodarbinātību saimnieciskās darbības nozarēs un profesijās, ienākumiem, dibinātajiem uzņēmumiem un ekonomisko aktivitāti.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, VIIS publiskajā vidē ir pieejami dati par PII absolventu kopskaitu: a) pa profesionālās izglītības programmām (programmu kodiem), b) pēc tematiskajām nozaru grupām un c) pēc absolvētās PII. Tomēr nav pieejama informācija par to, cik no šiem absolventiem ir apguvuši programmu DVB mācību formā. Līdz ar to VIIS būtu nepieciešams paredzēt funkcionalitāti, kas nodrošinātu iespēju efektīvi monitorēt datus par to PII absolventu nodarbinātību, kas apguvuši profesionālās izglītības programmu DVB mācību formātā un ieguvuši profesionālo kvalifikāciju vai tās daļu, pēc PII absolvēšanas. Tas sniegtu būtisku atbalstu profesionālās izglītības prestiža uzlabošanai, kā arī profesionālās izglītības plānošanai ilgtermiņā.

Lai nodrošinātu iepriekš minēto datu pieejamību VIIS, ir svarīgi noteikt, kurā brīdī minētie dati rodas un kas ir to avots. Izvērtējot piedāvāto datu struktūru, secināms, ka lielākā daļa datu rodas DVB mācību procesā, t. sk., sākot ar brīdi, kad PII, uzņēmums/klasteris un izglītojamais noslēdz trīspusējo Sadarbības līgumu, un beidzot ar brīdi, kad izglītojamajam tiek ielikts vērtējums par sniegumu DVB mācībās. Nākamajā sadaļā sniegti priekšlikumi DVB mācību procesa pārvaldības IT atbalstam, kas paredz, ka DVB mācību procesu raksturojošajiem datiem būtu primāri jāatrodas

risinājumā, kas nodrošina DVB mācību procesa norisi. Līdz ar to secināms, ka primārais datu avots būtu DVB mācību pārvaldības risinājums, un datu apmaiņas nodrošināšanai būtu nepieciešama šādu risinājumu integrācija ar VIIS.

DVB mācību procesa pārvaldības IT atbalsts

Viens no priekšlikumiem, ko paredz pilnveidotais DVB mācību modelis, ir DVB mācību procesa pārvaldības organizēšana digitālā vidē. Tā mērķis ir uzlabot procesa īstenošanas efektivitāti, samazināt ar DVB mācību norisi saistītās papīra dokumentācijas apjomu un iesaistīto pušu (t. sk. uzņēmumu un PII) laiku, kas nepieciešams dokumentācijas sagatavošanai, kā arī nodrošināt vienotu komunikācijas platformu DVB mācību īstenošanas laikā starp izglītojamo, PII un uzņēmumu.

Lai izvērtētu iespējamos risinājumus DVB mācību procesa pārvaldībai, tika analizēta:

- plānotā individuālo mācību kontu[34] (IMK) funkcionalitāte;
- tirgū pieejamu privātu mācību procesa pārvaldības risinājumu (t. i., digitālu izglītības un organizācijas pārvaldības risinājumu, kas izglītības iestādēm nodrošina iespēju pārvaldīt mācību procesu, komunikāciju un administratīvos uzdevumus tiešsaistē) funkcionalitāte.

Attiecībā uz DVB mācību pārvaldību ir būtiski, lai risinājums spētu nodrošināt šādu galveno funkcionalitāti:

- Mācību plānošana:
  - *īstenošanas plāna izveide* – iespēja PII izveidot īstenošanas plānu, kurā noteikts darba vidē balstītu mācību ietvaros īstenotas izglītības programmas apjoms uzņēmumā;
  - *trīspusējā Sadarbības līguma starp PII, uzņēmumu un izglītojamo sagatavošana un parakstīšana* – iespēja PII izmantot risinājumā pieejamu līguma veidni, pielāgot to un organizēt elektronisku līguma parakstīšanas procesu;
  - *individuālā mācību plāna izveide* – iespēja PII un uzņēmumam kopīgi izstrādāt un apstiprināt izglītojamā individuālo mācību plānu, iekļaujot sasniedzamos mācīšanās rezultātus un paredzamos uzdevumus;
  - *kalendāra/grafika pārvaldība* – integrēts kalendārs, kurā var plānot un uzraudzīt paredzamos izglītojamā darba uzdevumus un individuālo mācību plānu uzņēmumā;

- Mācību procesa pārvaldība un uzraudzība:
  - *mācību progresa uzraudzība* – izglītojamajiem un uzņēmuma pārstāvjiem paredzēta iespēja ievadīt un atjaunināt informāciju par individuālā mācību plāna īstenošanas ietvaros paveiktajiem uzdevumiem, progresu un sasniegtajiem mācīšanās rezultātiem (izglītojamā dienasgrāmatas aizpildīšana, uzņēmuma apstiprinājums par paveikto), PII iespēja sekot līdzi DVB mācību procesa norisei;
  - *saziņas un atgriezeniskās saites funkcionalitāte* – nodrošināta tiešsaistes saziņa starp izglītojamajiem, DVB mācību vadītājiem uzņēmumā un PII pārstāvjiem;

34 Pieejams: *https://www.izm.gov.lv/lv/jaunums/ieviesis-macibu-kontus-pieaugusajiem-individualizetam-macibu-iespejam*

- Datu uzglabāšana un dokumentu pārvaldība:
  - *mācību materiālu un resursu pieejamība* – iespēja piekļūt un lejupielādēt nepieciešamos mācību materiālus, instrukcijas un citus saistītos dokumentus;
  - *dokumentu uzskaite un apstiprināšana* – paredzēta funkcionalitāte dokumentu augšupielādei, glabāšanai un elektroniskai apstiprināšanai, piemēram, trīspusējās Sadarbības līgumiem, dienasgrāmatām un vērtējumiem, atskaitēm;

- Mācību progresa un novērtēšanas rīki:
  - *automatizēta vērtēšana un novērtējumu pārvaldība* – iespēja ievadīt, uzglabāt un pārskatīt izglītojamā vērtējumus, kā arī apkopot novērtējumu datus no dažādām iesaistītajām pusēm;

- Piekļuves un lietotāju pārvaldība:
  - *lietotāju lomas un piekļuves tiesības* – iespēja definēt dažādas lietotāju lomas (izglītojamie, uzņēmuma pārstāvji, PII personāls) un noteikt katrai lomai atbilstošas piekļuves tiesības;
  - *drošība un datu aizsardzība* – nodrošināta piekļuves kontrole, datu šifrēšana un citi drošības pasākumi, lai aizsargātu lietotāju privātumu un sistēmas datus;

- Integrācija ar citām sistēmām:
  - *integrācija ar VIIS un citām datubāzēm* – nodrošināta iespēja sinhronizēt datus ar VIIS un citām saistītajām platformām, lai nodrošinātu vienotu informācijas plūsmu;

- Klientu atbalsts un palīdzība:
  - *atbalsta rīki* – platformā pieejami lietotāju atbalsta rīki, piemēram, biežāk uzdoto jautājumu sadaļa, tiešsaistes čats vai palīdzības dienests, kas var sniegt tehnisko atbalstu un konsultācijas.

Individuālo mācību kontu izvērtējums

Lai paplašinātu pieaugušo iespējas pilnveidot profesionālās prasmes un zināšanas, Latvijā ar ES Atveseļošanas fonda atbalstu tiek ieviests jauns izglītības finansēšanas modelis – individuālie mācību konti (IMK). Tie nodrošina katram pieaugušajam personalizētu piekļuvi mācību budžetam, ko var izmantot, lai iegūtu izglītību un prasmes, kas atbilst darba tirgus vajadzībām un valsts noteiktajiem kritērijiem. IMK darbojas kā virtuāla platforma, kur pieaugušajiem būs pieejama informācija par finansējumu un mācību iespējām, kas pielāgotas viņu individuālajām vajadzībām.

Jaunais modelis arī veicinās aktīvu iesaisti nozares pārstāvju un darba devēju vidū, mudinot viņus investēt darbinieku attīstībā un nodrošināt, ka iegūtās prasmes atbilst darba tirgus prasībām. Šī pieeja arī palīdzēs nodrošināt augstāku izglītības kvalitāti un efektivitāti, jo gan mācību iespējas, gan to rezultāti būs ciešāk sasaistīti ar nozares vajadzībām.[35, 36]

35 Pieejams: *https://www.izm.gov.lv/lv/jaunums/ieviesis-macibu-kontus-pieaugusajiem-individualizetam-macibu-iespejam*

36 Pieejams: *https://www.izm.gov.lv/lv/individualie-macibu-konti-koncepts*

No lietotāja viedokļa IMK ietvers šādas galvenās funkcionalitātes:

- Profilēšana un individuālie mācību ceļi nodrošina lietotāja vajadzību un iespēju kartēšanu, ņemot vērā viņa izglītību, kvalifikāciju un profesionālo statusu. Šī funkcionalitāte ir sasaistāma ar uzņēmumu personāla attīstības plāniem;
- Mācību katalogs piedāvā piekļuvi informācijai par dažādām mācību programmām, kvalifikācijas līmeņiem, to pieejamību un nosacījumiem;
- Finansējuma sadaļa sniedz pārskatu par pieejamo atbalsta apjomu, līdzmaksājuma nosacījumiem, kā arī iespēju uzkrāt, izmantot un papildināt līdzekļus;
- Kvalifikācijas dokumentu sadaļa ļauj uzkrāt un pārvaldīt izglītības apliecības un citus kvalifikācijas dokumentus;
- Satura katalogi nodrošina piekļuvi apkopotiem un sistematizētiem resursiem pieaugušo izglītībai;
- Papildu instrumenti ietver testus, pakalpojumus un rīkus, ko izveidojuši ārējie partneri, nozares pārstāvji un mentori, lai palielinātu personīgo konkurētspēju.[37]

IMK nodrošinās pieaugušajiem centralizētu piekļuvi visām pieaugušo izglītības un atbalsta iespējām, kā arī mācību un karjeras attīstības prasmju novērtēšanas rīkiem, kas var tikt pielāgoti darba devēju vajadzībām. Tas arī nodrošinās vienotu piekļuvi visiem kvalifikācijas dokumentiem, tostarp izglītības diplomiem, sertifikātiem un apliecinājumiem par apgūtajām prasmēm.

Veicot IMK funkcionalitātes analīzi un izvērtējot IMK mērķus, svarīgi uzsvērt, ka IMK nav paredzēta kā mācību vadības sistēma, bet gan kā informācijas platforma un atskaišu sistēma, kā arī IMK ir fokusēti uz pieaugušo izglītību, nevis sākotnējo izglītību. Izvērtējot IMK lietderību DVB mācību kontekstā, secināms, ka, lai arī IMK potenciāli var nākotnē atspoguļot informāciju par personas gūto izglītību DVB mācību formā, IMK nav paredzēts kā instruments DVB mācību procesa pārvaldībai, kā arī nav paredzēts kā galvenā valsts līmeņa ar DVB mācībām saistīto datu platforma.

Tirgū pieejamie mācību pārvaldības risinājumi

Esošā DVB mācību modeļa analīzes procesā tika veikta vispārīga tirgū pieejamo mācību pārvaldības risinājumu apzināšana ar mērķi identificēt esošos risinājumus un to izmantošanas iespējas DVB mācību procesa pārvaldībai. Kā iespējamie risinājumi, kas būtu tālāk iekļaujami tirgus izpētē, apzinot PII un uzņēmumu vajadzībām atbilstošākos risinājumus, ir E-klase, MyKoob, Edy365.com, Moodle un Prakse.lv.

SAM 8.5.1. projekta īstenošanas laikā tika izveidota platforma Edy365.com digitalizētai prakses pārvaldībai, kurā ir reģistrēti 6000 uzņēmumi, vairāk nekā 30 izglītības iestādes prakses un DVB mācību īstenošanai. Šīs platformas mērķis – dot iespēju izglītības iestādēm, to audzēkņiem (jaunajiem speciālistiem un uzņēmumiem (prakses vietu devējiem), platformas ietvaros atrast vienam otru, pārvaldīt un noslēgt praksi, kā arī saglabāt prakses dokumentāciju arhīva vajadzībām.

37 Avots: "Individuālo mācību kontu pieejas attīstība: ceļā uz individualizētu cilvēkresursu attīstības sistēmu". Pieejams: *https://www.rtu.lv/writable/public_files/RTU_6_signe_brike.pdf*

DVB mācību īstenošanas pieredze pierāda, ka platformas digitalizētai prakses pārvaldībai izmantošana nodrošina pilnu prakses un apmācību procesu pārvaldību, t. sk. DVB mācībās, apvieno uzņēmumus, izglītības iestādes un izglītojamos vienotā ekosistēmā. Gan PII, gan uzņēmumu pārstāvji atzina, ka šī platforma veicina efektīvu prakses procesu digitalizāciju un pārvaldību, sākot no sadarbības veidošanas un DVB mācību līgumu noslēgšanas līdz izglītojamā prakses darba uzskaitei un automatizētām atskaitēm.

Semināra "Darba vidē balstītu mācību modeļa attīstība Latvijā" (29.11.2024.) un apaļā galda diskusiju (21.01.2025., 22.01.2025., 27.01.2025.) rezultātā tika secināts, ka:

1. ir lietderīgi izmantot esošo platformu digitalizētai prakses pārvaldībai Edy365.com, kas paredz dažādas sadarbības iespējas;
2. papildināt platformu digitalizētai prakses pārvaldībai Edy365.com ar atbilstošiem komponentiem (datu un informācijas pārvaldība u. c.) ilgtermiņa sadarbības nodrošināšanai, DVB mācību attīstībai un īstenošanas kvalitātes uzraudzībai.

Secināms, ka ir nepieciešama digitāla platforma prakses pārvaldībai vai izmantojama SAM 8.5.1. projekta ietvaros izveidotā digitalizēta prakses pārvaldības platforma Edy365.com, ko lietotāji ir atzinuši par efektīvu DVB mācību pārvaldības rīku, kas samazina administratīvo slogu un atvieglo trīspusējo komunikāciju DVB mācību īstenošanā, tāpēc to būtu lietderīgi izmantot arī turpmāk.

22. attēlā atspoguļots optimālais ar DVB mācībām saistītu datu iegūšanas, uzkrāšanas, izgūšanas, uzskaites, atlases un analīzes process:

22. attēls. Ar DVB mācībām saistītu datu iegūšanas, uzkrāšanas, izgūšanas, uzskaites, atlases un analīzes process

SECINĀJUMI

Pilnveidotais DVB mācību modelis kopumā paredz šādas izmaiņas:

1. Nodrošināta ilgtermiņa sadarbība starp PII un uzņēmumiem:
   - ieviešot Sadarbības līgumu, kura īstenošanas ilgums ir vismaz 4 gadi, kas atbilst vienas profesionālās vidējās izglītības programmas īstenošanas laikam;
   - paredzot uzņēmuma dalību izglītojamo atlasē DVB mācībām;
   - īstenojot citus sadarbības pasākumus starp PII un uzņēmumiem DVB mācību metodiskā atbalsta un kvalitātes nodrošināšanas jomā.
2. Paplašinātas DVB mācību īstenošanas iespējas:
   - ietverot starptautisko partnerību/mobilitāti;
   - ietverot mācību uzņēmumus (gan esošos, gan veidojot jaunus).
3. Pilnveidots DVB mācību līgums un individuālais mācību plāns, t. sk. ietverot izglītojamā sasnieguma vērtēšanas kritērijus un apguves līmeņu aprakstus.
4. Samazināts administratīvais slogs:
   - aizstājot NEP atzinumu ar uzņēmuma pašvērtējumu;
   - nodrošinot NEP uzdevumu atbilstību Profesionālās izglītības likumā noteiktajam saistībā ar DVB mācībām;
   - paplašinot funkcijas digitalizētai DVB mācību un prakses pārvaldībai.
5. Rosinātas izmaiņas izglītības programmā DVB mācību vadītājiem uzņēmumā pedagoģiskās kompetences apguvei un pilnveidei.
6. Rosināts piemērot visaptverošus DVB mācību kvalitātes nodrošināšanas principus un rādītājus.
7. Rosināts pilnveidot normatīvo regulējumu, iekļaujot PII programmu finansējumā ar DVB mācību organizēšanu saistītās izmaksas un veicot šo izmaksu uzskaiti.
8. Rosināts izskatīt iespēju uzņēmumiem piemērot motivējošus faktorus DVB mācību īstenošanai – nodokļu atvieglojumus vai finansiālo atbalstu.
9. Rosināts piemērot DVB mācību izmaksām vienas vienības standarta likmi ar DVB mācībām saistīto pastāvīgo un mainīgo izmaksu identifikācijai un kvantifikācijai, ņemot vērā gan PII, gan uzņēmuma izmaksas.

DVB mācību modeļa pilnveides procesā ir identificēta nepieciešamība veikt grozījumus normatīvajos dokumentos. Apkopojums par pilnveidotā DVB mācību modeļa ietekmi uz normatīvo regulējumu pieejams 8. pielikumā.

Izvērtējot DVB mācību formu un tradicionālo prakses formu, kā arī to īstenošanas nosacījumus, secināms, ka pastāv iespējas šo formu izlīdzināšanai. Prakses un DVB mācību attīstības scenārijs redzams 9. pielikumā.

Atbilstoši iepriekš minētajai informācijai un priekšizpētes rezultātiem ir izveidots DVB mācību esošā un pilnveidotā modeļa salīdzinājums, kas redzams 3. tabulā.

Esošais modelis	Pilnveidotais modelis
DVB MĀCĪBU ĪSTENOŠANA	
Uzņēmumā – stipendija/darba alga. DVB mācības uzņēmumā	Uzņēmumā – stipendija/darba alga. DVB mācības uzņēmumā, starptautiskā mobilitātē
SADARBĪBA	
Mācību līgums par individuālā plāna īstenošanu (ne mazāk kā uz pusgadu)	Sadarbības līgums (uzņēmumu kopums/kopas un klasteri) starp PII un uzņēmumu/-iem ilgtermiņā (vismaz uz 4 gadiem) profesionālās kvalifikācijas apguves nodrošināšanai
	Īstermiņa DVB mācību līgums starp PII, uzņēmumu un izglītojamo individuālā plānā noteikto sasniedzamo mācīšanās rezultātu apguvei
NEP loma: • popularizē DVB mācības un sniedz priekšlikumus sistēmas pilnveidei; • izplata informāciju par DVB mācību īstenošanas iespējām, veicinot uzņēmumu interesi iesaistīties; • sniedz rekomendācijas par uzņēmumiem to iesaistei DVB mācību īstenošanā; • izvērtē un sniedz izglītības iestādei atzinumu par uzņēmuma atbilstību īstenošanas plāna un individuālā plāna vai tā daļas izpildei; • ziņo PINTSA par DVB mācību īstenošanas gaitu un iesaistītajiem uzņēmumiem.	NEP loma – veicina darba devēju sadarbību ar profesionālās izglītības iestādēm DVB mācību atbalstīšanā
	Uzņēmuma pašnovērtējums
METODISKAIS ATBALSTS	
PII nodrošina metodisko atbalstu DVB mācību vadītājam uzņēmumā, kurš vada izglītojamā individuālā plāna īstenošanu	PII un uzņēmums sadarbojas metodiskā atbalsta sniegšanā: • ilgtermiņa Sadarbības līguma ietvaros; • DVB mācību līguma ietvaros. PII sniedz metodisko atbalstu izglītojamajam
Līdz SAM 8.5.1. projekta īstenošanas beigām metodisko atbalstu sniedza arī reģiona koordinatori	
32 stundu pedagoģiskā izglītība DVB mācību vadītājiem	Mainīta izglītības programma DVB mācību vadītājiem uzņēmumā, iekļaujot metodiskos jautājumus un praktisko pieeju darbam ar izglītojamo (t. sk. andragoģijas pamatus, izglītojamā apgūto prasmju vērtēšanu)
	E-apmācību programma DVB mācību vadītājiem uzņēmumā (LDDK – šobrīd nav aktīva)
	Materiāls rokasgrāmatai DVB mācību vadītājiem uzņēmumā (izstrādāts Erasmus+ projekta "TTT4WBL" ietvaros)
-	DVB mācību digitālā pārvaldība
UZRAUDZĪBA	
PII akreditācija	Monitorings
FINANSĒJUMS	
Valsts budžeta finansējums	Valsts budžeta finansējums
SAM 8.5.1. projekta finansējums (2017–2023)	Prasmju fondi
Uzņēmuma līdzfinansējums (materiālie līdzekļi, tehnoloģiskās iekārtas un aprīkojums, stipendija/darba alga u. c.)	Uzņēmuma līdzfinansējums (materiālie līdzekļi, tehnoloģiskās iekārtas un aprīkojums, stipendija/darba alga u. c.)

3. tabula. DVB mācību esošā un pilnveidotā modeļa salīdzinājums

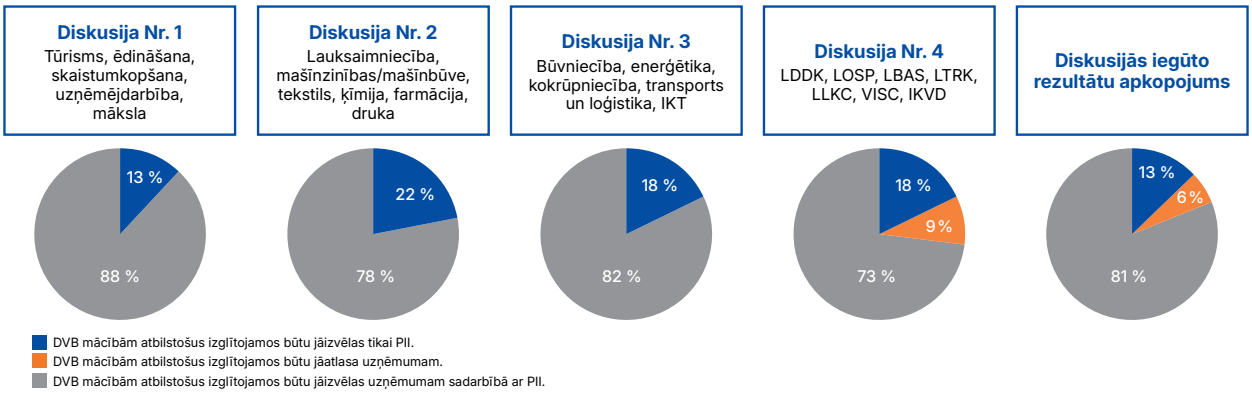
PIELIKUMI

1. pielikums

Priekšizpētes "Profesionālās izglītības darba vidē balstīto mācību sadarbības un īstenošanas modeļa pilnveide" rezultāti

Diskusijās ar visu nozaru pārstāvjiem situācijas apzināšanai tika ietverti šādi jautājumi:

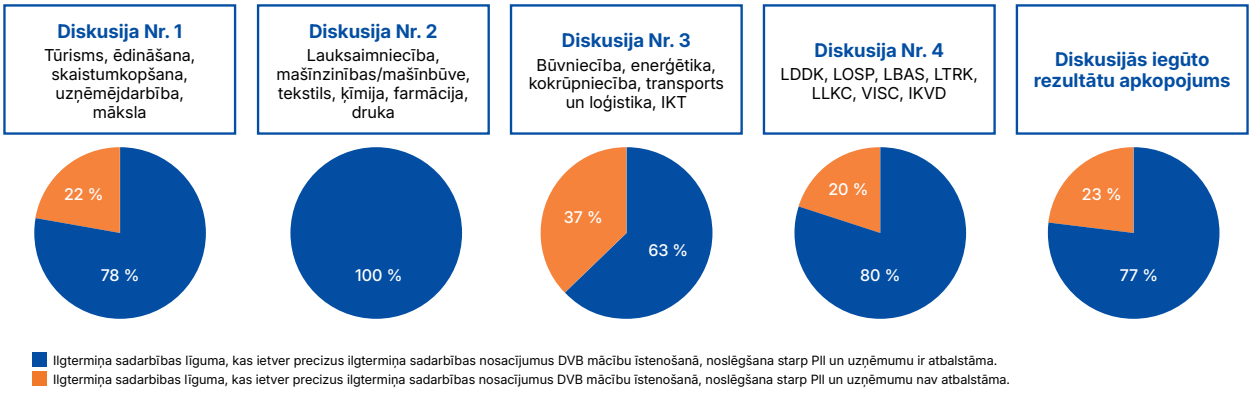
1. jautājums par izglītojamo izvēli DVB mācībām, lai noskaidrotu viedokli par to, vai DVB mācībām atbilstošus izglītojamos būtu jāizvēlas tikai PII, tikai uzņēmumam vai PII sadarbībā ar uzņēmumu. Lielākā daļa diskusiju dalībnieku (81 % no tiem dalībniekiem, kas aizpildīja aptauju) norāda, ka DVB mācībām atbilstoši izglītojamie būtu jāizvēlas uzņēmumam sadarbībā ar PII (skat. 1. pielikuma 1. attēlu);

1. pielikuma 1. attēls. DVB mācībām atbilstošo izglītojamo izvēle

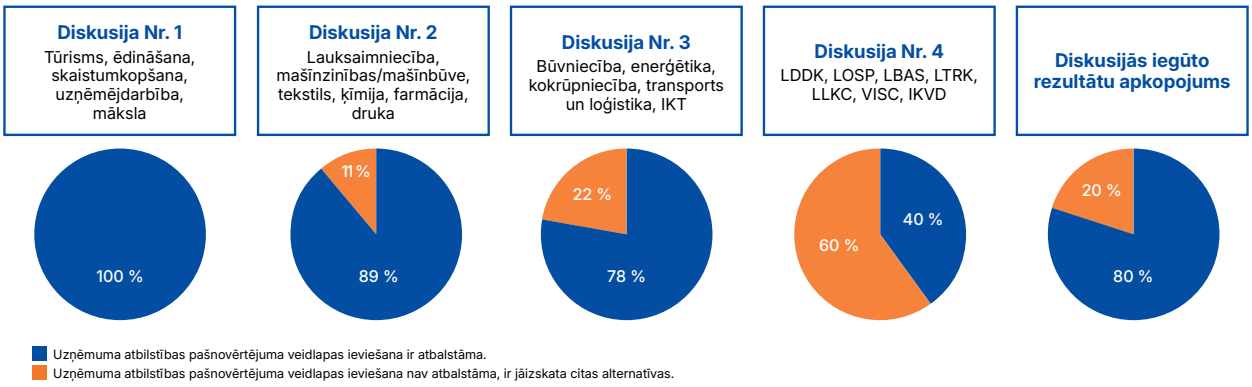
** Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas (turpmāk – IKT)*
*** Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs (turpmāk – LLKC)*

2. jautājums par ilgtermiņa sadarbības (diskusijā jautājums nosaukts par ilgtermiņa sadarbības līgumu) starp PII un uzņēmumu ieviešanas nepieciešamību. Lielākā daļa diskusiju dalībnieku (77 % no tiem dalībniekiem, kas aizpildīja aptauju) norāda, ka ilgtermiņa sadarbība starp PII un uzņēmumu ir atbalstāma (skat. 1. pielikuma 2. attēlu);

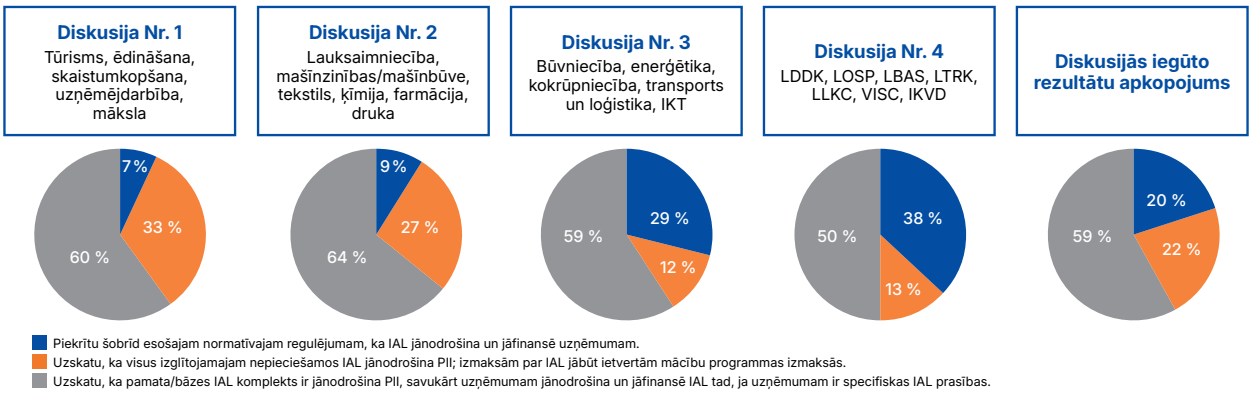
1. pielikuma 2. attēls. Ilgtermiņa sadarbība (diskusiju rezultātu apkopojums)

3. jautājums par uzņēmuma atbilstības pašnovērtējuma ieviešanu. Lielākā daļa diskusiju dalībnieku (80 % no tiem dalībniekiem, kas aizpildīja aptauju) norāda, ka šāda uzņēmuma atbilstības pašnovērtējuma ieviešana ir atbalstāma (skat. 1. pielikuma 3. attēlu);

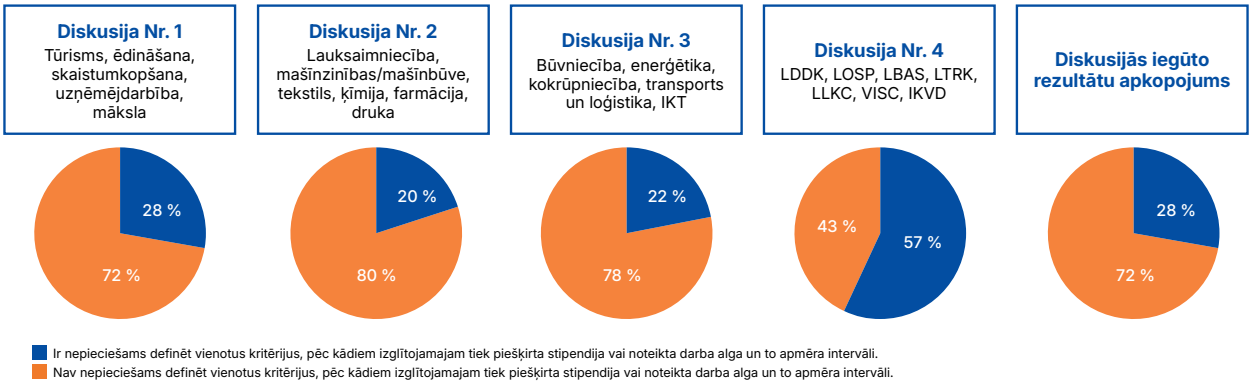
1. pielikuma 3. attēls. Uzņēmuma pašnovērtējums (diskusiju rezultātu apkopojums)

4. jautājums par IAL nodrošināšanas organizēšanu un finansēšanu, noskaidrojot, vai respondenti piekrīt šobrīd esošajam normatīvajam regulējumam, kas paredz, ka DVB mācību laikā IAL nodrošina un finansē uzņēmums. Lielākā daļa diskusiju dalībnieku (59 % no tiem dalībniekiem, kas aizpildīja aptauju) norāda, ka pamata/bāzes IAL komplekts ir jānodrošina PII, savukārt uzņēmumam jānodrošina un jāfinansē IAL tad, ja uzņēmumam ir specifiskas IAL prasības (skat. 1. pielikuma 4. attēlu);

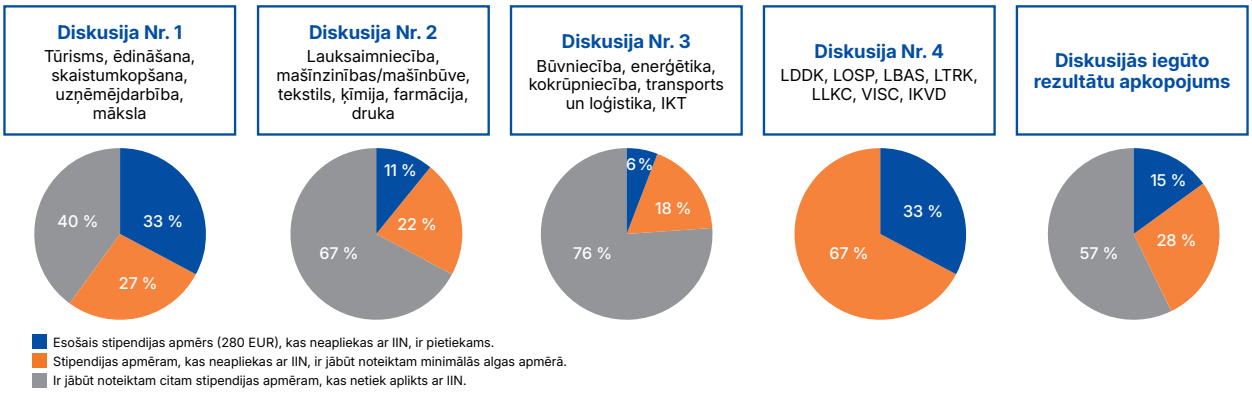

1. pielikuma 4. attēls. IAL finansēšana (diskusiju rezultātu apkopojums)

5. jautājums par samaksas veidu un apmēru. Šobrīd uzņēmums var izvēlēties, vai maksāt izglītojamajam stipendiju (līdz 280 EUR netiek aplikta ar IIN) vai darba algu. Uzņēmums pēc saviem ieskatiem var noteikt gan stipendijas, gan darba algas apmēru. Šis jautājums tika ietverts diskusijās ar visu nozaru pārstāvjiem, lai noskaidrotu viedokli par to, vai nepieciešama vienotu kritēriju definēšana, kas noteiktu samaksas veidu (darba alga un/vai stipendija) un apmēru izglītojamajiem par DVB mācībām, kā arī to, vai esošais stipendijas apmērs, kas netiek aplikts ar IIN, ir pietiekams. Lielākā daļa diskusiju dalībnieku (72 % no tiem dalībniekiem, kas aizpildīja aptauju) norāda, ka nav nepieciešams definēt vienotus kritērijus, pēc kādiem izglītojamajam tiek piešķirta stipendija vai noteikta darba alga un to apmēra intervāli (skat. 1. pielikuma 5. attēlu). Lielākā diskusijas dalībnieku daļa (57 % no tiem dalībniekiem, kas aizpildīja aptauju) arī norāda, ka ar IIN neapliekamais stipendijas apmērs būtu jānosaka minimālās algas apmērā (skat. 1. pielikuma 6. attēlu);

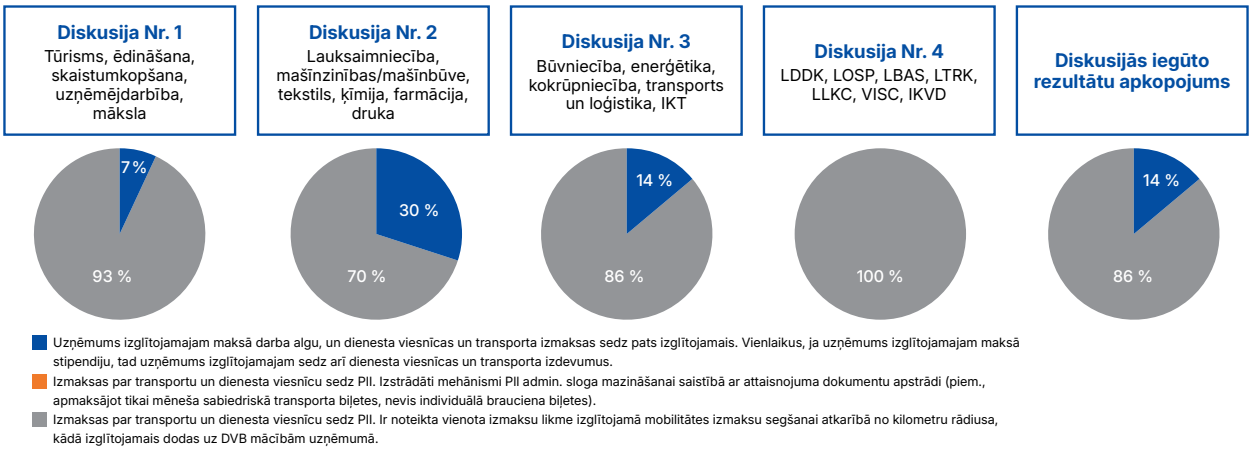

1. pielikuma 5. attēls. Izglītojamo stipendijas vai darba algas piešķiršanas kritēriji (diskusiju rezultātu apkopojums)

1. pielikuma 6. attēls. Stipendijas apmērs un IIN (diskusiju rezultātu apkopojums)

6. jautājums par transporta un dienesta viesnīcu izmaksām tika ietverts diskusijās ar visu nozaru pārstāvjiem, lai noskaidrotu viedokli par to, kuras puses atbildībā nosakāma izmaksu segšana par izglītojamā transportu un dienesta viesnīcu DVB mācību laikā, kā arī gūtu viedokli par efektīvākiem izmaksu uzskaites un norēķina mehānismiem, kas mazinātu administratīvo slogu. Lielākā daļa diskusiju dalībnieku (86 % no tiem dalībniekiem, kas aizpildīja aptauju) norāda, ka izmaksas par transportu un dienesta viesnīcu jāsedz PII, kā arī jānosaka vienota izmaksu likme izglītojamā mobilitātes izmaksu segšanai atkarībā no kilometru rādiusa, kādā izglītojamais dodas uz DVB mācībām uzņēmumā (skat. 1. pielikuma 7. attēlu).

1. pielikuma 7. attēls. Transporta un dienesta viesnīcu izmaksu segšana (diskusiju rezultātu apkopojums)

Sadarbības līgums

[vieta, datums]

[Profesionālās izglītības iestādes nosaukums], reģistrācijas Nr. *[iestādes reģistrācijas Nr.]*, juridiskā adrese: *[juridiskā adrese]* (turpmāk – Izglītības iestāde), kuru uz tās nolikuma pamata pārstāv direktors *[vārds, uzvārds]*, no vienas puses, un

["Uzņēmuma nosaukums"], *reģistrācijas Nr. [uzņēmuma reģistrācijas Nr.]*, juridiskā adrese: *[juridiskā adrese]* (turpmāk – Uzņēmums), kuru uz tā statūtu pamata pārstāv tā *[amats, vārds, uzvārds]*, no otras puses, kopā turpmāk saukti **Puses**, noslēdz šādu ilgtermiņa sadarbības līgumu (turpmāk – Līgums):

1. Līguma priekšmets

1.1. Puses vienojas par kopīgu sadarbību:

1.1.1. darba vidē balstītu mācību (turpmāk – DVB mācības) īstenošanā, kuras ietvaros Izglītības iestāde un Uzņēmums nodrošina DVB mācības Izglītības iestādes izglītojamajiem, pamatojoties uz atsevišķi noslēgtiem DVB mācību līgumiem starp Izglītības iestādi, Uzņēmumu un Izglītības iestādes izglītojamo, un atbilstoši individuālajiem mācību plāniem, kas pievienoti šo DVB mācību līgumu pielikumā;

1.1.2. *[Līgums papildināms ar citām PII un uzņēmuma sadarbības formām atbilstoši PII un uzņēmuma plānotajai sadarbībai, piemēram, savstarpējās pieredzes apmaiņas pasākumiem, profesionālās meistarības konkursiem, vieslekcijām u. tml.];*

1.1.3. Izglītības iestāde un Uzņēmums sadarbību īsteno *[nozares nosaukums]* nozares, sektora vai attiecīgās jomas ietvaros šādās Izglītības iestādes īstenojamās profesionālajās izglītības programmās: *[programmas nosaukums, ...]* ar šādām iegūstamajām profesionālajām kvalifikācijām *[kvalifikācijas nosaukums, ...]*.

2. Mērķi un pamatprincipi

2.1. Ņemot vērā to, ka Pusēm savā darbībā ir būtiski attīstīt profesionālo izglītību *[nozares, sektora vai attiecīgās jomas nosaukums]*, Puses apņemas apvienot savus resursus kopīgas darbības organizēšanai un veikšanai ar nolūku nodrošināt vispusīgu, pilnīgu un kvalitatīvu sadarbību augsti kvalificētu speciālistu sagatavošanā atbilstoši minētās nozares, sektora vai attiecīgās jomas vajadzībām.

2.2. Līguma noslēgšanas pamatā ir Pušu vēlēšanās abpusēji sadarboties, tāpēc Puses apņemas izrādīt pretimnākšanu viena otrai visos jautājumos, kas nav paredzēti šajā Līgumā, bet ar kuriem Puses saskarsies Līguma darbības laikā.

3. Pušu pienākumi

3.1. Izglītības iestādes pienākumi:

3.1.1. ievērot Ministru kabineta noteikumus Nr. 484 "Kārtība, kādā organizē un īsteno darba vidē balstītas mācības" un tajos noteiktās prasības Izglītības iestādei;

3.1.2. sadarbībā ar Uzņēmumu vienoties par izglītojamo skaitu un atlasi DVB mācību īstenošanai;

3.1.3. sadarbībā ar Uzņēmumu izstrādāt izglītības programmas īstenošanas plānu, balstoties uz profesionālās izglītības programmām un nozares, sektora vai attiecīgās jomas uzņēmumu specifiku (piemēram, sezonalitāti) un izglītojamā individuālo plānu, iekļaujot tajā DVB mācību ietvaros sasniedzamos mācīšanās rezultātus;

3.1.4. savlaicīgi, vismaz *[dienu/nedēļu/mēnešu skaits]* laikā pirms DVB mācību uzsākšanas, ar Uzņēmumu saskaņot katra izglītojamā individuālo mācību plānu un noslēgt DVB mācību līgumu;

3.1.5. nodrošināt metodisko atbalstu Uzņēmumam DVB mācību plānošanas un īstenošanas laikā;

3.1.6. sadarbībā ar Uzņēmumu nodrošināt DVB mācību procesa uzraudzību un kvalitātes novērtēšanu;

3.1.7. vienoties ar Uzņēmumu par dažādu saziņas kanālu un digitālo rīku izmantošanu efektīvai savstarpējai komunikācijai DVB mācību procesā;

3.1.8. *[Līgums papildināms ar citiem pienākumiem, kas izriet no papildu sadarbības formātiem, piemēram, savstarpējās pieredzes apmaiņas pasākumiem, profesionālās meistarības konkursiem, vieslekcijām u. tml., kas iekļauti Līguma 1.1.2. apakšpunktā]*.

3.2. Uzņēmuma pienākumi:

3.2.1. ievērot Ministru kabineta noteikumus Nr. 484 "Kārtība, kādā organizē un īsteno darba vidē balstītas mācības" un tajos noteiktās prasības uzņēmumam;

3.2.2. sadarbībā ar Izglītības iestādi vienoties par izglītojamo skaitu un atlasi DVB mācību īstenošanai;

3.2.3. sadarbībā ar Izglītības iestādi piedalīties izglītības programmas īstenošanas plānu un izglītojamo individuālo mācību plānu izstrādē, iekļaujot tajos DVB mācību ietvaros sasniedzamos mācīšanās rezultātus;

3.2.4. nodrošināt DVB mācību vadītāju uzņēmumā;

3.2.5. nodrošināt DVB mācību vietu Izglītības iestādes izglītojamajiem, kas paredz:

3.2.5.1. iespēju izglītojamajam iepazīties ar Uzņēmumu, tā ražošanas/pakalpojumu sniegšanas procesiem un resursiem;

3.2.5.2. iespēju izglītojamajam iepazīties ar Uzņēmuma organizatoriskajiem procesiem, darba kultūru, sadarbību ar klientiem, darba un karjeras iespējām Uzņēmumā;

3.2.5.3. iespēju Uzņēmuma vidē apgūt individuālajā mācību plānā ietvertos sasniedzamos mācīšanās rezultātus;

3.2.6. savlaicīgi, vismaz *[dienu/nedēļu/mēnešu skaits]* laikā pirms DVB mācību līguma noslēgšanas, ar Izglītības iestādi saskaņot katra izglītojamā individuālo mācību plānu;

3.2.7. konsultēties ar Izglītības iestādi par mācīšanas procesa organizēšanu uzņēmumā sasniedzamo mācīšanās rezultātu apguvei;

3.2.8. sadarbībā ar Izglītības iestādi nodrošināt DVB mācību procesa uzraudzību un kvalitātes novērtēšanu;

3.2.9. vienoties ar Izglītības iestādi par dažādu saziņas kanālu un digitālo rīku izmantošanu efektīvai savstarpējai komunikācijai DVB mācību procesā;

3.2.10. *[Līgums papildināms ar citiem pienākumiem, kas izriet no papildu sadarbības formātiem, piemēram, savstarpējās pieredzes apmaiņas pasākumiem, profesionālās meistarības konkursiem, vieslekcijām u. tml., kas iekļauti Līguma 1.1.2. apakšpunktā]*.

4. Līguma spēkā stāšanās un izbeigšanas kārtība

4.1. Līgums stājas spēkā ar tā parakstīšanas brīdi un tiek noslēgts uz *[.....]* laiku.

4.2. Katrai no Pusēm ir tiesības vienpusēji atkāpties no Līguma, rakstveidā par to paziņojot otrai Pusei vismaz *[laika periods]* iepriekš.

4.3. Līgums var tikt izbeigts jebkurā laikā, Pusēm par to savstarpēji vienojoties.

5. Papildu nosacījumi

5.1. Atsevišķu šajā Līgumā noteikto pienākumu izpildes termiņus un izpildes kārtību reglamentē tiem atbilstošie līgumi un vienošanās.

5.2. Strīdus un nesaskaņas, kas starp Pusēm var rasties saistībā ar šī Līguma izpildi, Puses risina savstarpēju pārrunu ceļā.

5.3. Visi Līguma grozījumi, labojumi un papildinājumi noformējami rakstveidā, Pusēm savstarpēji par tiem vienojoties. Tie pievienojami Līgumam un kļūst par Līguma neatņemamu sastāvdaļu.

5.4. Ja kāda no Pusēm īpašu apstākļu gadījumā nespēj pildīt līgumsaistības, tā par to rakstveidā informē otru Pusi, un Līguma darbība tiek apturēta uz laiku, par kādu abas Puses vienojušās.

5.5. Jautājumos, kas nav atrunāti šajā Līgumā, Puses vadās pēc Latvijas Republikas spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem.

5.6. Līgums ir sastādīts uz *[lapu skaits]* lapām un parakstīts 2 (divos) identiskos eksemplāros, kam ir vienāds juridiskais spēks, – viens eksemplārs Uzņēmumam, otrs eksemplārs Izglītības iestādei.

6. Kontaktinformācija

6.1. Atbildīgā Izglītības iestādes kontaktpersona ilgtermiņa sadarbības jautājumos:

Vārds, uzvārds _____

Amats _____

E-pasta adrese _____

Tālruņa numurs _____

6.2. Atbildīgā Uzņēmuma kontaktpersona ilgtermiņa sadarbības jautājumos:

Vārds, uzvārds _____

Amats _____

E-pasta adrese _____

Tālruņa numurs _____

7. Pušu rekvizīti

IZGLĪTĪBAS IESTĀDES NOSAUKUMS	**UZŅĒMUMA NOSAUKUMS**
Adrese:	Adrese:
Reģistrācijas Nr.	Reģistrācijas Nr.
PVN reģistrācijas Nr.	PVN reģistrācijas Nr.
Banka: _____	Banka: _____
Kods: _____	Kods: _____
Konta Nr. _____	Konta Nr. _____
Paraksts _____	Paraksts _____
202____. gada ____. _____	202____. gada ____. _____

3. pielikums

Darba vidē balstītu mācību līgums

Darba vidē balstītu mācību līgums individuālā plāna īstenošanai *[līguma numurs]*

_____ *[vieta, datums]*

[Profesionālās izglītības iestādes nosaukums] (turpmāk – Izglītības iestāde), kuru uz tās nolikuma pamata pārstāv direktors *[vārds, uzvārds]*, no vienas puses,

["Uzņēmuma nosaukums"] (turpmāk – Uzņēmums), kuru uz tā statūtu pamata pārstāv tās [*amats, vārds, uzvārds*], no otras puses, un

[Izglītības iestādes izglītojamais] *[vārds, uzvārds] vai* ***[Izglītības iestādes izglītojamā (nepilngadīgā) likumiskais pārstāvis]*** *[vārds, uzvārds] [deklarētā dzīvesvieta]* (turpmāk tekstā – Izglītojamais), no trešās puses un visas puses kopā (turpmāk – Līdzēji), noslēdz šādu līgumu (turpmāk tekstā – Līgums):

1. Līguma priekšmets

1.1. Līdzēji vienojas par darba vidē balstītu mācību (turpmāk – DVB mācības) īstenošanas nodrošināšanu Izglītojamajam Uzņēmumā, kas atrodas *[adrese]*, no 20__.___._____ līdz 20__.___._____ atbilstoši Izglītības iestādes izstrādātajam un Uzņēmuma saskaņotajam DVB mācību individuālajam plānam (turpmāk – Individuālais plāns), kas ir Līguma būtiska un neatņemama sastāvdaļa.

1.2. Izglītības iestāde un Uzņēmums nodrošina, ka Izglītojamais, īstenojot Individuālo plānu, apgūst Izglītības iestādes īstenojamo profesionālo izglītības programmu *[programmas nosaukums]* ar iegūstamo profesionālo kvalifikāciju *[kvalifikācijas nosaukums]* (turpmāk – Izglītības programma).

2. Līdzēju pienākumi un tiesības

2.1. Izglītības iestāde:

2.1.1. detalizēti iepazīstina Izglītojamo ar Individuālo plānu, sasniedzamajiem mācīšanās rezultātiem, iesaistīto pušu lomām un atbildību;

2.1.2. nodrošina Izglītojamā iepriekšējo profesionālo sagatavotību, iepazīstina ar Izglītojamā tiesībām un pienākumiem DVB mācību laikā;

2.1.3. nodrošina Individuālā plāna atbilstību Izglītības programmas DVB mācību īstenošanas plānam;

2.1.4. nosaka atbildīgo personu Izglītības iestādē par darba vidē balstītām mācībām (turpmāk – Izglītības iestādes atbildīgā persona), kura koordinē Izglītojamā īstenojamā Individuālā plāna izpildi, sniedz atbalstu un konsultācijas Izglītojamajam par Individuālā plāna izpildi, sniedz metodisku atbalstu un konsultācijas darba vidē balstīto mācību vadītājam Uzņēmumā (turpmāk – Uzņēmuma atbildīgā persona) attālinātā un/vai klātienes formātā;

2.1.5. ja nepieciešams, nodrošina Izglītojamo ar transportu un dienesta viesnīcu Individuālā plāna īstenošanas laikā un sedz ar to saistītos izdevumus;

2.1.6. īstenojot Individuālo plānu, nodrošina DVB mācību īstenošanu saskaņā ar izglītības nozares regulējošiem tiesību aktiem, ievērojot tiesību aktus bērnu tiesību aizsardzības un darba vidē balstītu mācību organizēšanas un īstenošanas jomā, Izglītības iestādes tiesību aktus par DVB mācību īstenošanu un citus tiesību aktus;

2.1.7. uzrauga Izglītojamā tiesību ievērošanu un Izglītojamajam noteikto pienākumu izpildi Individuālā plāna īstenošanas laikā Uzņēmumā;

2.1.8. nodrošina, ka Izglītojamais ir apdrošināts pret nelaimes gadījumiem Individuālā plāna īstenošanas laikā Uzņēmumā atbilstoši Ministru kabineta 2016. gada 15. jūlija noteikumu Nr. 484 "Kārtība, kādā organizē un īsteno darba vidē balstītas mācības" 8.11. apakšpunktā noteiktajam;

2.1.9. nodrošina Izglītojamā civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu Individuālā plāna īstenošanas laikā Uzņēmumā atbilstoši grozījumiem Ministru kabineta 2016. gada 15. jūlija noteikumu Nr. 484 "Kārtība, kādā organizē un īsteno darba vidē balstītas mācības" 8.11.[1] apakšpunktā noteiktajam;

2.1.10. nodrošina Izglītojamo ar darba apģērba, apavu un individuālo aizsardzības līdzekļu pamata komplektu atbilstoši profesionālās kvalifikācijas prasībām un normatīvajos aktos noteiktajam atbilstošā apjomā un regularitātē;

2.1.11. pamatojoties uz Uzņēmuma rakstveida pieprasījumu, iesniedz Uzņēmumam rakstveida atskaiti par Izglītojamā sekmēm un citiem ar Izglītojamo saistītiem būtiskiem apstākļiem, kas ietekmē vai var ietekmēt Individuālā plāna īstenošanu Uzņēmumā atbilstoši Līgumam, vienlaikus ievērojot Fizisko personu datu aizsardzības likuma prasības;

2.1.12. pamatojoties uz Uzņēmuma sniegto Izglītojamā zināšanu, profesionālo iemaņu un prasmju novērtējumu par Individuālā plāna apguvi Līgumā noteiktajā kārtībā un apjomā, pārbauda un apstiprina DVB mācību atskaiti un veic Izglītojamā zināšanu, profesionālo iemaņu un prasmju novērtēšanu, ievērojot profesionālās vidējās izglītības un arodizglītības vērtēšanas pamatprincipus un kārtību atbilstoši normatīvajam regulējumam par valsts profesionālās vidējās izglītības standartu un valsts arodizglītības standartu;

2.1.13. gadījumā, ja Izglītības iestāde konstatē, ka Uzņēmums nenodrošina Izglītojamajam Individuālā plāna īstenošanu un konstatēti darba videi bīstami apstākļi, atsauc Izglītojamo no Uzņēmuma līdz konstatēto trūkumu un apstākļu noskaidrošanai un/vai novēršanai, par to paziņojot Uzņēmumam un Izglītojamajam, kā arī pēc Līdzēju rakstveida vienošanās maina Uzņēmumu, ja Uzņēmumā tiek konstatēti Izglītojamā dzīvību vai veselību apdraudoši apstākļi, DVB mācību saturs neatbilst Individuālajam plānam vai Izglītojamajam radušies objektīvi personīgi apstākļi DVB mācību vietas maiņai.

2.2. Uzņēmums:

2.2.1. saskaņo Individuālo plānu un apņemas nodrošināt tā īstenošanu;

2.2.2. Līguma 1.2. apakšpunktā norādītajā termiņā nodrošina Izglītojamajam Uzņēmumā DVB mācības atbilstoši Individuālajam plānam un Ministru kabineta 2016. gada 15. jūlija noteikumos Nr. 484 "Kārtība, kādā organizē un īsteno darba vidē balstītas mācības" noteiktajām prasībām uzņēmumam;

2.2.3. noslēdz ar Izglītojamo vai tā likumisko pārstāvi, ja Izglītojamais ir nepilngadīga persona, darba līgumu atbilstoši darba tiesisko attiecību normatīvajam regulējumam vai vienošanos par darba vidē balstītu mācību stipendijas piešķiršanu;

2.2.4. norīko Uzņēmuma atbildīgo personu, kura vada Individuālā plāna izpildes gaitu, sniedz Izglītojamajam konsultācijas un atgriezenisko saiti, ievērojot Individuālajā plānā noteikto DVB mācību mērķi, uzdevumus un saturu, kā arī DVB mācību īstenošanas procesa gaitā veic Izglītojamā uzraudzību un sasnieguma vērtēšanu atbilstoši Ministru kabineta 2016. gada 15. jūlija noteikumu Nr. 484 "Kārtība, kādā organizē un īsteno darba vidē balstītas mācības" 9.5. un 9.7. apakšpunktā noteiktajam;

2.2.5. iepazīstina Izglītojamo ar darba aizsardzības pasākumiem atbilstoši darba aizsardzību regulējošiem normatīvajiem aktiem, nodrošina ar atbilstoši iekārtotu mācību vietu un, ja nepieciešams, individuālajiem aizsardzības līdzekļiem un papildu darba apģērbu, izsniedz atbilstošu aprīkojumu un materiālus Individuālā plāna izpildei, kā arī, ja nepieciešams, nodrošina ar papildu informāciju nepieciešamo prasmju apguvei;

2.2.6. atbilstoši Uzņēmumā noteiktajai kārtībai instruē Izglītojamo par Uzņēmuma darba kārtības noteikumiem, darba aizsardzības, ugunsdrošības un elektrodrošības iekšējiem normatīvajiem aktiem un prasībām, par ko Izglītojamais parakstās papīra vai elektroniskajos reģistros;

2.2.7. ja nozares normatīvie akti to nosaka, pirms Individuālā plāna izpildes uzsākšanas Uzņēmumā pārliecinās par Izglītojamā veselības stāvokļa atbilstību Individuālā plāna īstenošanas laikā paredzēto darbu veikšanai, pieprasot Izglītojamajam uzrādīt attiecīgu medicīniska rakstura dokumentu;

2.2.8. sedz izdevumus, kas saistīti ar Izglītojamā obligāto veselības pārbaudi (ja attiecināms);

2.2.9. uzdod Izglītojamajam tādu darbu veikšanu, kas atbilst Individuālā plāna saturam, tajā noteikto mērķu un sasniedzamo mācīšanās rezultātu apguvei;

2.2.10. Individuālā plāna īstenošanas laikā veic Izglītojamā sasniegto mācīšanās rezultātu vērtēšanu atbilstoši sasnieguma apguves līmeņu aprakstiem;

2.2.11. informē Izglītības iestādes atbildīgo personu, ja Izglītojamais neveic Individuālajā plānā paredzēto uzdevumu izpildi, neievēro Uzņēmuma iekšējās darba kārtības noteikumus, darba drošības noteikumus un/vai citas izvirzītās prasības, kā arī nekavējoties informē par nelaimes gadījumiem, kuros iesaistīts Izglītojamais un kas notikuši mācību vietā. Ja pamatotu apstākļu dēļ ir nepieciešams atstādināt Izglītojamo no tālākas Individuālā plāna īstenošanas Uzņēmumā, Uzņēmums atstādina Izglītojamo un rakstveidā par to nekavējoties paziņo Izglītības iestādei, vienlaikus sniedzot pamatotu skaidrojumu rakstveidā;

2.2.12. nepārsniedz kopējo mācību slodzi nedēļā Izglītojamajam līdz 18 gadu vecumam – 36 mācību (akadēmiskās) stundas jeb 27 astronomiskās stundas Uzņēmumā vai Izglītojamajam, sākot no 18 gadu vecuma, – 40 mācību stundas jeb 30 astronomiskās stundas Uzņēmumā, paredzot dienā vismaz 30 minūšu garu starpbrīdi pusdienām un 10 minūšu garu pārtraukumu citos laikos. Ja Izglītojamā slodze nedēļā Uzņēmumā pārsniedz Individuālā plānā paredzēto

apjomu, Uzņēmumam ir pienākums slēgt divpusēju līgumu ar Izglītojamo par savstarpējo norēķinu kārtību un veikt darba laika uzskaiti;

2.2.13. piedalās Izglītojamā DVB mācību snieguma novērtēšanā – pārbauda Izglītojamā prakses dienasgrāmatas ierakstus un apstiprina dienasgrāmatā fiksēto informāciju, vērtē Izglītojamā sniegumu par katru sasniedzamo mācīšanās rezultātu ar vērtējumu atbilstoši Individuālajā plānā norādītajam, sagatavo īsu secinājumu/raksturojumu par Izglītojamā DVB mācību sniegumu, kas tiek iesniegts Izglītības iestādei un Izglītojamajam personīgi, sagatavo DVB mācību atskaiti un iesniedz to Izglītības iestādei.

2.3. Izglītojamais:

2.3.1. noslēdz ar Uzņēmumu darba līgumu atbilstoši darba tiesisko attiecību normatīvajam regulējumam vai vienošanos par DVB mācību stipendijas piešķiršanu;

2.3.2. pirms DVB mācību norises informē Izglītības iestādi par transporta un/vai dienesta viesnīcas nepieciešamību DVB mācību laikā;

2.3.3. veic Individuālajā plānā noteiktos uzdevumus noteiktajos termiņos un pilnā apjomā, aizpilda prakses dienasgrāmatu, t. sk. fiksē DVB mācību norises gaitu;

2.3.4. ievēro Uzņēmuma darba kārtības noteikumus, darba drošības, darba higiēnas prasības, darba aizsardzības noteikumus, ugunsdrošības noteikumus;

2.3.5. ievēro Uzņēmuma atbildīgās personas norādījumus, saudzīgi izturas pret Uzņēmuma inventāru, neizpauž Uzņēmuma komerciālos noslēpumus;

2.3.6. uzņemas materiālo atbildību par Uzņēmuma izsniegtā aprīkojuma bojājumiem, ja tā bojājumi radušies Izglītojamajam rīkojoties apzināti, to izmantojot darba uzdevumam neparedzētiem mērķiem, neievērojot Uzņēmuma iepriekš noteiktos aprīkojuma izmantošanas noteikumus;

2.3.7. veic obligātās veselības pārbaudes, ja to nosaka Uzņēmums, pamatojoties uz attiecīgo nozares normatīvo aktu prasībām;

2.3.8. kārto pārbaudījumus Individuālajā plānā paredzētā vērtējuma saņemšanai;

2.3.9. par neierašanos mācību vietā Uzņēmumā un neierašanās iemesliem nekavējoties paziņo Uzņēmuma atbildīgajai personai un Izglītības iestādes atbildīgajai personai;

2.3.10. informē Izglītības iestādi par Uzņēmuma ar Līgumu uzņemto saistību neievērošanu, kā dēļ Izglītojamais nevar īstenot Individuālo plānu Uzņēmumā;

2.3.11. pēc DVB mācību norises sagatavo pārskatu (t. sk. pašnovērtējumu) par katru Individuālajā plānā noteikto sasniedzamo mācīšanās rezultātu;

2.3.12. Izglītojamajam ir tiesības atteikties no Individuālā plāna īstenošanas laikā uzdoto darba uzdevumu veikšanas, ja Uzņēmuma darba apstākļi rada draudus personīgajai un apkārtējo cilvēku veselībai un dzīvībai, par to nekavējoties paziņojot Uzņēmumam un Izglītības iestādei.

3. Līdzēju atbildība

3.1. Katrs no Līdzējiem ir atbildīgs par Līgumā noteikto saistību izpildi un Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā atlīdzina zaudējumus, kas nodarīti citiem Līdzējiem, ja tādi radušies Līdzēja prettiesiskas rīcības dēļ.

3.2. Ja kāds no Līdzējiem pārtrauc Līgumu tā noteikumu neievērošanas gadījumā no kāda Līdzēja puses, tad šādam pārkāpumam jābūt argumentēti dokumentētam rakstveidā, un par vienpusēju Līguma laušanu pārējie Līdzēji jābrīdina rakstveidā vismaz ___ darbdienas iepriekš. Līguma izbeigšanas gadījumā Līdzējiem ir pilnībā jāizpilda visas saistības, kas radušās līdz Līguma izbeigšanai. Līdzējs, kura pārkāpuma dēļ Līgums tiek izbeigts, sedz pārējiem Līdzējiem nodarītos tiešos zaudējumus pilnā apmērā civiltiesiskajā kārtībā.

4. Līguma spēkā stāšanās un termiņš

4.1. Līgums stājas spēkā ar tā parakstīšanas dienu un ir spēkā līdz Līdzēju saistību pilnīgai izpildei.

4.2. Līgums var tikt izbeigts šādos gadījumos:

4.2.1. Līdzējiem par to vienojoties rakstveidā;

4.2.2. ja Izglītojamais vienpusēji izbeidz Līgumu ar Izglītības iestādi par Izglītības programmas apguvi vai vienojas par Izglītības programmas maiņu pret citu, vai noformē vienošanos par mācību pārtraukumu. Šādā gadījumā Izglītības iestāde rakstveidā paziņo Uzņēmumam par Līguma izbeigšanu ne mazāk kā *[darbdienu skaits]* darbdienas iepriekš;

4.2.3. Uzņēmumam ir tiesības vienpusēji atkāpties no Līguma, *[darbdienu skaits]* darbdienas iepriekš par to rakstveidā paziņojot Izglītības iestādei un Izglītojamajam, ja Izglītojamais atkārtoti neievēro Uzņēmuma vai Uzņēmuma atbildīgās personas norādījumus un/vai Uzņēmuma iekšējās darba kārtības noteikumus, vispārējus darba aizsardzības noteikumus un citus Uzņēmuma noteikumus, par kuru ievērošanu un izpildi Izglītojamais ir parakstījies papīra vai elektroniskajos Uzņēmuma attiecīgajos žurnālos;

4.2.4. Izglītības iestādei ir tiesības vienpusēji atkāpties no Līguma, *[darbdienu skaits]* darbdienas iepriekš par to rakstveidā paziņojot Uzņēmumam un Izglītojamajam, ja Uzņēmums nepilda Līgumā noteiktās saistības.

5. Papildu nosacījumi

5.1. Līdzēji vienojas DVB mācību pārvaldībai un savstarpējai komunikācijai izmantot *[tālruni, e-pastu, ... sistēmu, ... digitālo platformu u. c.].*

5.2. Izglītības iestāde un Uzņēmums, parakstot Līgumu, apliecina, ka Izglītojamā personas dati (vārds, uzvārds, personas kods), ko Izglītības iestāde iesniedz Uzņēmumam Līguma noslēgšanas brīdī, tiks izmantoti saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti, kā arī citiem Latvijas Republikā spēkā esošiem tiesību aktiem, kas regulē personas datu izmantošanu un aizsardzību. Uzņēmums, apstrādājot saņemtos Izglītojamā personas datus Līguma izpildei, ir datu apstrādātājs personas datu aizsardzības un apstrādes normatīvo aktu izpratnē.

5.3. Visus strīdus par Līguma saistībām Līdzēji risina pārrunu ceļā. Ja Līdzēji par strīdu atrisināšanu nevar vienoties pārrunās, kuras fiksē protokolā, tad strīds tiek risināts tiesā Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

5.4. Visi Līgumā izdarītie grozījumi ir spēkā tikai tādā gadījumā, ja tie iesniegti rakstveidā un apstiprināti ar visu Līdzēju parakstiem.

5.5. Līgums sastādīts 3 (trīs) eksemplāros. Viens eksemplārs Izglītības iestādei, otrs – Uzņēmumam, trešais – Izglītojamajam (vai tā likumiskajam pārstāvim). Visiem Līguma eksemplāriem ir vienāds juridisks spēks.

6. Kontaktinformācija

6.1. Izglītības iestādes kontaktpersona DVB mācību jautājumos:

Vārds, uzvārds _____

Amats _____

E-pasta adrese _____

Tālruņa numurs _____

6.2. Uzņēmuma kontaktpersona DVB mācību jautājumos:

Vārds, uzvārds _____

Amats _____

E-pasta adrese _____

Tālruņa numurs _____

6.3. Izglītojamais/likumiskais pārstāvis:

Vārds, uzvārds _____

E-pasta adrese _____

Tālruņa numurs _____

7. Pušu rekvizīti

IZGLĪTĪBAS IESTĀDE

Adrese: _____

Reģistrācijas Nr. _____

PVN reģistrācijas Nr. _____

Banka: _____

Kods: _____

Konta Nr. _____

Paraksts _____

202___. gada ___. _____

UZŅĒMUMS

SIA _____

Adrese: _____

Reģistrācijas Nr. _____

PVN reģistrācijas Nr. _____

Banka: _____

Kods: _____

Konta Nr. _____

Paraksts _____

202___. gada ___. _____

IZGLĪTOJAMAIS

Vārds, uzvārds _____

Personas kods: _____

Tālrunis +371 _____

Paraksts _____

202___. gada ___. _____

IZGLĪTOJAMĀ LIKUMISKAIS PĀRSTĀVIS
(aizpilda, ja Izglītojamais ir nepilngadīga persona)

Vārds, uzvārds _____

Personas kods: _____

Tālrunis +371 _____

Paraksts _____

202___. gada ___. _____

Darba vidē balstītu mācību programma

Darba vidē balstītu mācību programmas apraksts

Izglītojamais	*[Vārds, uzvārds, personas kods]*
Profesionālās izglītības programma	*[Kods un nosaukums]*
Piešķiramā kvalifikācija	*[Nosaukums]*
Kurss (ja attiecināms)	*[1., 2., 3. vai 4.]*
DVB mācību periods	*[Datums, no – līdz]*
DVB mācību īstenošanas moduļa/-u nosaukumi	*[Nosaukums]* *[Nosaukums]* *[Nosaukums]*
DVB mācību īstenošanas vieta	*[Uzņēmuma nosaukums]*
	[Reģistrācijas Nr.]
	[DVB mācību īstenošanas adrese]
Par DVB mācībām atbildīgā persona izglītības iestādē	*[Amats, vārds, uzvārds]*
DVB mācību vadītājs uzņēmumā	*[Amats, vārds, uzvārds]*

Mērķis:

Nodrošināt izglītojamajam iespēju DVB mācībās apgūt _____
_____
_____
_____

Uzdevumi:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____ utt.

Darba vidē balstītu mācību individuālais plāns

Modulis	Sasniedzamie mācīšanās rezultāti (SMR)	DVB mācību/ prakses stundu skaits	Datums *[no... līdz]*	Izglītojamā sasniegumu vērtējums atbilstoši apguves līmeņiem*				DVB mācību/ prakses vadītāja uzņēmumā komentāri
				Zems	Vidējs	Optimāls	Augsts	
[Nosaukums]	*[1. Spēj: Zina: Izprot:]*			☐	☐	☐	☐	
	[2. Spēj: Zina: Izprot:]			☐	☐	☐	☐	
	[3. Spēj: Zina: Izprot:]			☐	☐	☐	☐	
...	...	...						
...	...	...						
Attieksme un caurviju prasmes								
Spēj ievērot darba kārtību un disciplīnu				☐	☐	☐	☐	
Spēj ievērot vispārējās un profesionālās ētikas normas				☐	☐	☐	☐	
Spēj ievērot darba drošības prasības				☐	☐	☐	☐	
Spēj patstāvīgi plānot un organizēt savu darbu				☐	☐	☐	☐	
Spēj sadarboties ar kolēģiem un komunicēt darba vidē				☐	☐	☐	☐	
Spēj strādāt atbildīgi un ievērot noteiktos termiņus				☐	☐	☐	☐	
Spēj analizēt savas kļūdas un mācīties no tām				☐	☐	☐	☐	
DVB mācību/prakses vadītāja uzņēmumā kopvērtējums un secinājums/raksturojums par izglītojamā sniegumu		DVB mācību/prakses vadītāja uzņēmumā komentārs						

DVB mācību/prakses vadītājs uzņēmumā	*[Paraksts]*	*[Datums]*
Par DVB mācībām/praksi atbildīgā persona izglītības iestādē	*[Paraksts]*	*[Datums]*
Profesionālās izglītības iestādes direktora vietnieks izglītības jomā/struktūrvienības vadītājs	*[Paraksts]*	*[Datums]*

*Izglītojamā sasnieguma apguves līmeņu apraksti

Sasnieguma līmenis	Zems	Vidējs	Optimāls	Augsts
Vērtējums ballēs	1–4	5	6–8	9–10
Sasniedzamais līmenis, %	1–59 %	60–67 %	68–91 %	92–100 %
Sasnieguma vērtēšanas kritēriji	**Sasnieguma apguves līmeņu apraksti**			
1. Demonstrēto zināšanu, izpratnes, prasmju mācību jomā, profesionālo un caurviju prasmju apjoms un kvalitāte 2. Atbalsta nepieciešamība 3. Spēja lietot apgūtās prasmes tipveida un nepazīstamā situācijā	• Mācību saturu tikai uztver un atpazīst, bet reproducē nepietiekamu apgūstamā satura apjomu • Veic daļu no mācību un darba uzdevumiem tikai pēc parauga un instrukcijām labi pazīstamā situācijā	• Definē pamatjēdzienus • Risina darba uzdevumus, izvēloties un piemērojot pamata metodes, līdzekļus, materiālus un tehnoloģijas • Atbild par darba rezultātiem nemainīgā darba vidē, rīkojoties saskaņā ar instrukcijām • Ir apguvis sadarbības un saziņas prasmes, strādā individuāli un komandā	• Parāda faktu, principu, procesu un likumsakarību zināšanas un izmanto tās mācībās un profesionālajā darbībā • Patstāvīgi organizē savu darbu, veic darba uzdevumus un risina problēmas, izvēlas un piemēro atbilstošas metodes, līdzekļus, materiālus, informāciju un tehnoloģijas • Patstāvīgi plāno mācību un darba uzdevumu izpildi vai problēmu risināšanu mainīgā darba vidē, pielāgojot savu darbību apstākļiem • Apguvis labas sadarbības un saziņas prasmes • Veic darba uzdevumus individuāli un komandā	• Parāda vispusīgas faktu, teorijas un likumsakarību zināšanas • Atrod, atlasa, izvērtē un radoši izmanto vajadzīgo informāciju • Efektīvi organizē savu darbu, veic darba uzdevumus un radoši risina problēmas, izvēloties un piemērojot atbilstošas metodes, līdzekļus, materiālus, tehnoloģijas un informāciju • Patstāvīgi un efektīvi plāno un organizē radošo mācību un darba uzdevumu izpildi vai problēmu risināšanu mainīgā darba vidē, pielāgojot savu darbību apstākļiem • Strādā individuāli un komandā, veicinot sadarbību problēmu risināšanā • Patstāvīgi un argumentēti izsaka savu viedokli, ciena un novērtē atšķirīgu viedokli

Izglītojamā pašnovērtējuma anketa

(piemērs)

Izglītojamais	*[Vārds, uzvārds, personas kods]*
Profesionālās izglītības programma	*[Kods un nosaukums]*
Piešķiramā kvalifikācija	*[Nosaukums]*
Kurss (ja attiecināms)	*[1., 2., 3. vai 4.]*
DVB mācību periods	*[Datums, no – līdz]*
DVB mācību īstenošanas moduļa/u nosaukumi	*[Nosaukums]* *[Nosaukums]* *[Nosaukums]*
DVB mācību īstenošanas vieta	*[Uzņēmuma nosaukums]*
	[Reģistrācijas Nr.]
	[DVB mācību īstenošanas adrese]
Par DVB mācībām atbildīgā persona izglītības iestādē	*[Amats, vārds, uzvārds]*
DVB mācību vadītājs uzņēmumā	*[Amats, vārds, uzvārds]*

1. Lūdzu, novērtē savas prasmes un attieksmes, kas attīstījušās DVB mācību laikā, balstoties uz zemāk norādītajiem sasniedzamajiem mācīšanās rezultātiem.

Izvēlies piemērotāko vērtējumu katram apgalvojumam:

Nr.	Sasniedzamais mācīšanās rezultāts	Vērtējums*		
		Pilnībā apgūts	Daļēji apgūts	Nav apgūts
Profesionālās prasmes:				
1.	*[Aizpilda izglītības iestāde atbilstoši izglītojamā individuālajam plānam]*	☐	☐	☐
2.		☐	☐	☐
3.		☐	☐	☐
…				
Attieksme un caurviju prasmes:				
…	Spēju ievērot darba kārtību un disciplīnu.	☐	☐	☐
…	Spēju ievērot vispārējās un profesionālās ētikas normas.	☐	☐	☐
…	Spēju ievērot darba drošības prasības.	☐	☐	☐
…	Spēju patstāvīgi plānot un organizēt savu darbu.	☐	☐	☐
…	Spēju sadarboties ar kolēģiem un komunicēt darba vidē.	☐	☐	☐
…	Spēju strādāt atbildīgi un ievērot noteiktos termiņus.	☐	☐	☐
…	Spēju analizēt savas kļūdas un mācīties no tām.	☐	☐	☐

* **Vērtējuma skaidrojums:** Pilnībā apgūts – pārliecinoši un patstāvīgi lietoju šo prasmi.
Daļēji apgūts – nepieciešams vēl nostiprināt.
Nav apgūts – nepieciešams būtisks atbalsts vai apmācība.

2. Lūdzu, apraksti savu DVB mācību pieredzi:

Kādu vērtīgu pieredzi ieguvi DVB mācību laikā? Kā DVB mācības palīdzēja Tev attīstīt profesionālo izaugsmi un caurviju prasmes?

_____

_____

Vai sastapies ar kādām grūtībām DVB mācību laikā? Kā tās pārvarēji?

_____

_____

Vai vēlies turpināt DVB mācības šajā uzņēmumā/citos uzņēmumos? Lūdzu, paskaidro izteikto apgalvojumu?

_____

_____

Izglītojamais *[Paraksts]* *[Datums]*

Uzņēmuma pašnovērtējuma anketa darba vidē balstītu mācību īstenošanai

Uzņēmuma nosaukums _____

Reģistrācijas Nr. _____

Juridiskā adrese _____

Atbilstības kritērijs	Atbilst	Neatbilst
Uzņēmums atbilst vienam no minētajiem statusiem: komersants, iestāde, atvasināta publiska persona, biedrība, nodibinājums, fiziska persona, kura reģistrēta kā saimnieciskās darbības veicējs, pašnodarbinātais vai individuālais (ģimenes) uzņēmums, t. sk. zemnieku vai zvejnieku saimniecība, kā arī citi subjekti, kas nodarbojas ar saimniecisko (ekonomisko) darbību, t. sk. Latvijā, Eiropas Savienības dalībvalstī vai Eiropas Ekonomikas zonas valstī.	☐	☐
Uzņēmuma materiālie līdzekļi (t. sk. tehnoloģiskās iekārtas) atbilst profesionālās izglītības programmas īstenošanai un nodrošina nepieciešamo profesionālo prasmju apguvi.	☐	☐
Uzņēmumā ir pieejams kvalificēts personāls, ko norīkot par darba vidē balstītu mācību vadītāju uzņēmumā un kas atbilst šādām prasībām: 1.1. Personai ir Latvijas Amatniecības kameras piešķirta amata meistara kvalifikācija un attiecīgs meistara prakses sertifikāts vai personas pedagoģiskā kompetence. 1.2. Personas pedagoģiskā kompetence atbilst vismaz vienai no šādām prasībām: • personai ir pedagoga profesionālā kvalifikācija; • personai ir pedagoģiskās zināšanas, kas iegūtas Ministru kabineta noteikumos par pedagogiem nepieciešamo izglītību un profesionālo kvalifikāciju un pedagogu profesionālās kompetences pilnveides kārtību minētajā pedagogu profesionālās kompetences pilnveides B programmā vismaz 72 stundu apjomā; • personai ir pedagoģiskās zināšanas, kas iegūtas, apgūstot darba vidē balstītu mācību vadītājiem paredzēto izglītības programmu ne mazāk kā 32 akadēmisko stundu apjomā. 1.3. Personas profesionālā izglītība nozarē vai pieredze atbilst vismaz vienai no šādām prasībām: • profesionālā izglītība nozarē; • ir vismaz 3 gadu darba pieredze nozarē. 1.4. Persona spēj nodrošināt izglītojamā individuālā plāna īstenošanu uzņēmumā un sagatavot MK noteikumu Nr. 484 9.7. apakšpunktā minēto izglītojamā novērtējumu. 1.5. Persona drīkst strādāt par DVB mācību vadītāju uzņēmumā saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma un Izglītības likuma normām.	☐	☐
Uzņēmums ir nodrošinājis mācību prakses īstenošanu pēdējo 3 gadu laikā.	☐	☐
Uzņēmumam ir izveidojusies sadarbība ar PII.	☐	☐
Uzņēmums var nodrošināt, ka izglītojamo skaits uz vienu darba vidē balstītu mācību vadītāju uzņēmumā nepārsniedz divus.	☐	☐
Uzņēmums ir spējīgs nodrošināt izglītojamā civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu individuālā plāna īstenošanas laikā.	☐	☐
Uzņēmums var nodrošināt izglītojamajam individuālos aizsardzības līdzekļus darba vides risku izvērtējuma rezultātā identificēto darba vides risku novēršanai.	☐	☐

Uzņēmumam ir iespēja slēgt ar izglītojamo vai tā likumisko pārstāvi, ja izglītojamais ir nepilngadīga persona, darba līgumu atbilstoši darba tiesisko attiecību normatīvajam regulējumam, ja nav paredzama stipendijas piešķiršana.	☐	☐
Uzņēmumam ir iespēja maksāt izglītojamajam darba algu vai stipendiju.	☐	☐
Uzņēmums ir spējīgs nodrošināt izglītojamajam darba vidē balstītas mācības atbilstoši individuālajam plānam un/vai plāna daļai, ievērojot uzņēmuma iekšējās kārtības noteikumus, darba un vides aizsardzības, ugunsdrošības un elektrodrošības prasības, kā arī higiēniskās normas.	☐	☐

Uzņēmums apliecina, ka ir iepazinies un atbilst Ministru kabineta 2016. gada 15. jūlija noteikumu Nr. 484 "Kārtība, kādā organizē un īsteno darba vidē balstītas mācības" prasībām, lai īstenotu DVB mācības uzņēmumā un tam nav nodokļu parādu, t. sk. valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu parādu, kas katram atsevišķi kopsummā pārsniedz 150,00 EUR.

Uzņēmuma paraksttiesīgā persona:

Vārds, uzvārds _____

Amats _____

E-pasta adrese _____

Tālruņa numurs _____

Paraksts _____

Datums: 202___. gada ____. _____

Kvalitātes kritēriji katram darba vidē balstītu mācību elementam[38]

DVB mācību projektēšana	1. Pastāv skaidra vadības līmeņa apņemšanās īstenot DVB mācības (*ilgtermiņa sadarbības līgums*). 2. Ir piešķirti resursi DVB mācību īstenošanas veicināšanai. 3. DVB mācības ir daļa no cilvēkresursu un talantu vadības stratēģijas. 4. Pastāv DVB mācību politika (*normatīvie akti*).
DVB mācību kvalitātes uzlabošana	5. DVB izglītojamo prasmju profili ir izveidoti pirms DVB mācību uzsākšanas uzņēmumā. 6. DVB izglītojamo pieņemšana (*iesaiste*) darbā ir balstīta uz uzņēmuma vajadzībām. 7. Tiek veicināta DVB izglītojamo uzņemšana (*pieņemšana*) darba vidē.
Reaģēšana uz izglītojamo vajadzībām	8. Izveidota sadarbība starp uzņēmumu un profesionālās izglītības iestādi. 9. DVB izglītojamajam ir nodrošināts atbilstošs DVB mācību vadītājs uzņēmumā. 10. Tiek vērtēta DVB izglītojamo produktivitātes atdeve. 11. Uzņēmuma, izglītojamā un profesionālās izglītības iestādes apmierinātības līmenis tiek uzraudzīts un novērtēts.
Saziņa	12. Tiek paredzēts laiks atbalstam un uzraudzībai starp DVB izglītojamo un DVB mācību vadītāju. 13. Ir izveidoti iekšējās saziņas un atgriezeniskās saites mehānismi. 14. Ir nodrošināta strukturēta saziņa starp uzņēmumu un profesionālās izglītības iestādi, t. sk. atgriezeniskā saite, problēmu risināšana utt.
DVB mācībspēku izglītošana	15. DVB mācību vadītājs spēj organizēt mācību procesu reālā darba vidē. 16. DVB mācību vadītāja loma, pienākumi un atbildība ir skaidri definētas. 17. DVB mācību vadītāji ir apmācīti un pieredzējuši. 18. Ir noteiktas darba drošības un veselības aizsardzības prasības (*nodrošināta droša darba vide*).
Izglītojamo novērtēšana	19. Tiek uzraudzīts DVB izglītojamo noturības rādītājs. 20. Tiek veikta regulāra (ikgadēja) DVB mācību procesu revīzija un to pārskatīšana. 21. Tiek noteiktas un īstenotas pilnveides iespējas. 22. DVB mācību programma atbilst darba tirgus vajadzībām un profesionālās izglītības sistēmai.

38 Avoti:
1. "Ensuring Quality in Work-Based Learning (Self-Evaluation and Continuous Improvement)". Pieejams: *https://www.wbl-quality.eu/handbook/*
2. "Quality assuring work-based learning". Pieejams: *https://2014-2020.erasmusplus.it/wp-content/uploads/2015/07/18_EQAVET_Quality-assuring_WBL.pdf*

Pilnveidotā darba vidē balstītu mācību modeļa ietekme uz normatīvo regulējumu

Normatīvais regulējums	Priekšlikumi normatīvā regulējuma grozījumiem
MK 2016. gada 15. jūlija noteikumi Nr. 484 "Kārtība, kādā organizē un īsteno darba vidē balstītas mācības"	Noteikumu 3. punktu izteikt šādā redakcijā: "3. Izglītojamais darba vidē balstītu mācību ietvaros apgūst izglītības programmas profesionālā satura teoriju un praksi izglītības iestādē vai tās struktūrvienībā (mācību uzņēmumā), uzņēmumā un starptautiskajā mobilitātē (izglītības iestādēs un uzņēmumos) atbilstoši individuālajam plānam, ievērojot atbilstošas izglītības programmas īstenošanas plānu (turpmāk – īstenošanas plāns)."
	Noteikumu 5.4. un 5.6. apakšpunktu izteikt šādā redakcijā: "5.4. atbilstoši kompetencei sadarbojas un sniedz rekomendācijas izglītības iestādēm par uzņēmumiem to iesaistei darba vidē balstītu mācību īstenošanā; 5.6. atbilstoši kompetencei sadarbojas un sniedz uzņēmumiem informāciju par darba vidē balstītu mācību īstenošanu;"
	Svītrot no noteikumiem 5.8. un 5.9. apakšpunktu.
	Svītrot 9.10. apakšpunktu un papildināt noteikumus ar jaunu 8.11.[1] apakšpunktu, izsakot to šādā redakcijā: "8.11.[1] nodrošina izglītojamā civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu individuālā plāna īstenošanas laikā atbilstoši mācību līgumam."
MK 2023. gada 29. augusta noteikumi Nr. 481 "Prakses organizēšanas kārtība profesionālās izglītības programmās"	Noteikumu 6.1.1. apakšpunktu izteikt šādā redakcijā: "6.1.1. prakses programma, kurā norāda prakses mērķi, uzdevumus un sasniedzamos rezultātus, vērtēšanas kritērijus, izglītojamā sasniegumu apguves līmeņu aprakstus un prakses apjomu."
MK 2007. gada 2. oktobra noteikumi Nr. 655 "Noteikumi par profesionālās izglītības programmu īstenošanas izmaksu minimumu uz vienu izglītojamo"	Noteikumu 2.2. apakšpunktu izteikt šādā redakcijā: "2.2. nenormējamās izmaksas – stipendijas, dienesta viesnīcas uzturēšanas izmaksas, rehabilitācijas pasākumi un ēdināšanas pakalpojumi personām ar invaliditāti, prakses un darba vidē balstītu mācību organizēšanas izmaksas, izmaksas par apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem mācību laikā, izdevumi kultūrizglītībai un sportam, kā arī darbinieku darba samaksa (alga un darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas) (1. pielikums)." Noteikumu 5.[2] punktu izteikt šādā redakcijā: "5.[2] Viena izglītojamā prakses un darba vidē balstītu mācību organizēšanas izmaksas – 7,11 EUR dienā – nosaka, ja prakse un darba vidē balstītas mācības notiek ārpus izglītības iestādes." Noteikumu 5.[3] punktu izteikt šādā redakcijā: "5.[3] Viena izglītojamā izmaksas par apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem mācību laikā aprēķina atbilstoši normatīvajiem aktiem par prakses un darba vidē balstītu mācību organizēšanu un profesionālās izglītības iestāžu izglītojamo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem mācību laikā."

Likums “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli”	9. panta 8.[1]) punktu izteikt šādā redakcijā: “8.[1]) stipendijas neapliekamā minimuma apmērā mēnesī, ko izglītojamajam atbilstoši Ministru kabineta noteiktajai kārtībai, kādā organizē un īsteno darba vidē balstītas mācības, izmaksā komersants, iestāde, biedrība, nodibinājums, fiziskā persona, kura reģistrēta kā saimnieciskās darbības veicēja, kā arī individuālais uzņēmums, tai skaitā zemnieku vai zvejnieku saimniecība, un citi saimnieciskās darbības veicēji;” vai “8.[1]) stipendijas minimālās algas apmērā mēnesī, ko izglītojamajam atbilstoši Ministru kabineta noteiktajai kārtībai, kādā organizē un īsteno darba vidē balstītas mācības, izmaksā komersants, iestāde, biedrība, nodibinājums, fiziskā persona, kura reģistrēta kā saimnieciskās darbības veicēja, kā arī individuālais uzņēmums, tai skaitā zemnieku vai zvejnieku saimniecība, un citi saimnieciskās darbības veicēji;”

Prakses un darba vidē balstītu mācību attīstības scenārijs

Analizējot atšķirības starp DVB mācību formu un tradicionālajām prakses formām, piemēram, praksi darba vidē, kā arī novērtējot to īstenošanas nosacījumus, sniedzam izlīdzināšanas iespējas prasībām kopumā, ietverot šādus aspektus.

	Prakse	Darba vidē balstītas mācības
Definīcija	PIL 1. panta 2[3]) apakšpunkts: prakse – attiecīgās profesionālās izglītības programmas praktiskās daļas profesionālo kompetenču apguve **izglītības iestādē vai darba vidē.**	PIL 1. panta 19) apakšpunkts: darba vidē balstītas mācības – klātienes izglītības procesa daļa, kurā izglītības programmai noteiktie mācīšanās rezultāti atbilstoši mācību plānam **pārmaiņus tiek sasniegti izglītības iestādē un pie darba devēja**. Darba vidē balstītas mācības var ietvert praksi.

Pamatojoties uz minētajām definīcijām un līdzīgiem mērķiem, gan prakse, gan DVB mācības ir izglītības procesa daļa, ko pārmaiņus īsteno izglītības iestādē vai darba vidē (t. sk. īstenojot prakses vietā, DVB mācības uzņēmumā) un risina izglītojamā teorētisko zināšanu nostiprināšana un prasmju apguvi darba vidē. Praksi parasti īsteno dažas nedēļas vai mēnešus, daļu no prakses plāno izglītības procesa noslēgumā. Savukārt DVB mācības aptver vairākus mācību gadus un tiek plānotas visas izglītības programmas ietvaros.

Starptautiskā pieredze liecina, ka prakse ir tikai viena no DVB mācību formām. Ņemot vērā dažādu terminu – "prakses vieta", "DVB mācību uzņēmums", "prakse ārpus izglītības iestādes", "prakse reālā darba vidē" u. c. – lietojumu normatīvajā regulējumā, rosinām turpmāk lietot vienu terminu – **"prakse darba vidē".**

"Praksi darba vidē" izglītības iestāde organizē un īsteno prakses vietā – pie komersanta, iestādē, pie atvasinātas publiskas personas, biedrībā, nodibinājumā, pie fiziskas personas, kas reģistrēta kā saimnieciskās darbības veicēja, pašnodarbinātā vai individuālā (ģimenes) uzņēmuma, t. sk. zemnieku vai zvejnieku saimniecībā, izglītības iestādē vai tās struktūrvienībā (mācību uzņēmumā), starptautiskajā mobilitātē (izglītības iestādēs un uzņēmumos), kā arī pie citiem subjektiem, kas nodarbojas ar saimniecisko (ekonomisko) darbību, t. sk. Latvijā vai Latvijā reģistrēta uzņēmuma filiālē Eiropas Savienības dalībvalstī un Eiropas Ekonomikas zonas valstī.

Tas nozīmē, ka izglītojamais praksi darba vidē var īstenot ne tikai uzņēmumā, bet arī izglītības iestādē vai tās struktūrvienībā (mācību uzņēmumā) un starptautiskajā mobilitātē (izglītības iestādēs un uzņēmumos) atbilstoši prakses programmas individuālajam plānam, ievērojot atbilstošas izglītības programmas īstenošanas plānu.

Pamatojoties uz iepriekš minēto un izvērtējot prakses un DVB mācības regulējošo normatīvo aktu prasības, sniedzam priekšlikumus vienotu prasību noteikšanai šādiem aspektiem:

1. Atbildība:

- prakses darba vidē organizēšanā piedalās izglītības iestāde, kas īsteno profesionālās izglītības programmu, prakses vieta un izglītojamais (praktikants).

2. Izglītojamā statuss:

- izglītības iestādē – izglītojamais;
- prakses vietā – praktikants.

3. Prakses darba vidē vadītāji:

- izglītības iestādē:
  - prakses vadītājs izglītības iestādē, kurš uzrauga prakses darba vidē norisi un sniedz atbalstu izglītojamajam tās laikā atbilstoši izglītības iestādes apstiprinātajai prakses programmai;

- prakses vietā:
  - prakses vadītājs prakses vietā – atbilstošajā profesijā strādājošs prakses vietas pārstāvis, kurš:
    - ir ieguvis profesionālo izglītību nozarē vai kuram ir darba pieredze nozarē;
    - atbilst Bērnu tiesību aizsardzības likuma 72. pantā noteiktajām prasībām (ja izglītojamais ir nepilngadīga persona);
    - ir noklausījies indukcijas semināru (personām bez pieredzes prakses vai DVB mācību vadīšanā), kas tiek organizēts Sadarbības līguma parakstīšanas laikā.

4. Prakses darba vidē īstenošanas dokumenti[39]:

- izglītības iestādes un prakses vietas Sadarbības līgums par prakses darba vidē īstenošanu;
- mācību līgums par prakses darba vidē programmas īstenošanu;
- prakses darba vidē programma (turpmāk – prakses programma), kas ietver prakses programmas aprakstu un individuālo plānu;
- izglītojamā prakses darba vidē pārskats (t. sk. pašnovērtējums) par prakses laikā sasniegtajiem mācīšanās rezultātiem, un tā paraugu nosaka izglītības iestāde.

5. Profesionālās izglītības iestādes loma prakses darba vidē organizācijā:

- ieceļ prakses vadītāju izglītības iestādē – izglītības iestādes darbinieku, kurš uzrauga prakses darba vidē norisi un sniedz atbalstu izglītojamajam tās laikā atbilstoši izglītības iestādes apstiprinātajai prakses programmai;
- sniedz atbalstu izglītojamajam prakses darba vidē laikā saskaņā ar izglītības iestādes apstiprināto prakses programmu un sadarbojas ar prakses vadītāju prakses vietā;
- nodrošina metodisko atbalstu prakses vadītājam prakses vietā, kurš vada izglītojamā prakses programmas īstenošanu;
- nodrošina nodarbību uzskaites žurnāla aizpildīšanu, pamatojoties uz prakses programmas saturu un ar prakses vadītāju prakses vietā saskaņotu izglītojamā zināšanu, profesionālo iemaņu un prasmju novērtējumu prakses programmas īstenošanas laikā;
- ja nepieciešams, nodrošina izglītojamo ar transportu un dienesta viesnīcu prakses programmas īstenošanas laikā un sedz ar to saistītos izdevumus;
- nodrošina izglītojamā civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu prakses programmas īstenošanas laikā;
- nodrošina izglītojamā apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem prakses programmas īstenošanas laikā, par apdrošināšanas objektu nosakot izglītojamā dzīvību, veselību un fizisko stāvokli.

6. Prakses vietas loma prakses darba vidē organizācijā:

- nodrošina, ka prakses vietā ir norīkots prakses vadītājs, kurš:
  - ir ieguvis profesionālo izglītību nozarē vai kuram ir darba pieredze nozarē;
  - atbilst Bērnu tiesību aizsardzības likuma 72. pantā noteiktajām prasībām (ja izglītojamais ir nepilngadīga persona);
  - ir noklausījies indukcijas semināru (personām bez pieredzes prakses vai DVB mācību vadīšanā), kas tiek organizēts Sadarbības līguma parakstīšanas laikā;
- nodrošina praktikantam praksi darba vidē atbilstoši prakses programmai, ievērojot prakses vietas iekšējās kārtības noteikumus, darba aizsardzības, ugunsdrošības un elektrodrošības prasības, kā arī higiēnas normas;
- nosaka praktikantu skaitu vienam prakses vadītājam prakses vietā;
- mācību līgumā noteiktajā termiņā un kārtībā nodrošina praktikanta instruktāžu darba aizsardzības jautājumos un iepazīstina ar prakses vietas darba kārtības noteikumiem;
- nodrošina praktikantu prakses programmas īstenošanas laikā ar individuālajiem darba aizsardzības līdzekļiem atbilstoši normatīvajam regulējumam par darba aizsardzības prasībām, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus;
- veic praktikanta uzraudzību prakses programmas īstenošanas laikā;
- iesniedz izglītības iestādei praktikanta zināšanu, profesionālo iemaņu un prasmju novērtējumu par prakses programmas apguvi mācību līgumā noteiktajā kārtībā un apjomā.

39 Prakses darba vidē īstenošanas dokumenti atvasināmi no DVB mācību dokumentiem.

7. Prakses darba vidē sasnieguma vērtēšana:

- prakses vadītājs prakses vietā:
  - veic izglītojamā uzraudzību un sasnieguma vērtēšanu atbilstoši prakses programmai;
- praktikants:
  - sniedz prakses darba vidē pārskatu (t. sk. pašnovērtējumu);
- izglītības iestāde:
  - pamatojoties uz prakses vadītāja prakses vietā sniegto vērtējumu atbilstoši prakses programmai, veic izglītojamā sasnieguma galīgo novērtēšanu saskaņā ar valsts profesionālās izglītības standartiem.

8. Prakses darba vidē samaksas iespējas:

- noslēdz ar izglītojamo vai tā likumisko pārstāvi, ja izglītojamais ir nepilngadīga persona, darba līgumu atbilstoši darba tiesisko attiecību normatīvajam regulējumam vai vienošanos par prakses darba vidē stipendijas piešķiršanu.